

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ¹

ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ– ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΥΠΟΥ: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

I ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I.1 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΕ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

I.1.1 Διαδικασία

1. Σύμφωνα με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο των άρθρων 11² και 14 παρ. 2 (γ)³ του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, δίνεται η δυνατότητα στην Επιτροπή Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΕΑ») της αυτεπάγγελτης⁴ κανονιστικής παρέμβασης σε κλάδους της οικονομίας, εφόσον διαπιστώνεται μετά από σχετική έρευνα και δημόσια διαβούλευση ότι δεν υπάρχουν συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού υπό τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που ορίζονται στη διάταξη. Η ΕΑ εξετάζει συγκεκριμένο κλάδο της ελληνικής οικονομίας που υπάγεται στην αρμοδιότητά της και εφόσον α) διαπιστώσει ότι στον κλάδο αυτόν δεν υπάρχουν συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού και β) κρίνει ότι η εφαρμογή των άρθρων 1, 2 και 5 μέχρι 10 του Ν. 3959/2011 δεν επαρκεί για τη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να λάβει κάθε αναγκαίο μέτρο για τη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού στον συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας⁵. Οι εν λόγω προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά σύμφωνα με τη γραμματική διατύπωση αλλά και την ερμηνεία του νόμου.
2. Μετά την έναρξη της διαδικασίας⁶ και μέσα σε ενενήντα (90) ημέρες η ΕΑ δημοσιοποιεί επαρκώς και με πρόσφορο τρόπο τις αιτιολογημένες απόψεις της ως προς τη μη ύπαρξη συνθηκών ανταγωνισμού στον συγκεκριμένο υπό εξέταση κλάδο της εθνικής οικονομίας και

¹ Η παρούσα εκδίδεται σε δύο (2) εκδόσεις με τα διακριτικά: (1) Πλήρης Έκδοση για τα Μέλη της Επιτροπής, (2) Μη εμπιστευτική έκδοση προς δημοσίευση. Από την έκδοση (2) έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]), σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93 Α΄/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54 Β΄/16.1.2013)

² Βλ. σχετικά το άρθρο 11 του Ν. 3959/2011 με τίτλο Κανονιστική Παρέμβαση σε κλάδους της οικονομίας.

³ Βλ. σχετικά το άρθρο 14 παρ. 2 Ν. 3959/2011 για τις αρμοδιότητες της ΕΑ: «2. Ιδίως, η Επιτροπή Ανταγωνισμού: ... γ) Λαμβάνει κάθε απολύτως αναγκαίο κανονιστικό μέτρο που αποσκοπεί στη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 11».

⁴ Βλ. και δυνατότητα για αίτημα του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, σύμφωνα με το λεκτικό της διάταξης του άρθρου 11.

⁵ Βλ. άρθρο 11(1) εδ. α του Ν. 3959/2011.

⁶ Βλ. το υπ' αριθ. 91/23.12.2020 Πρακτικό της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού και Δελτίο Τύπου της ΕΑ της 14.1.2021 <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/1271-deltio-typou-apofasi-tis-epitropis-antagonismoy-gia-tin-ekkinisi-diadikasias-kanonistikis-paremvasis-ston-klado-dianomis-typou-symfona-me-to-arthro-11-tou-n-3959-2011.html>.

θέτει αυτές και σε δημόσια διαβούλευση (1η) καθορίζοντας και τις επί μέρους αγορές από τις οποίες αποτελείται ο κλάδος αυτός⁷. Η επαρκής δημοσιοποίηση των απόψεων εξασφαλίζεται με σχετική περιληπτική ανακοίνωση σε δύο τουλάχιστον οικονομικές εφημερίδες πανελλήνιας κυκλοφορίας, καθώς και με πλήρη δημοσίευση στο διαδικτυακό τόπο της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Η δημόσια διαβούλευση διαρκεί τουλάχιστον τριάντα (30) ημέρες⁸.

3. Μετά το πέρας της (1ης) δημόσιας διαβούλευσης, εφόσον η ΕΑ διαπιστώσει ξανά ότι στον συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας δεν υπάρχουν συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού, ανακοινώνει συγκεκριμένα μέτρα τα οποία θεωρεί ότι είναι απολύτως αναγκαία, πρόσφορα και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, για τη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Οι απόψεις της ΕΑ αναφορικά με τα προτεινόμενα μέτρα τίθενται εκ νέου σε δημόσια διαβούλευση (2η)⁹.
4. Η επαρκής δημοσιοποίηση των απόψεων της ΕΑ για τα μέτρα εξασφαλίζεται εκ νέου με σχετική περιληπτική ανακοίνωση σε δύο τουλάχιστον οικονομικές εφημερίδες πανελλήνιας κυκλοφορίας, καθώς και με πλήρη δημοσίευση στον διαδικτυακό τόπο της ΕΑ. Η ανωτέρω (2^η) δημόσια διαβούλευση διαρκεί επίσης τουλάχιστον τριάντα (30) ημέρες¹⁰.
5. Η ΕΑ μετά το πέρας και της (2ης) διαβούλευσης και αφού λάβει υπόψη τα αποτελέσματα αυτής, επιβάλλει, με απόφασή της (σε Ολομέλεια)¹¹, η οποία είναι και η μόνη εκτελεστή, τα συγκεκριμένα μέτρα τα οποία θεωρεί ότι είναι απολύτως αναγκαία, πρόσφορα και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας για τη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού¹². Η εν λόγω απόφαση της Ολομέλεια της ΕΑ δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αναρτάται στο διαδίκτυο στην ιστοσελίδα της ΕΑ¹³.
6. Αν η ΕΑ διαπιστώσει ότι η έλλειψη συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού οφείλεται, μεταξύ άλλων, και σε πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, γνωμοδοτεί, κατά το άρθρο 23, για την κατάργηση ή τροποποίηση αυτών. Η γνωμοδότηση της Επιτροπής υποβάλλεται στον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό και κοινοποιείται στον Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (νυν Υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων)¹⁴.
7. Ακολούθως, το αργότερο μέσα σε δύο (2) έτη από την έκδοση της απόφασης, η ΕΑ οφείλει να κινήσει τη διαδικασία εξέτασης του σχετικού κλάδου της οικονομίας και να αξιολογήσει κατά πόσον έχουν αποκατασταθεί οι συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού ή κατά πόσον είναι αναγκαίο να τροποποιηθούν τα μέτρα τα οποία έχει λάβει και να επιβληθούν μέτρα ελαφρύτερα ή βαρύτερα, κατά περίπτωση. Σε κάθε περίπτωση ο Υπουργός Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (νυν Υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων) μπορεί να υποβάλει σχετικό αίτημα στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, πριν από τη συμπλήρωση των δύο ετών και πάντως τουλάχιστον

⁷ Βλ. άρθρο 11(1) εδ. β του Ν. 3959/2011.

⁸ Βλ. άρθρο 11(2) του Ν. 3959/2011.

⁹ Βλ. άρθρο 11(3) του Ν. 3959/2011.

¹⁰ Βλ. άρθρο 11(4) του Ν. 3959/2011.

¹¹ Βλ. άρθρο 11(8) εδ. α του Ν. 3959/2011 «Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει σε Ολομέλεια».

¹² Βλ. άρθρο 11(5) εδ. α του Ν. 3959/2011.

¹³ Βλ. σχετικά άρθρο 47 του Ν. 3959/2011 και άρθρο 28 Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΚΥΑ 117/2013, ΦΕΚ Β 54/16.1.2013), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (βλ. ΚΥΑ 93700/2020, ΦΕΚ Β 3917/14.9.2020).

¹⁴ Βλ. άρθρο 11(5) εδ. β του Ν. 3959/2011.

ένα έτος από την έκδοση της απόφασης, εφόσον κρίνει ότι έχουν αποκατασταθεί οι συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού ή ότι είναι αναγκαίο να τροποποιηθούν τα μέτρα τα οποία έχει λάβει και να επιβληθούν μέτρα ελαφρύτερα ή βαρύτερα, κατά περίπτωση¹⁵.

8. Οι αποφάσεις της ΕΑ που εκδίδονται σύμφωνα με τις παραγράφους 5 εδάφιο α' και 6 του άρθρου 11 του Ν. 3959/2011 προσβάλλονται με αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, από όποιον έχει έννομο συμφέρον¹⁶.
9. Για την εφαρμογή του άρθρου 11 του Ν. 3959/2011, η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει σε Ολομέλεια. Για τη συλλογή των αναγκαίων στοιχείων εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 38, 39, 40 και 41 του Ν. 3959/2011¹⁷.
10. Σε κάθε επιχείρηση, η οποία δεν εφαρμόζει τις αποφάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 6 του άρθρου 11 του Ν. 3959/2011, επιβάλλεται, με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 3959/2011, πρόστιμο τουλάχιστον δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, που μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσό ίσο με το δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης πριν από την έκδοση της σχετικής απόφασης¹⁸.
11. Τέλος, με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (νυν Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων), η οποία εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, μπορεί να ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα, που αφορούν στη δημόσια διαβούλευση, το περιεχόμενο αυτής, στη διαδικασία, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα¹⁹. Η εν λόγω υπουργική απόφαση δεν έχει εισέτι εκδοθεί. Κατ' εξουσιοδότηση της αντίστοιχης προϊσχύουσας διάταξης του άρθρου 5 παρ. 11 του Ν. 703/77 εκδόθηκε, έπειτα και από την από 26.5.2006 σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η υπ' αριθ. 3716/2006 Απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης (εφεξής: «ΥΑ 3716/2006») με θέμα «Διαδικασία Δημόσιας Διαβούλευσης του άρθρου 5 του ν. 703/1977». Η υπ' αριθ. 3716/2006 ΥΑ εξακολουθεί να ισχύει, κατά το μέρος που δεν έρχεται σε αντίθεση προς τις επιμέρους ρυθμίσεις του Ν. 3959/2011, ενώ κατά το κεφάλαιό της που αντίκειται στις ρυθμίσεις του Ν. 3959/2011, πρέπει να θεωρηθεί ότι καταργήθηκε και κατ'ισχύει η νεότερη διάταξη του Ν. 3959/2011.

1.1.2 Προηγούμενη Εφαρμογή

12. Η κανονιστική παρέμβαση σε κλάδους της οικονομίας από την ΕΑ εισήχθη το πρώτον το 2005 με το άρθρο 9 του Ν. 3373/2005 (προσθήκη του άρθρου 5 στον Ν. 703/1977), το οποίο

¹⁵ Βλ. άρθρο 11(6) του Ν. 3959/2011.

¹⁶ Βλ. άρθρο 11(7) του Ν. 3959/2011.

¹⁷ Βλ. άρθρο 11(8) του Ν. 3959/2011.

¹⁸ Βλ. άρθρο 11(9) του Ν. 3959/2011.

¹⁹ Βλ. άρθρο 11(10) του Ν. 3959/2011.

ακολούθως τροποποιήθηκε το 2009 με τα άρθρα 9 και 28²⁰ του Ν. 3784/2009²¹ και εν συνεχεία εισήχθη το άρθρο 11 του Ν. 3959/2011 όπως ισχύει σήμερα²².

13. Η αρχική διάταξη του άρθρου 5 του Ν. 703/77 έτυχε εφαρμογής από την ΕΑ στον κλάδο αγοράς και εμπορίας πετρελαιοειδών κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Ανάπτυξης.²³ Η ΕΑ στο πλαίσιο της κανονιστικής παρέμβασής της, διερεύνησε τον κλάδο πετρελαιοειδών σε όλα τα στάδια (διύλιση), χονδρική εμπορία, λιανική διάθεση και πρότεινε την υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων από την Πολιτεία για την αντιμετώπιση των δομικών αδυναμιών και χρόνιων προβλημάτων, τα οποία δυσχέραιναν το επίπεδο του ανταγωνισμού και δρούσαν αυξητικά στο επίπεδο των τιμών των καυσίμων.
14. Έκτοτε, μετά την εισαγωγή του Ν. 3959/2011, δεν έτυχε εφαρμογής από την ΕΑ η κανονιστική παρέμβαση σε κλάδο της οικονομίας.

I.1.3 Σκοπός άρθρου 11 του Ν. 3959/2011

15. Σκοπός της ρύθμισης του άρθρου 11 του Ν. 3959/2011²⁴ είναι να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης της ΕΑ σε περιπτώσεις που οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην αγορά δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω των διατάξεων περί συμπράξεων, κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης ή συγκεντρώσεων. Ειδικότερα, η Επιτροπή δύναται, αφενός μεν να εκθέτει τις απόψεις της και να προτείνει μέτρα, στο πλαίσιο κλαδικών ερευνών (άρθρο 40 Ν. 3959/2011) και, αφετέρου, να γνωμοδοτεί επί διατάξεων σχεδίων νόμων που ενδεχομένως εισάγουν κρατικά ή άλλης φύσης ρυθμιστικά εμπόδια (άρθρο 23 Ν. 3959/2011). Ουσιαστικά παρέχεται με τη ρύθμιση του άρθρου 11 του Ν. 3959/2011 η δυνατότητα και η ευελιξία στην ΕΑ να καλύπτει ενδεχόμενα κενά του νόμου²⁵. Η ΕΑ ως

²⁰ Το άρθρο 28 του Ν. 3784/2009 επέφερε νομοτεχνικές βελτιώσεις.

²¹ Με τις τροποποιήσεις του Ν. 3784/2009 ενισχύθηκε κυρίως η κανονιστική αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού, καθώς καταργήθηκε η πρόβλεψη για έκδοση υπουργικής απόφασης, η οποία να ενεργοποιεί ή να τροποποιεί ή/και αίρει τις κανονιστικές αποφάσεις της ΕΑ και οι εν λόγω αποφάσεις ίσχυαν πλέον αυτοδικαίως από την έκδοσή τους. Επίσης, διευρύνθηκαν (από ένα (1) σε δύο (2) έτη) τα χρονικά όρια που είχε στη διάθεσή της η ΕΑ για να ελέγξει κατά πόσο τα μέτρα που έθεσε σε ισχύ είχαν επιφέρει αποτελέσματα.

²² Η διάταξη του άρθρου 11 του Ν. 3959/2011 διατήρησε τη ρύθμιση της κανονιστικής παρέμβασης της ΕΑ με μικρές αλλαγές κυρίως διαδικαστικές, όπως τη διεύρυνση του αρχικού διαστήματος της διαβούλευσης από εξήντα (60) σε ενενήντα (90) ημέρες, την εξειδίκευση της επαρκούς δημοσιοποίησης των απόψεων της ΕΑ μέσω δημοσίευσης τους σε οικονομικές εφημερίδες και στον διαδικτυακό τόπο της ΕΑ, την αναφορά σε λήψη συγκεκριμένων μέτρων (χωρίς εξειδίκευση αυτών σε μέτρα διαρθρωτικά ή συμπεριφοράς ούτε στο είδος αυτών), στην τροποποίηση του ανώτατου ύψους και της βάσης του προστίμου από 15% σε έως 10% του συνολικού κύκλου εργασιών, στην πρόβλεψη γνωμοδότησης, κατά το άρθρο 23, για την κατάργηση ή τροποποίηση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου σε περίπτωση διαπίστωσης ότι η έλλειψη συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού, μεταξύ άλλων οφείλεται σε αυτές καθώς και στην κατάργηση της παρ. 11 που αναφερόταν στην εφαρμογή των άρθρων 81 και 82 ΣυνθΕΚ και των άρθρων 1, 2, 4επ. του Ν. 703/77 εφόσον από τη διαδικασία της έρευνας και της διαβούλευσης, προκύψει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους.

²³ Βλ. αποφάσεις της ΕΑ 334/V/2007 και 418/V/2008. Επισημαίνεται ότι η ΕΑ είχε εκδώσει σειρά αποφάσεων με τις οποίες διαπίστωνε παραβάσεις αλλά και αξιολόγησε συγκεντρώσεις. Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις της ΕΑ 242/ΠΙ/2003 (απορριπτική), 263/ΙV/2004 (διαπίστωση εναρμονισμένης πρακτικής από τα πρατήρια υγρών καυσίμων Άρτας), 327/V/2007 (διαπίστωση εναρμονισμένης πρακτικής στην αγορά αεροπορικού καυσίμου από εταιρίες διύλισης), 502/2010 (απορριπτική). Βλ. και Γνωμοδότηση 29/VII/2012 για την άρση των περιορισμών και ρυθμίσεων που δημιουργούν εμπόδια στη λειτουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού στον κλάδο των πετρελαιοειδών.

²⁴ Βλ. σχετικά την Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 3959/2011.

²⁵ Βλ. σχετικά Πρακτικά της Βουλής του Ν. 3959/2011.

θεματοφύλακας του ελεύθερου ανταγωνισμού διαθέτει την επιστημονική και την απαιτούμενη «ειδική» γνώση για τα ιδιαίτερος τεχνικά και οικονομικά θέματα της ρύθμισης τη αγοράς στον εν λόγω τομέα²⁶. Η συγκεκριμένη αρμοδιότητα θα πρέπει όμως να ασκείται μόνο σε περιπτώσεις στις οποίες κρίνεται αναγκαίο να υπάρχει τέτοια κανονιστική παρέμβαση, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του νόμου, ώστε να είναι αποτελεσματική και να επιτελέσει το ρόλο της και την αποστολή της²⁷.

16. Συγκεκριμένα, με το άρθρο αυτό παρασχέθηκε η δυνατότητα κανονιστικής παρέμβασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ώστε να αντιμετωπίζονται περιπτώσεις όπου σε συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας δεν υπάρχουν συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται δυσλειτουργίες, όπως για παράδειγμα η αδικαιολόγητη διατήρηση υψηλών τιμών, οι οποίες παρουσία αποτελεσματικού ανταγωνισμού δεν θα διαμορφώνονταν. Στις περιπτώσεις αυτές η ΕΑ μπορεί να παρεμβαίνει και να λαμβάνει τα απολύτως αναγκαία μέτρα, στην αρχική δε διατύπωση του Ν. 703/77 «μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα ή συμπεριφοράς», ώστε να επανέλθουν στον συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Λόγω της ιδιαίτερης βαρύτητας της παρέμβασης της Επιτροπής, σύμφωνα με τον νομοθέτη²⁸ εισάγεται **μία διαδικασία που περιλαμβάνει εκτενή διαβούλευση με την αγορά αλλά και τους καταναλωτές, προκειμένου να διατυπώνονται, να καταγράφονται και να μελετώνται οι αντίθετες απόψεις πριν από τη λήψη κάθε απόφασης. Με τον τρόπο αυτό, επιχειρήσεις και καταναλωτές συμμετέχουν ουσιαστικά στη λήψη των αποφάσεων που άμεσα τους αφορούν.** Εν όψει του ευρύτατου κύκλου προσώπων που αφορούν οι αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τη διάταξη, η έννοια του εννόμου συμφέροντος για την άσκηση αίτησης ακύρωσης εκλαμβάνεται κατά τον ευρύτερο δυνατό τρόπο και περιλαμβάνει, μεταξύ των νομιμοποιούμενων προσώπων, τα επαγγελματικά επιμελητήρια, τις οργανώσεις καταναλωτών και τους ιδιώτες καταναλωτές²⁹.
17. Περαιτέρω, οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται κατά την αρχή της αναλογικότητας, με κριτήρια γενικά, αντικειμενικά και απρόσωπα, εν όψει των ειδικών συνθηκών που επικρατούν σε συγκεκριμένο κλάδο της εθνικής οικονομίας, όταν η αγορά στον κλάδο αυτό δεν μπορεί να επανέλθει σε συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού με τα άλλα θεσμοθετημένα μέτρα. Εν προκειμένω, η ΕΑ οφείλει να κρίνει κατά τη θεσμοθέτησή τους αν τα μέτρα είναι πράγματι αναγκαία και πρόσφορα σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας³⁰.

²⁶ Γ. Ι. Δελλής, Ο δικαστικός έλεγχος της κυρωτικής λειτουργίας των ανεξάρτητων αρχών, Δίκη 2003, σελ. 1281 επ.

²⁷ Βλ. σχετικά Πρακτικά της Βουλής του Ν. 3959/2011.

²⁸ Βλ. σχετικά την Αιτιολογική έκθεση του Ν. 3373/2005.

²⁹ Βλ. σχετικά την Αιτιολογική έκθεση του Ν. 3373/2005.

³⁰ Σύμφωνα με τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος εδάφιο τέταρτο) οι επιβαλλόμενοι από το νόμο περιορισμοί στην επαγγελματική ελευθερία πρέπει να είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από το νομοθέτη σκοπού δημόσιου ή κοινωνικού συμφέροντος και να μην είναι δυσανάλογοι σε σχέση προς αυτόν. Όσον αφορά τον έλεγχο της προσφορότητας και αναγκαιότητας των μέτρων που θεσπίζονται για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, ο νομοθέτης - στον οποίο περιλαμβάνεται και ο κανονιστικός νομοθέτης - διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης, για τον καθορισμό των ρυθμίσεων που αυτός κρίνει πρόσφορες και αναγκαίες. Ως εκ τούτου, ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας περιορίζεται στην κρίση αν η θεσπιζόμενη ρύθμιση είτε είναι προδήλως απρόσφορη, είτε υπερβαίνει προδήλως το απαραίτητο για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρο (Σ.τ.Ε. 3031/2008 Ολομ.). Βλ. Σπυρόπουλος, Κοντιάδης, Ανθόπουλος, Γεραπετρίτης, (Ανθόπουλος), ΕρμΣυντ (2017) άρθ. 5 παρ. 1, σελ. 684 επ.

Ι.2 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΥΠΟΥ

18. Η Ολομέλεια της ΕΑ αποφάσισε στις 23.12.2020 την εκκίνηση κανονιστικής παρέμβασης στον κλάδο διανομής Τύπου.³¹
19. Η ΕΑ έχει ήδη προβεί με σειρά αυτεπάγγελτων ερευνών και αποφάσεών της σε εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 καθώς και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ στον υπό κρίση κλάδο³², οι οποίες δεν επαρκούν για τη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού, όπως αναγνώρισε και η ΕΑ στην υπ' αριθ. **39/2019** Γνωμοδότησή της (εφεξής και «**Γνωμοδότηση**»). Συγκριμένα, η ΕΑ στη Γνωμοδότηση υπογραμμίζει ότι για την αποκατάσταση και διασφάλιση της λειτουργίας του ανταγωνισμού στον εν λόγω κλάδο, η κατασταλτικός χαρακτήρα εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 (και άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ) δεν είναι επαρκής, καθώς «[τ]α αίτια ανυπαρξίας συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού ενδέχεται να μην οφείλονται εξ ολοκλήρου σε ενδεχόμενες αντί-ανταγωνιστικές συμπεριφορές οι οποίες μπορεί να επιτείνουν, αλλά όχι πάντα να δημιουργούν το ενδεχόμενο αντί-ανταγωνιστικού αποκλεισμού και άλλης βλάβης στους ενδιαμέσους καταναλωτές, το αναγνωστικό κοινό και γενικότερα την πολυφωνία του τύπου»³³.
20. Όπως επισημάνθηκε στη Γνωμοδότηση και αναλύεται διεξοδικά ακολούθως, ο υπό κρίση κλάδος διέπεται από συγκεκριμένα δομικά χαρακτηριστικά και θεσμική οργάνωση τέτοια που καθιστούν τη λειτουργία του αποτελεσματικού ανταγωνισμού επισφαλή.³⁴ Λόγω της φύσης των εν λόγω χαρακτηριστικών, η εφαρμογή των «παραδοσιακών εργαλείων» του δικαίου ανταγωνισμού (άρθρων 1, 2 και 5 μέχρι 10 Ν. 3959/2011 και 101 και 102 ΣΛΕΕ) δεν επαρκεί για τη διασφάλιση της αποκατάστασης των συνθηκών εκείνων που θα επέτρεπαν τη λειτουργία του αποτελεσματικού ανταγωνισμού.
21. Η ανάγκη κανονιστικής παρέμβασης στον κλάδο διανομής Τύπου επιτείνεται έτι περαιτέρω λαμβανομένης υπόψη της σημασίας του αγαθού της ενημέρωσης, μορφή του οποίου αποτελεί και ο Τύπος, στο δημόσιο συμφέρον. Αυτό συνάδει και με τη νομοθετική υποχρέωση που αναλαμβάνει το εκάστοτε πρακτορείο διανομής, η οποία αφορά στη διανομή του συνόλου των εντύπων σε όλη την ελληνική επικράτεια. Επιπρόσθετα, η πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης, έκφραση της οποίας αποτελεί η διαθεσιμότητα στο αναγνωστικό κοινό πολλών εντύπων, έχει θεωρηθεί από τον νομοθέτη ότι ταυτίζεται με το δημόσιο συμφέρον υπό την έννοια της ελευθερίας έκφρασης και κατ' επέκταση της προάσπισης της δημοκρατίας³⁵. Μάλιστα από τη

³¹Βλ. το υπ' αριθ. 91/23.12.2020 Πρακτικό της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού και Δελτίο Τύπου της ΕΑ της 14.1.2021 <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/1271-deltio-typou-afofasi-tis-epitropis-antagonismoy-gia-tin-ekkinisi-diadikasias-kanonistikis-paremvasis-ston-klado-dianomis-typou-symfona-me-to-arthro-11-tou-n-3959-2011.html>

³² Βλ. Ενότητα Ι.3 της παρούσας.

³³ Βλ. σκ. 284 της Γνωμοδότησης.

³⁴ Βλ. σκ. 284 της Γνωμοδότησης, όπου αναφέρεται ότι «*τυχόν κατασταλτική αντιμετώπιση ενδεχόμενων πρακτικών αποκλεισμού (όπως λ.χ. λήψη τυχόν διορθωτικών μέτρων), λόγω των δομικών και θεσμικών συνθηκών στη διανομή έντυπου τύπου, οι οποίες προαναφέρθηκαν και της μετοχικής σύνθεσης και οργάνωσης του πρακτορείου, ενδέχεται να μην μπορούν να επιδιορθώσουν ουσιαστικά την ανταγωνιστική διαδικασία*».

³⁵ Η αξία της πολυφωνίας αναγνωρίζεται και από άλλες χώρες. Βλ. ενδεικτικά την από 26.07.2019 έρευνα της Αρχής Ανταγωνισμού της Αυστραλίας (Australian Competition & Consumer Commission) στις ψηφιακές πλατφόρμες όπου η Αρχή αναφέρει ότι η διαθεσιμότητα ποικιλομορφίας και πολυφωνίας στην ενημέρωση έχει σημαντικά οφέλη για το κοινωνικό σύνολο και τη λειτουργία της δημοκρατίας (ειδικότερα, το ακριβές λεκτικό

διάταξη του άρθρου 14 παράγραφος 2 του Συντάγματος απορρέει η προστασία του Τύπου τόσο στη διάστασή του ως ατομικού δικαιώματος όσο και στη θεσμική του διάσταση. Η ελευθερία του Τύπου περιλαμβάνει έτσι, αφενός, την ελευθερία κυκλοφορίας, διανομής και πώλησης εντύπων, υποκείμενο της οποίας είναι πρωτίστως ο εκδότης αλλά και όλοι οι εμπλεκόμενοι στη διαδικασία διακίνησης των εντύπων, καθώς επίσης, αφετέρου, την ελευθερία του πληροφωρείσθαι δια του Τύπου, υποκείμενο της οποίας είναι ο αναγνώστης. Προϋπόθεση ενάσκησης της τελευταίας είναι, μεταξύ άλλων, η διασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου πλουραλισμού και πολυφωνίας, στοιχειώδες και εκ των ων ουκ άνευ στοιχείο του οποίου είναι η διασφάλιση της πρόσβασης του αναγνωστικού κοινού σε ολόκληρη την επικράτεια στο σύνολο των κυκλοφορούντων εντύπων³⁶. Οι ριζικές αλλαγές και αναδιαρθρώσεις στον κλάδο ως αποτέλεσμα της λειτουργίας των νέων τεχνολογιών, οι οποίες προσφέρουν νέες ευκαιρίες για όλους τους παίκτες της αγοράς και για τους καταναλωτές, δημιουργούν περαιτέρω προκλήσεις. Η αρχή της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης θα πρέπει να είναι τεχνολογικά ουδέτερη, και θα πρέπει να εφαρμόζεται κατά ανάλογο τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει την αναδυόμενη φύση των νέων μέσων. Η πολυφωνία και η πλουραλιστική διαμόρφωση της κοινής γνώμης αποτελούν προαπαιτούμενα της δημοκρατικής δομής του πολιτεύματος, για το λόγο αυτό, η προάσπιση και η προώθηση της ελευθερίας της ενημέρωσης, καθώς και της διαφάνειας και της πολυφωνίας στον χώρο της ενημέρωσης έχουν πρωταρχική σημασία σε ένα κράτος δικαίου.

22. Η ανάγκη διατήρησης της πολυφωνίας του Τύπου δύναται να ληφθεί εμπράκτως υπόψη όταν η ΕΑ εξετάζει την ύπαρξη, ή όχι, συνθηκών «αποτελεσματικού ανταγωνισμού», καθώς η ΕΑ καλείται να διασφαλίσει τον ελεύθερο ανταγωνισμό, υπό το πρίσμα της προστασίας ενός ελάχιστου επιπέδου πλουραλισμού και πολυφωνίας, μέσω της ελευθερίας κυκλοφορίας, διανομής και πώλησης εντύπων³⁷.
23. Η σημασία του Τύπου και η διασφάλιση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της πολυφωνίας θέτουν πρόσθετες παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση της λειτουργίας του ανταγωνισμού στον εξεταζόμενο κλάδο. Συγκεκριμένα, όπως σημειώνει η ΕΑ στη Γνωμοδότηση, *«οι ιδιαίτερες συνθήκες, όχι μόνο δομικές αλλά και θεσμικές, που χαρακτηρίζουν τη διανομή τύπου, δίνουν μία ιδιαίτερη χροιά στον καθορισμό των τυχόν αντι-ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων και των θεωριών βλάβης που πρέπει να ληφθούν υπόψη από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, ειδικότερα όσον αφορά την ιδιαίτερη σημασία που έχει προσδώσει το Σύνταγμα, αλλά και ο νομοθέτης στην αρχή της πολυφωνίας. [...] η ΕΑ θα πρέπει να λάβει υπόψη της όχι μόνο ποσοτικές αλλά και ποιοτικές παραμέτρους της ανταγωνιστικής διαδικασίας, και ιδιαίτερα την ποιότητα των προϊόντων, με βάση τις προτιμήσεις των καταναλωτών. Επειδή όμως οι καταναλωτές δεν είναι δυνατόν να εκφράσουν τις προτιμήσεις τους σε μία μονοπωλιακή αγορά,*

είναι ως εξής: *«The availability of a wide range of high quality news and journalism provides significant benefits to Australian society and is important for the healthy functioning of democracy»*).

³⁶ Βλ. Κ. Χρυσόγονο, Α. Καϊδατζή «Διατήρηση των περιορισμών στην άσκηση του επαγγέλματος του εφημεριδοπώλη για επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος - Γνωμοδότηση», Θεσ/νίκη 9.6.2011, www.constitutionalism.gr, Πρ. Δαγτόγλου, «Ατομικά δικαιώματα», τόμ. Α', 3η έκδ. 2011, αρ. περ. 680 επ., Αρ. Μάνεση, «Η συνταγματική προστασία της ελεύθερης κυκλοφορίας των εντύπων», ΤοΣ 1977, σ. 9 επ., Χρυσόγονο, «Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα», 3^η έκδ., 2006, σ. 304 επ. Βλ. Επίσης Konstantina Bania, "The Role of Media Pluralism in the Enforcement of EU Competition Law", Concurrences – 2019, σ. 22 επ. Με περαιτέρω παραπομπές και ιδίως σ. 26, καθώς και σ. 97 και 98.

³⁷ Βλ. σκ. 21 της Γνωμοδότησης.

μιας και εξ ορισμού δεν διαθέτουν εναλλακτικές λύσεις, και λόγω του ότι το Σύνταγμα αλλά και το νομοθετικό πλαίσιο δίνουν έμφαση στην προστασία του πλουραλισμού, εκφράζοντας με αυτό τον τρόπο την κομβική του σημασία στο κοινωνικό συμβόλαιο (*social contract*) και στο δημοκρατικό πολίτευμα, και συνεπώς το θεσμικό αυτό πλαίσιο για την προστασία του πλουραλισμού αποκαλύπτει τις προτιμήσεις των πολιτών, οι οποίοι εν προκειμένω είναι και οι τελικοί καταναλωτές στην αλυσίδα παραγωγής και διανομής προϊόντων ενημέρωσης είναι δυνατόν να εκτιμηθεί ότι τυχόν αρνητικές συνέπειες στην αρχή του πλουραλισμού δύνανται να αποτελέσουν στοιχείο κοινωνικού κόστους το οποίο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, μαζί με άλλες παραμέτρους, από την ΕΑ, όταν αυτή εξετάζει την ύπαρξη, ή όχι, αντί-ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων»³⁸ καταλήγοντας ότι «η ιδιαιτερότητα αυτή της αγοράς διανομής τύπου, λόγω του θεσμικού πλαισίου που έχει συσταθεί για την προστασία της αρχής του πλουραλισμού, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη από την Αρχή Ανταγωνισμού όταν εξετάζει συμπεριφορές που ενδέχεται να οδηγήσουν στον αποκλεισμό ή τον εξοβελισμό (*foreclosure*) ορισμένων εκδοτικών επιχειρήσεων ή να αυξήσουν τα κόστη τους με αντί-ανταγωνιστικές συνέπειες (*Raising Rivals' Costs*)»³⁹.

24. Στο πλαίσιο των ανωτέρω, η ΕΑ καλείται να εστιάσει «την προσοχή της και σε περιπτώσεις όπου οι εκδοτικές επιχειρήσεις που ελέγχουν ή έχουν ουσιαστική επιρροή στην εμπορική πολιτική του πρακτορείου τύπου κατέχουν ένα σημαντικό μερίδιο αγοράς (π.χ. ανώτερο του 35% ή και λιγότερο σε ορισμένες περιπτώσεις). Αυτό ενδέχεται να είναι λιγότερο από το κατώφλι μεριδίου αγοράς που συνήθως λαμβάνει υπόψη η ΕΑ για τον ορισμό αντί-ανταγωνιστικού αποκλεισμού σε άλλες αγορές, το οποίο μπορεί να εξηγηθεί από την σύνδεση που πραγματοποιεί το υπάρχον νομικό πλαίσιο μεταξύ του πλουραλισμού και ορισμένων μεριδίων αγοράς»⁴⁰.
25. Τούτων λεχθέντων και νοουμένου ότι η διανομή των εντύπων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το αγαθό του Τύπου, η ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία της συνιστά προϋπόθεση της συνέχισης πρόσβασης των πολιτών στο αγαθό της ενημέρωσης και κατ' επέκταση συνιστά προϋπόθεση για τη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος που σχετίζεται με το εν λόγω αγαθό. Υπό αυτό το πρίσμα, καθίσταται προφανές ότι η κανονιστική παρέμβαση της ΕΑ στον κλάδο της διανομής Τύπου δυνητικά εξυπηρετεί όχι μόνο την αποκατάσταση της λειτουργίας του ανταγωνισμού αλλά και το δημόσιο συμφέρον της διασφάλισης μια πλουραλιστικής ενημέρωσης.

1.3 ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΑ

26. Η ΕΑ έχει προβεί σε μια σειρά αυτεπάγγελτων ερευνών και αποφάσεων βάσει των κείμενων διατάξεων του Ν. 3959/2011, οι οποίες παρουσιάζονται κατωτέρω. Αντίστοιχα και στην κανονιστική παρέμβαση στον κλάδο των πετρελαιοειδών, τη μοναδική μέχρι σήμερα όπου η ΕΑ έκανε χρήση των αρμοδιοτήτων της για κανονιστική παρέμβαση σε κλάδο της οικονομίας, η ΕΑ είχε προηγουμένως εκδώσει σειρά αποφάσεων επί παραβάσεων και συγκεντρώσεων.
27. Με την υπ' αριθ. **669/2018** Απόφασή της, η ΕΑ διαπίστωσε τη συμμετοχή των δύο τότε δραστηριοποιούμενων πρακτορείων διανομής έντυπου Τύπου, ήτοι τις εταιρίες Άργος και

³⁸ Βλ. σκ. 284 της Γνωμοδότησης.

³⁹ Ο. π. βλ. σκ. 284 της Γνωμοδότησης.

⁴⁰ Βλ. σκ. 284 της Γνωμοδότησης με παραπομπή στο άρθρο 3 του Ν. 3592/2007.

Ευρώπη – Πρακτορείο Διανομής Τύπου ΑΕ (εφεξής ως «Ευρώπη»)⁴¹ σε οριζόντια σύμπραξη/εναρμονισμένη πρακτική κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 του Ν.3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ⁴², η οποία αφορούσε στον από κοινού σχεδιασμό της λειτουργίας όλης της αγοράς διανομής Τύπου. Αναλυτικότερα, η αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη αφορά στο διάστημα των ετών 2001 – 2017 και είχε ως αντικείμενο κοινή πολιτική και συμφωνία σχετικά με τον καθορισμό τιμών, τον περιορισμό διάθεσης, την (άμεσα συνδεδεμένη με τις ανωτέρω πρακτικές) ανταλλαγή μεταξύ ανταγωνιστών ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών και την κατανομή πελατείας⁴³.

28. Περαιτέρω, με την υπ' αριθ. **659/2018** Απόφασή της επί προηγούμενης γνωστοποίησης αποκλειστικού ελέγχου από την εταιρία Άλτερ Έγκο ΜΜΕ ΑΕ (εφεξής και «Άλτερ Έγκο») επί περιουσιακών στοιχείων της ανώνυμης εταιρίας ΔΟΛ ΑΕ, η ΕΑ:(α) διαπίστωσε κατά πλειοψηφία την ύπαρξη έμμεσου de facto κοινού ελέγχου στην εταιρία Άργος από τις εταιρίες Άλτερ Έγκο, [...] και (β) ομόφωνα διέταξε τη διενέργεια αυτεπάγγελτης έρευνας στην αγορά της διανομής Τύπου στην ελληνική επικράτεια. «*προκειμένου να ελεγχθεί από την Υπηρεσία αν ο έμμεσος de facto κοινός έλεγχος της ΑΡΓΟΣ από 4 εκδότες-μετόχους [...] δύναται να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στις συνθήκες ανταγωνισμού στις καθέτως συνδεδεμένες αγορές (προηγούμενου και επόμενου σταδίου)*»⁴⁴.
29. Επίσης, στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης έρευνας και κατόπιν σχετικού αιτήματος⁴⁵ του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, στις 04.06.2019 η Επιτροπή Ανταγωνισμού με την υπ' αριθ. **687/2019** Απόφασή της, προέβη στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά της Άργος. Ειδικότερα, με την ως άνω Απόφαση, η ΕΑ πιθανολογώντας καταχρηστική εκμετάλλευση, κατά τα άρ. 2 του Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ, της δεσπόζουσας θέσης που κατέχει η Άργος στην αγορά διανομής Τύπου από τον Αύγουστο 2017 και εξής, σχετιζόμενη με πρακτικές άρνησης πώλησης εκ μέρους της Άργος, επιβολής μη εύλογων όρων και διακριτικής μεταχείρισης των εκδοτικών εταιριών,

⁴¹ Σημειώνεται ότι τον Αύγουστο 2017 το πρακτορείο Ευρώπη ανέστειλε τη λειτουργία του και πλέον στην αγορά της διανομής Τύπου δραστηριοποιείται μόνο η Άργος. Βλ. σχετικά και <https://www.epant.gr/enimerosi/nea/item/740-anakoinosi-proedrou.html>.

⁴² Βλ. σχετικά <https://www.epant.gr/apofaseis-gnomodotiseis/item/30-apofasi-669-2018.html>.

⁴³ Βλ. και <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/780-deltio-typou-aftepaggelfi-erevna.html>.

⁴⁴ Βλ. παρ. 232 Απόφασης 659/2018. «*Ο εν λόγω de facto κοινός έλεγχος προκύπτει από τη δυνατότητα συντονισμένης δράσης των ως άνω 4 μετόχων μειοψηφίας με εκδοτική δραστηριότητα, λόγω της ύπαρξης ισχυρών κοινών συμφερόντων μεταξύ αυτών [...]*»

⁴⁵ Βλ. το υπ' αριθ. πρωτ. 7177/29.11.2018 αίτημα για την εξέταση λήψης ασφαλιστικών μέτρων βάσει της παρ. 5 του άρθρου 25 του ν. 3959/2011 κατά της εταιρίας Άργος. Το σκεπτικό που αναφέρεται στο ανωτέρω Αίτημα για την εξέταση λήψης ασφαλιστικών μέτρων από την Επιτροπή Ανταγωνισμού έγκειται στο ότι «*η συμπεριφορά της καταγγελλόμενης εταιρίας [ενν. η Άργος] απειλεί άμεσα τη βιωσιμότητα των εν λόγω εφημερίδων*» καθώς και ότι «*υπάρχει δημόσιο συμφέρον για την πολυφωνία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, το οποίο θα πληγεί ανεπανόρθωτα σε περίπτωση παύσης λειτουργίας ενός ικανού αριθμού εφημερίδων*». Στο πλαίσιο αυτό, ο Υπουργός καταλήγει στο Αίτημά του: «*παρακαλούμε να εξετασθεί το ενδεχόμενο λήψης ασφαλιστικών μέτρων κατ' εφαρμογή της παρ. 5 του άρθρου 25 του ν. 3959/2011 (Α' 93) εφόσον πιθανολογείτε βιωσιμότητα των καταγγελλιών*». Διευκρινίζεται ότι στις επιστολές και τα σχετικά δημοσιεύματα, που επικαλείται ο Υπουργός στο Αίτημά του, γίνεται αναφορά από εκδοτικές εταιρίες σε καταχρηστική συμπεριφορά της Άργος, κυρίως μέσω της απόφασής της να προβεί σε εφαρμογή νέας εμπορικής πολιτικής, καταγγέλλοντας μονομερώς τις ισχύουσες συμβάσεις με τις εκδοτικές επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με τη σημαντική κοστολογική επιβάρυνση συνεπεία αυτής, η οποία απειλεί τη βιωσιμότητά τους.

προέβη σε λήψη ασφαλιστικών μέτρων «τα οποία θα ισχύουν μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης της Επιτροπής επί της κύριας υπόθεσης»⁴⁶.

30. Επισημαίνεται ότι η ως άνω «κύρια υπόθεση» αφορά σε αυτεπάγγελτη έρευνα για τυχόν παράβαση των άρ. 1 και 2 του Ν. 3959/2011 και 101 και 102 ΣΛΕΕ στην αγορά της διανομής Τύπου. Επί της εν λόγω έρευνας (**πρώτο σκέλος**) καθώς και επί της αυτεπάγγελτης έρευνας που εκκίνησε με το διατακτικό της υπ' αριθ. 659/2018 Απόφασης της ΕΑ (**δεύτερο σκέλος**), υπεβλήθη ενώπιον της ΕΑ η Έκθεση του αρμόδιου Εισηγητή⁴⁷.
31. Αναφορικά με το **πρώτο σκέλος**, διά της Έκθεσης προτείνεται η διαπίστωση παραβάσεων εκ μέρους της Άργος των άρθρων 1 και 2 Ν. 3959/2011, καθώς και 101 και 102 ΣΛΕΕ, σε σχέση με: **α)** Πρακτικές που συνέχονται με το δίκτυο διανομής της Άργος κατά παράβαση των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ **β)** Υποχρεώσεις αποκλειστικότητας που επιβάλλει η Άργος de jure ή/και de facto αφενός στις εκδοτικές επιχειρήσεις και αφετέρου στους συνεργαζόμενους υποδιανομείς και υποπράκτορες, κατά παράβαση των άρθρων 2 Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ. Επισημαίνεται πάντως ότι στην Έκθεση διερευνήθηκε επίσης το ενδεχόμενο διάπραξης παραβάσεων σχετιζόμενων με: **α)** επιβολή υπερβολικής τιμολόγησης **β)** καθυστερήσεις στην πληρωμή εκδοτικών επιχειρήσεων **γ)** παρακράτηση ασφαλιστικών εισφορών **δ)** διακριτική μεταχείριση των εκδοτικών επιχειρήσεων καθώς και **ε)** ενδεχόμενης αδικαιολόγητης άρνησης πώλησης, κυρίως ως εκφάνσεις καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης της Άργος, χωρίς, ωστόσο, να προκύψει από την έρευνα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής «ΓΔΑ»), παράβαση των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011, εκ μέρους της Άργος ή/και των εκδοτικών εταιριών (πρώην και νυν) μετόχων της.
32. Στο **δεύτερο σκέλος** της εν λόγω Έκθεσης, προτείνεται να διαπιστωθεί ότι δεν στοιχειοθετείται παράβαση των άρθρων 1 ή/και 2 Ν. 3959/2011 από τις εταιρίες που κατά το διατακτικό της υπ' αριθ. 659/2018 Απόφασης ΕΑ κατέχουν έμμεσο de facto κοινό έλεγχο στην Άργος. Ειδικότερα, από την έρευνα της Υπηρεσίας δεν προκύπτει ότι η απόκτηση/κατοχή έμμεσου de facto κοινού ελέγχου, επί της Άργος κατά τα διαλαμβανόμενα στην υπ' αριθ. 659/2018 Απόφαση της ΕΑ, από τις τέσσερις εκδοτικές εταιρίες συνιστά παράβαση του άρθρου 1 Ν. 3959/2011. Αντίστοιχα, δεν προκύπτει η υιοθέτηση συμπεριφορών αποκλεισμού υπό την έννοια του άρθρου 2 Ν. 3959/2011 (vertical foreclosure) που να συνδέονται αιτιωδώς με την κατοχή έμμεσου de facto κοινού ελέγχου από τους τέσσερις μετόχους, στους οποίους αφορά η υπ' αριθ. 659/2018 Απόφαση της ΕΑ, επί παραδείγματι, δια της εκδήλωσης συμπεριφοράς/-ών των μετόχων που να συνιστά(ν)ται στην εκμετάλλευση της (ελέγχουσας) συμμετοχής τους στο μετοχικό κεφάλαιο της, δραστηριοποιούμενης σε αγορά επόμενου οικονομικού σταδίου, Άργος, προκειμένου να εξασθενήσουν τη θέση ανταγωνιστών τους στην αγορά έκδοσης έντυπου τύπου.

⁴⁶ Για λόγους πληρότητας αναφέρεται ότι η ΕΑ με την υπ' αριθ. 720/2020 Απόφασή της προέβη σε έλεγχο συμμόρφωσης της Άργος με την υπ' αριθ. 687/2019 Απόφαση. Επιπλέον έχει εκκινήσει εκ νέου έλεγχο συμμόρφωσης της Άργος με την υπ' αριθ. πρωτ. 687/2019 Απόφαση της ΕΑ, ωστόσο μέχρι τη σύνταξη της παρούσας δεν έχει εκδοθεί σχετική απόφαση της Επιτροπής (βλ. σχετικά πρακτικά της 18^{ης} Συνεδρίασης της ΕΑ στις 17.12.2020).

⁴⁷ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 9356/3.11.2020 Έκθεση. Βλ. σχετικά και <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/1249-deltio-typou-aftepaggelti-erevna-stin-agora-dianomis-entypou-typou.html>.

33. Τέλος, στις 27.12.2019 και κατόπιν σχετικού αιτήματος⁴⁸ των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης, και Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης η Επιτροπή Ανταγωνισμού εξέδωσε την υπ' αριθ. **39/2019** Γνωμοδότηση στην οποία ερευνάται η λειτουργία του ανταγωνισμού στην εθνική αγορά διανομής προϊόντων έντυπου Τύπου⁴⁹. Εν προκειμένω, η ΕΑ προέβη σε έρευνα επί των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, της λειτουργίας και του θεσμικού πλαισίου της αγοράς διανομής έντυπου Τύπου διαπιστώνοντας βασικές αδυναμίες που εμποδίζουν ή δύνανται να εμποδίσουν την απρόσκοπτη λειτουργία του υγιούς ανταγωνισμού, προτείνοντας στην Πολιτεία σχετικά μέτρα για την αντιμετώπισή τους. Στην ενότητα IV.1 της παρούσας παρατίθενται οι βασικές διαπιστώσεις της ΕΑ όπως παρατέθηκαν στη Γνωμοδότησή της, καθώς αποτελούν ζητήματα που άπτονται και του σκοπού και αντικειμένου της παρούσας.

I.4 ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

34. Στη δημόσια διαβούλευση μπορεί να λαμβάνει μέρος οποιοδήποτε πρόσωπο, ανεξάρτητα από την επίκληση έννομου συμφέροντος. Η κατάθεση των απόψεων νομικού προσώπου που συμμετέχει στη διαβούλευση γίνεται από το νόμιμο εκπρόσωπο του. Όλες οι παρατηρήσεις και οι απόψεις όσων ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στη διαβούλευση και να γνωστοποιήσουν τυχόν στοιχεία που διαθέτουν και τα οποία είναι χρήσιμα για τη διαμόρφωση της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού είναι ευπρόσδεκτες. Η διάρκεια της διαβούλευσης διαρκεί από την 24-3-2021 έως και την 22-4-2021. Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους γραπτώς και επώνυμα ηλεκτρονικά (σε επεξεργάσιμη μορφή) στη διεύθυνση competition@epant.gr μέχρι και την 22-4-2021.
35. Η ΕΑ εκτιμά ότι πολλά από τα ζητήματα που τίθενται στο παρόν κείμενο της διαβούλευσης πιθανόν να απαιτούν από κάποιους την παροχή εμπιστευτικών πληροφοριών προς υποστήριξη των παρατηρήσεων τους. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να προσδιορίζουν σαφώς το τμήμα των απαντήσεων που είναι εμπιστευτικό και, εάν είναι εφικτό, να το παρέχουν σε χωριστό παράρτημα της απάντησης τους.⁵⁰ Η ΕΑ θα διαχειριστεί τις πληροφορίες αυτές ως αυστηρά εμπιστευτικές.
36. Σημειώνεται ότι οποιεσδήποτε απαντήσεις πέραν της καταληκτικής ημερομηνίας ή/και τροποποιήσεις απαντήσεων στη δημόσια διαβούλευση δεν θα γίνονται δεκτές.

I.5 ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

37. Το παρόν εστιάζει στη μη ύπαρξη συνθηκών ανταγωνισμού στον κλάδο διανομής Τύπου, λαμβάνοντας υπόψη τις δομικές και θεσμικές ιδιαιτερότητες του εν λόγω κλάδου, συγκεκριμένα τη μονοπωλιακή δομή στην αγορά διανομής έντυπου Τύπου στο επίπεδο του Πρακτορείου, και

⁴⁸ Βλ. το υπ' αριθ. πρωτ. 4717/31.08.2017 αίτημα παροχής γνώμης στο πλαίσιο των προβλεπόμενων στο άρθρο 23 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 περί Προστασίας του Ελεύθερου Ανταγωνισμού που υπεβλήθη από τους εν λόγω Υπουργούς στην ΕΑ. Συγκεκριμένα, οι Υπουργοί Οικονομίας και Ανάπτυξης, και Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης αιτήθηκαν την παροχή γνώμης της Επιτροπής Ανταγωνισμού αναφορικά με τη λειτουργία του ανταγωνισμού στην εθνική αγορά διανομής προϊόντων αθηναϊκού και πανελλήνιου Τύπου.

⁴⁹ Βλ. σχετικά <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/618-deltio-typou-gnomodotisi-gia-tin-dianomi-typou.html> καθώς και <https://www.epant.gr/apofaseis-gnomodotiseis/item/617-gnomodotisi-39-2019.html>.

⁵⁰ Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 13.1.2015 σχετικά με το χαρακτηρισμό των απορρήτων στοιχείων και τον τρόπο υποβολής μη εμπιστευτικής εκδοχής εγγράφων, βλ. <https://epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/xaraktirismos-aporriton.html>

υιοθετεί την ακόλουθη δομή.⁵¹ Η ενότητα II παρουσιάζει το νομοθετικό πλαίσιο, τη δομή και τις ανταγωνιστικές συνθήκες στον κλάδο διανομής Τύπου, προκειμένου να αναδείξει τα χαρακτηριστικά εκείνα που επιτείνουν τη μη ύπαρξη ανταγωνισμού. Η ενότητα III εστιάζει στο Πρακτορείο διανομής Τύπου και αναλύει τη δομή και την αποτελεσματικότητά του. Τέλος, με βάση την προηγηθείσα ανάλυση, η ενότητα IV παρουσιάζει τα εντοπιζόμενα προβλήματα στη λειτουργία του ανταγωνισμού στον κλάδο διανομής τύπου.

⁵¹ Σημειώνεται ότι για τους σκοπούς της παρούσας, η Υπηρεσία απέστειλε επιστολές παροχής στοιχείων και συναίνεσης χρήσης προηγούμενα υποβληθέντων στοιχείων: α) προς την εταιρία «Άργος Ανώνυμη Εταιρεία Πρακτορεύσεως, Διαχειρίσεως και Μεταφορών» (υπ' αριθ. πρωτ. 698/25.01.2021 επιστολή) και β) τις εκδοτικές επιχειρήσεις – βασικότερες μετόχους της Άργος, οι οποίες συνιστούν ανταγωνιστές των λοιπών εκδοτικών εταιριών τα έντυπα των οποίων διανέμονται από το Πρακτορείο (υπ' αριθ. πρωτ. 696/25.01.2021, 695/25.01.2021, 694/25.01.2021 και 697/25.01.2021 επιστολές). Πρόκειται για εκδοτικές εταιρίες των οποίων οι ελέγχοντες μέτοχοι κατέχουν, άμεσα ή έμμεσα, κατ' ελάχιστο [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος και ταυτόχρονα μία εκ των βασικών δραστηριοτήτων τους (σε όρους κύκλου εργασιών) αποτελεί η έκδοση εντύπων. Η ΕΑ όρισε επίσης ομάδα εμπειρογνομόνων (ήτοι τους Jose Azar, Julia Cage, Nathan Miller, Alina Velias και Αλέξανδρο Λούκα) (βλ. τα υπ' αριθ. 86/9.12.2020, 93/30.12.2020 και 20/16.3.2021 Πρακτικά της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού), οι οποίοι υπέβαλαν τις υπ' αριθ. πρωτ. 165/17.3.2021 και 166/17.3.2021 Εκθέσεις και συνέδραμαν την Επιτροπή Ανταγωνισμού στην προετοιμασία των απόψεων.

II ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΥΠΟΥ

II.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

38. Στα προϊόντα αθηναϊκού και πανελλήνιου Τύπου περιλαμβάνονται οι εφημερίδες και τα περιοδικά τα οποία διανέμονται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Διευκρινίζεται ότι τα χαρακτηριστικά των εν λόγω εντύπων (π.χ. περιεχόμενο) καθώς και η πανελλήνια διανομή τους τα καθιστούν διακριτά «προϊόντα» από:
- α)** τον τοπικό Τύπο, καθώς ο τελευταίος, αν και αποτελεί ένα πιο άμεσο υποκατάστατο του πανελλαδικού και αθηναϊκού εντύπου Τύπου, εντούτοις εξ ορισμού επικεντρώνεται περισσότερο σε τοπικά (δημοτικά, νομαρχιακά ή περιφερειακά) θέματα, παρά σε εθνικά ή/και διεθνή.
- β)** τον ξενόγλωσσο Τύπο, λόγω διαφοράς στη γλώσσα, στη θεματολογία και στο γεγονός ότι εν πολλοίς απευθύνεται σε διαφορετική κατηγορία αναγνωστών. Άλλωστε, η διανομή του ξενόγλωσσου Τύπου δεν υπόκειται στο κανονιστικό πλαίσιο της διανομής του εγχώριου Τύπου.
39. Σημειώνεται ότι σε προηγούμενες αποφάσεις της, η ΕΑ έχει εξετάσει το ενδεχόμενο περαιτέρω διάκρισης του αθηναϊκού και πανελλήνιου Τύπου σε προϊόντα εφημερίδων και περιοδικών, ανάλογα της συχνότητας κυκλοφορίας τους ή/και με βάση το περιεχόμενό τους (πχ πολιτικές εφημερίδες, αθλητικές εφημερίδες κλπ)⁵². Ωστόσο όσον αφορά στις προηγούμενες έρευνες της ΕΑ, η κατά τα ανωτέρω διάκριση δεν κρίθηκε σκόπιμη καθώς οι συνθήκες διανομής εντύπων δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν⁵³. Περαιτέρω, σε υποθέσεις που εξετάστηκαν από την ΕΑ και αφορούσαν σε έλεγχο συγκεντρώσεων επιχειρήσεων σε αγορές των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), ήτοι υποθέσεις που για την οριοθέτηση σχετικών αγορών και τον υπολογισμό μεριδίων αγοράς των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις του Ν.3592/2007, η ΕΑ θεώρησε ως ενιαία και αδιαίρετη την αγορά των εφημερίδων καθώς με τον τρόπο αυτό οριοθετείτο η εν λόγω αγορά κατά τις διατάξεις του Ν.3592/2007⁵⁴ μέχρι και την αναθεώρησή του το 2014⁵⁵, οπότε και εισήχθη η έννοια του «ενημερωτικού μέσου», διακρίνοντας τα ΜΜΕ σε ενημερωτικά και μη. Ωστόσο, μετά την αναθεώρηση του Ν.3592/2007, σε επόμενες αποφάσεις της η ΕΑ κάνει σαφή λόγο για διάκριση των εφημερίδων βάσει περιεχομένου τους καταλήγοντας ότι ως «ενημερωτικού περιεχομένου» εφημερίδες νοούνται οι πολιτικές και οικονομικές⁵⁶.
40. Στο πλαίσιο των ανωτέρω, αν και οι συνθήκες διανομής των εντύπων από την Άργος δεν διαφοροποιούνται ανάλογα των χαρακτηριστικών των εντύπων, δεν μπορεί να παραβλεφθεί ότι από πλευράς της ζήτησης του αναγνωστικού κοινού υφίσταται διάκριση η οποία σχετίζεται με τη συχνότητα κυκλοφορίας, την τιμή καθώς και τη θεματολογία/περιεχόμενο έκαστου εντύπου. Υπό

⁵² Βλ. ενδεικτικά υπ' αριθ. 283/IV/2005 Απόφαση ΕΑ, σκ. IV.2.

⁵³ Βλ. ενδεικτικά υπ' αριθ. 519/VI/2011, σκ. 82-83.

⁵⁴ Βλ. σχετικά αποφάσεις Ε.Α: 393/V/2008, 397/V/2008, 415/V/2008, 461B/V/2009, 474/VI/2010, 503/VI/2010 και 535/VI/2012.

⁵⁵ Ειδικότερα, με την εφαρμογή του Ν. 4279/2014 εισάγεται η διάκριση στις διατάξεις του Ν.3592/2007 των ΜΜΕ σε ενημερωτικά και μη.

⁵⁶ Βλ. σχετικά υπ' αριθ. 659/2018 Απόφαση ΕΑ, σκ 123-125 καθώς και υπ' αριθ. 655/2018 Απόφαση ΕΑ, σκ. 98.

το πρίσμα αυτό, η διάκριση δεν αφορά μόνο στις ευρύτερες κατηγορίες των εφημερίδων και περιοδικών, αλλά και μεταξύ των εν λόγω κατηγοριών. Για παράδειγμα, βάσει θεματολογίας/περιεχομένου, οι εφημερίδες διακρίνονται σε: **α)** πολιτικές/οικονομικές, οι οποίες και αποτελούν αμιγώς ενημερωτικά μέσα, **β)** αθλητικές, **γ)** κοινωνικού περιεχομένου και **δ)** λοιπές που αφορούν σε πολύ εξειδικευμένη θεματολογία/περιεχόμενο⁵⁷ για τις οποίες, όμως, δεν κρίνεται σκόπιμο να διακριθούν περαιτέρω καθώς αφορούν σε περιορισμένα έντυπα από πλευράς πλήθους εντύπων και κυκλοφορίας. Οι υπό (α)-(γ) αγορές εκτιμάται ότι αποτελούν τις σημαντικότερες σχετικές αγορές στην έκδοση εφημερίδων, δεδομένης της εκτιμώμενης περιορισμένης δυνατότητας υποκατάστασης από την πλευρά της ζήτησης αναμεταξύ τους.

41. Περαιτέρω, η διανομή πανελλήνιου και αθηναϊκού έντυπου Τύπου (περιοδικά, εφημερίδες), λειτουργεί σε τρία διακριτά επίπεδα/βαθμίδες διανομής: **α)** αυτό του **πρακτορείου διανομής**, όπου συγκεντρώνεται το σύνολο των προς διανομή προϊόντων αθηναϊκού/πανελλήνιου Τύπου, **β)** αυτό των **υποδιανομέων και υποπρακτόρων** που συνεργάζονται με το πρακτορείο διανομής για την περαιτέρω διεκπεραίωση της διανομής των προϊόντων Τύπου στα σημεία πώλησης αυτών και **γ)** αυτό των **σημείων πώλησης** τα οποία διαθέτουν τα προϊόντα αθηναϊκού/πανελλήνιου Τύπου απευθείας στο αναγνωστικό κοινό⁵⁸.
42. Ανάλογα με τη δραστηριότητα έκαστου επιπέδου/βαθμίδας διαμορφώνεται και η γεωγραφική περιοχή των δραστηριοποιούμενων σε κάθε επίπεδο μερών. Ειδικότερα: **α)** το **πρακτορείο** μεριμνά για τη διανομή των εντύπων στο σύνολο της Ελληνικής επικράτειας, παρέχοντας τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού. Συνεπώς ως περιοχή δραστηριοποίησής του νοείται το σύνολο της Ελληνικής επικράτειας, **β)** στο **επίπεδο εφημεριδοπωλών/υποδιανομέων και υποπρακτόρων**, η περιοχή δραστηριοποίησης των εν λόγω εταιριών περιορίζεται στη στενότερη περιοχή στην οποία διανέμουν έντυπα⁵⁹, ενώ **γ)** στο **επίπεδο τελικών σημείων πώλησης**, ήτοι ως επί το πλείστον περιπτώσεων, ως γεωγραφική περιοχή δραστηριοποίησής τους νοείται «η περιοχή «ακτίνας δράσης» του[ς], ήτοι η απόσταση την οποία είναι διατεθειμένος ο καταναλωτής να διανύσει με τα πόδια για να προμηθευτεί τα σχετικά προϊόντα και ειδικότερα η «γειτονιά» στην οποία βρίσκεται το εκάστοτε σημείο πώλησης. Αυτές οι τοπικές αγορές μπορούν να οριστούν ως κύκλος με κέντρο το μεμονωμένο σημείο πώλησης και με ακτίνα απόσταση περίπου 0,5 με 1 χλμ»⁶⁰.
43. Δεδομένου ότι η πανελλαδική διανομή των εντύπων αποτελεί μέριμνα του πρακτορείου διανομής (επίπεδο α) το οποίο για το σκοπό αυτό συνεργάζεται με τοπικούς διανομείς ανά την Ελλάδα (επίπεδο β), **η παρούσα εστιάζει στην αγορά της διανομής στο επίπεδο του πρακτορείου** και όχι στα επόμενα. Ωστόσο για λόγους πληρότητας, στη συνέχεια⁶¹ παρατίθεται συνοπτικά η δομή όλων των επιπέδων που περιλαμβάνει εν γένει η διανομή των εντύπων από τις εκδοτικές εταιρίες

⁵⁷ Για παράδειγμα, διατίθενται στο αναγνωστικό κοινό εφημερίδες με θρησκευτικό περιεχόμενο (πχ Κιβωτός της Ορθοδοξίας), εφημερίδες αγγελιών (πχ Χρυσή Ευκαιρία) κλπ.

⁵⁸ Για πλήρη και αναλυτική παράθεση της δομής και λειτουργίας της διανομής έντυπου Τύπου, βλ. και υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση ΕΑ.

⁵⁹ Η οποία δύναται να αφορά σε επίπεδο νομού, πόλης ή και ακόμα στενότερα (πχ περιοχή εντός μιας πόλης) ανάλογα με τη γεωγραφική έκταση που καλύπτουν οι εκάστοτε εφημεριδοπώλες/υποδιανομείς. Βλ. ενδεικτικά Απόφαση ΕΑ 519/VI/2011, σκ. 84. Υπό περιπτώσεις, η γεωγραφική περιοχή δύναται να αφορά σε περισσότερους από έναν νομούς.

⁶⁰ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΕΑ 519/VI/2011, σκ. 84.

⁶¹ Βλ. Ενότητα II.3.

μέχρι και τα τελικά σημεία πώλησης, προς διάθεσή τους στο αναγνωστικό κοινό. Εξάλλου και οι εκδοτικές εταιρίες συνεργάζονται με το πρακτορείο διανομής για την πανελλαδική διάθεση των εντύπων τους αντί απευθείας με τους τοπικούς διανομείς (ήτοι χωρίς τη διαμεσολάβηση της Άργος), καθώς αυτό θα συνεπαγόταν αυξημένο διαχειριστικό και μεταφορικό κόστος⁶². Επιπλέον, η διανομή ψηφιακού Τύπου δεν εξετάζεται διεξοδικά στην παρούσα, λόγω της πιο ανταγωνιστικής της δομής, σε σχέση με την διανομή προϊόντων έντυπου Τύπου, και της ιδιαιτερότητας της διανομής προϊόντων έντυπου Τύπου λόγω της ύπαρξης αυστηρού ρυθμιστικού πλαισίου.

II.2 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

44. Το νομοθετικό πλαίσιο για τη διανομή του Τύπου στην Ελλάδα διαχρονικά ρυθμιζόταν αναλυτικά με σειρά νόμων και υπουργικών αποφάσεων, με σημαντική τροποποίηση την εισαγωγή του Ν. 3919/2011⁶³, καθώς με την εφαρμογή ισχύος του εν λόγω νόμου καταργήθηκαν περιορισμοί και ρυθμίσεις στην άσκηση επαγγελμάτων που αφορούν στη διανομή έντυπου Τύπου. Ως «περιορισμούς» του Ν. 3919/2011 ο νομοθέτης αντιλαμβάνεται μεταξύ άλλων τους περιορισμούς στον αριθμό των προσώπων που δικαιούνται να ασκήσουν επάγγελμα, στη γεωγραφική περιοχή στην οποία μπορούν να δραστηριοποιηθούν, καθώς και την επιβολή υποχρεωτικών κατώτατων τιμών ή αμοιβών για τη διάθεση αγαθών ή την προσφορά υπηρεσιών.⁶⁴

II.2.1 Άρση νομικών εμποδίων δραστηριοποίησης στη διανομή έντυπου Τύπου

45. Με τις διατάξεις του Ν.3919/2011 προωθήθηκε η αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας και η κατάργηση των αδικαιολόγητων περιορισμών στην άσκηση των επαγγελμάτων⁶⁵. Στην παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν.3919/2011 προβλέπεται, ως γενική αρχή, ότι οι περιορισμοί που ισχύουν στη νομοθεσία και αφορούν στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων καταργούνται, περιλαμβανομένης της απαίτησης προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση επαγγέλματος.
46. Η εφαρμογή των διατάξεων του Ν.3919/2011 επέφερε σημαντικές μεταβολές στο νομοθετικό πλαίσιο του συστήματος διανομής και πώλησης Τύπου στην Ελλάδα. Ειδικότερα:
47. Αναφορικά με τη διαδικασία άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας της λειτουργίας Πρακτορείου Εφημερίδων και Περιοδικών, σε εφαρμογή της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν.3919/2011 η απαίτηση για χορήγηση προηγούμενης διοικητικής άδειας έπαυσε να ισχύει

⁶² Υπό την έννοια ότι η ενδιαφερόμενη εκδοτική εταιρία θα καλούνταν αφενός να συνεργαστεί με περισσότερους από 50 τοπικούς διανομείς και αφετέρου θα έπρεπε να μεταφέρει με ίδια μέσα τα έντυπά της στις περιοχές δραστηριοποίησής τους.

⁶³Ν. 3919/2011 «*Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων*». (ΦΕΚ Α' 32/2.3.2011). Για τη λεπτομερή απεικόνιση του νομοθετικού πλαισίου βλ. συμπληρωματικά και Γνωμοδότηση 39/2019.

⁶⁴ Η παράγραφος 2 του άρθρου 2 προβλέπει ότι περιορισμοί είναι : «...θ) Η επιβολή υποχρεωτικών κατώτατων τιμών ή αμοιβών για τη διάθεση αγαθών ή την προσφορά υπηρεσιών είτε αυτές ορίζονται ευθέως είτε προσδιορίζονται εμμέσως με την εφαρμογή συντελεστή κέρδους ή με άλλο ποσοστιαίο υπολογισμό....».

⁶⁵Σημειώνεται ότι η ΕΑ εξέδωσε την υπ' αρ. 11/VI/2011 Γνώμη επί του Σχεδίου Νόμου του Ν.3919/2011 (προσχέδιο νόμου «*Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας: Κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων*»).

μετά την 2 Ιουλίου 2011⁶⁶. Από το χρονικό αυτό σημείο και έπειτα, για την έναρξη άσκησης της οικονομικής δραστηριότητας Πρακτορείου Εφημερίδων και Περιοδικών απαιτείται μόνο αναγγελία έναρξης στη Διεύθυνση Εποπτείας Εντύπων και Επαγγελματικών Οργανώσεων της Γενικής Γραμματείας Μέσων Ενημέρωσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1 του Ν.3919/2011⁶⁷.

48. Επίσης, καταργήθηκε η υποχρέωση των Πρακτορείων Εφημερίδων και Περιοδικών να διακινούν τα εκδιδόμενα εκτός της έδρας τους έντυπα μόνο μέσω των υποπρακτορείων του τόπου έκδοσής τους⁶⁸.
49. Σημαντικές μεταβολές σημειώθηκαν και όσον αφορά στην πρόσβαση και άσκηση του επαγγέλματος του εφημεριδοπώλη στα πλαίσια των νέων νομοθετικών ρυθμίσεων. Δεν απαιτείται πλέον η προηγούμενη εγγραφή του ενδιαφερόμενου σε επαγγελματική ένωση εφημεριδοπωλών ούτε συνακόλουθα η θεώρηση από τους αρμόδιους Υπουργούς δελτίου ταυτότητας του ενδιαφερόμενου εκδιδόμενου από τις παραπάνω ενώσεις, ενώ όσον αφορά στα τελικά σημεία πώλησης, καταργήθηκε το σύστημα και τα κριτήρια αδειοδότησής τους.
50. Τέλος, σχετικά με την τιμή πώλησης των εφημερίδων, αυτή διαμορφώνεται ελεύθερα πλέον από τους εκδότες, καθώς καταργήθηκαν οι νομοθετικοί περιορισμοί που υπήρχαν ως προς την κατώτατη τιμή ορισμένων κατηγοριών εφημερίδων. Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 (και η παρ. 3) του Ν. 1436/1984,⁶⁹ η οποία όριζε κατώτατες τιμές πώλησης των ημερήσιων και εβδομαδιαίων πολιτικών εφημερίδων, που εκδίδονταν στην περιφέρεια των νομών Αττικής, Πειραιά και Θεσσαλονίκης, ανάλογα με το σχήμα και τις σελίδες των εντύπων καταργήθηκε με τον Ν. 4093/2012.⁷⁰ Επίσης, με τον ίδιο νόμο καταργήθηκε⁷¹ ρητά και το άρθρο 4 του Ν. 73/1944 (Α' 37),⁷² το οποίο επέτρεπε την εισαγωγή περιορισμών ως προς την άσκηση των δραστηριοτήτων των συναφών με την πώληση, την κυκλοφορία και εν γένει τη διακίνηση των εφημερίδων, και πιο συγκεκριμένα, προέβλεπε τη δυνατότητα καθορισμού με απόφαση του

⁶⁶ Όπως προβλεπόταν στην παρ. 1 της Υπουργικής Απόφασης ΗΑ/Φ10/22/1982/10.11.1982 (Β' 1071), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. α της Υπουργικής Απόφασης 348/2011/11.01.2011 (Β' 271).

⁶⁷ Η κατάργηση των ως άνω περιορισμών αποτυπώνεται και στο Ν.4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του Ν.4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016». Σύμφωνα με την περίπτωση 1 της Παραγράφου ΙΔ3 «Πρακτορεία Εφημερίδων και Περιοδικών» του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012: «Κάθε ενδιαφερόμενος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, μπορεί να προβεί στην ίδρυση και λειτουργία Πρακτορείου Εφημερίδων και Περιοδικών, εφόσον υποβάλει στη Διεύθυνση Εποπτείας Εντύπων και Επαγγελματικών Οργανώσεων της Γενικής Γραμματείας Μέσων Ενημέρωσης αναγγελία έναρξης άσκησης της εν λόγω δραστηριότητας, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Ν.3919/2011».

⁶⁸ Με τις διατάξεις της περίπτωσης 3 της Παραγράφου ΙΔ3 του άρθρου πρώτου του Ν.4093/2012 καταργήθηκε η διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 7 του Ν.1436/1984 που επέβαλλε στα Πρακτορεία την υποχρέωση να διακινούν τα εκδιδόμενα εκτός της έδρας τους έντυπα μόνο μέσω των υποπρακτορείων του τόπου έκδοσής τους.

⁶⁹ Βλ. και απόφαση ΣτΕ 5341/1987, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις του Ν. 1436/84 χαρακτηρίστηκαν αντισυνταγματικές και κρίθηκε ότι είναι ατομικό δικαίωμα του εκδότη να καθορίσει ελεύθερα την τιμή και αντίστοιχα ατομικό δικαίωμα του πολίτη να επιλέγει την εφημερίδα της προτίμησής του με τη δυνατότητα συνεκτίμησής της τιμής.

⁷⁰ Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 6 του Ν. 1436/1984 καταργήθηκαν ρητά με την περίπτωση 2στ, της Παραγράφου ΙΔ.4 του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012.

⁷¹ Το άρθρο 4 του Ν. 73/1944 (Α' 37) καταργήθηκε με τις διατάξεις της περίπτωσης 2 της παραγράφου ΙΔ4 του άρθρου πρώτου του Ν. 4093/2012.

⁷² Όπως ίσχυε μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 3 του Ν.117/1945 (Α' 29) και την επαναφορά του σε ισχύ με το άρθρο 2 του Ν.10/1975 (Α' 34).

αρμόδιου Υπουργού της τιμής πώλησης των εφημερίδων,⁷³ του σχήματος αυτών, τον τρόπο κυκλοφορίας τους, την οργάνωση της πρακτόρευσής τους κ.α.⁷⁴

51. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ. 6 του Ν. 4487/2017, στο άρθρο 13 παρ. 10 περιπτώσεις α', β' και ε' του Ν. 2328/1995, η φράση «μέσω Πρακτορείου Διανομής Τύπου» αντικαθίσταται από τη φράση «καθ' οιονδήποτε τρόπο», καταργώντας με αυτό τον τρόπο τον περιορισμό ότι η κυκλοφορία των αναφερόμενων στο νόμο εντύπων γίνεται μόνο από τα Πρακτορεία διανομής Τύπου. Η ανωτέρω ρύθμιση τελεί σε συμφωνία με τη σύσταση του ΟΟΣΑ στην «Εκθεση Αξιολόγησης Συνθηκών Ανταγωνισμού ΟΟΣΑ: Ελλάδα 2017»⁷⁵ της κατάργησης της αναφοράς στα πρακτορεία διανομής Τύπου ως μόνα αρμόδια για τη διανομή των εφημερίδων, ούτως ώστε να μην υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η υποχρεωτική προσφυγή στα πρακτορεία διανομής Τύπου για τη διανομή των εφημερίδων έχει πλέον καταργηθεί.

Π.2.2 Καθιέρωση σήμανσης γραμμωτού κώδικα επί των εντύπων

52. Με τις διατάξεις του Ν.4487/2017 (ΦΕΚ Α' 116/09/08/2017) «*Ηλεκτρονικό σύστημα διάθεσης τηλεοπτικού διαφημιστικού χρόνου, τροποποίηση του ν. 3548/2007, σύσταση μητρώου περιφερειακού και τοπικού Τύπου, ειδική σήμανση γραμμωτού κώδικα στις έντυπες εκδόσεις, δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση της παραγωγής οπτικοακουστικών έργων στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις*» εισάγονται νέες ρυθμίσεις στην αγορά των εντύπων μέσω της καθιέρωσης όρων διαφάνειας και τον ευχερέστερο έλεγχο σε θέματα στοιχείων κόστους στις εφημερίδες και τα περιοδικά.
53. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 115 του Ν. 4387/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 18 του Ν. 4487/2017 («*Ειδική σήμανση γραμμωτού κώδικα στις έντυπες εκδόσεις*») καθιερώνεται υποχρεωτικά για όλες τις έντυπες εκδόσεις περιοδικών και εφημερίδων, ειδική σήμανση γραμμωτού κώδικα (εφεξής και «barcode») (στην οποία θα περιλαμβάνεται και ο Διεθνής Μοναδικός Αριθμός Σειρών που χρησιμοποιείται για την καταγραφή των περιοδικών εκδόσεων (ISSN) και σύμφωνα με τα οριζόμενα, κατά τη διανομή, πώληση και επιστροφή των εντύπων αυτών θα διενεργείται ηλεκτρονική σάρωση της ανωτέρω ειδικής σήμανσης και θα πιστοποιείται η ποσότητα των φύλλων ή των τευχών αντίστοιχα^{76,77}. Επισημαίνεται πάντως ότι μέχρι και

⁷³ Βλ. για παράδειγμα την εκδοθείσα ΥΑ ΗΑ/Φ9/33 (Προεδρίας της Κυβέρνησης) της 21/21.4.1983 με τίτλο «Καθορισμός Κατωτάτης Τιμής πώλησης εβδομαδιαίων εφημερίδων που εκδίδονται στους Νομούς Αττικής, Πειραιά και Θεσσαλονίκης (Β` 205)».

⁷⁴ Βλ. Αιτιολογική έκθεση του Ν. 4093/2012.

⁷⁵ Εκθεση Αξιολόγησης Συνθηκών Ανταγωνισμού ΟΟΣΑ: Ελλάδα 2017, σελ.116 επ.

⁷⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 6 Ν.4487/2017 η ειδική σήμανση γραμμωτού κώδικα επρόκειτο να τεθεί σε λειτουργία έως την 31.5.2018. Στο ίδιο άρθρο προβλέπεται και η επιβολή προστίμου ανά παράβαση και επιβάλλεται η υποχρέωση στα Πρακτορεία διανομής Τύπου να αποστέλλουν στη Διεύθυνση Εποπτείας Μέσων Ενημέρωσης του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης την αναλυτική κατάσταση των στοιχείων διανομής, πωλήσεων και επιστροφής των περιοδικών και των φύλλων των εφημερίδων, περιοδικού και ημερήσιου Τύπου, όπως αυτά αποτυπώνονται στα έντυπα εκκαθαρίσεων που εκδίδουν προς τις εφημερίδες και τα περιοδικά.

⁷⁷ Τις ρυθμίσεις του άρθρου 18 του Ν. 4487/2017 εξειδικεύει και εφαρμόζει η κοινή Υπουργική Απόφαση (Κ.Υ.Α.) 613/2018 των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης και Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης Οικονομικών, με την οποία καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές, η διαδικασία διανομής, πώλησης και επιστροφής των εντύπων, η διαδικασία ελέγχου και επιβολής των προστίμων, η διαδικασία συγκέντρωσης και δημοσιοποίησης των στοιχείων κυκλοφορίας των εντύπων, καθώς και άλλα διαδικαστικά και τεχνικά θέματα για την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου (Βλ. ΥΑ 613/2018 «Καθορισμός των τεχνικών προδιαγραφών, της διαδικασίας και κάθε αναγκαίας λεπτομέρειας για την εφαρμογή γραμμωτού κώδικα στις

σήμερα δεν έχει εφαρμοστεί καθολικά και σε όλα τα στάδια της διανομής έντυπου Τύπου η χρήση και παρακολούθηση των εντύπων με το σύστημα barcode⁷⁸.

Π.2.3 Απαγόρευση παρακώλυσης κυκλοφορίας Τύπου

54. Εντός των ετών 2019 και 2020 πραγματοποιήθηκαν ορισμένες παρεμβάσεις νομοθετικού και κανονιστικού χαρακτήρα στη διανομή έντυπου Τύπου. Ειδικότερα, με την από 7.6.2019 τροπολογία του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και συγκεκριμένα με το άρθρο 20 του Ν. 4618/2018, εισάγονται ρυθμίσεις σε σειρά νομοθετημάτων. Μεταξύ άλλων, εισάγεται νέο άρθρο μετά τη διάταξη του αρ. 18 του Ν. 4487/2017 (Α' 116), το άρθρο 18Α, με τίτλο «*Παρακώλυση κυκλοφορίας του τύπου*», το οποίο προβλέπει την απαγόρευση της «*καθ' οιονδήποτε τρόπο παρακώλυσης της διανομής του Τύπου από τυπογραφεία, επιχειρήσεις πρακτορείων εφημερίδων και περιοδικών, καθώς και από επιχειρήσεις πώλησης εφημερίδων και περιοδικών*». Ως παρακώλυση ορίζεται ιδίως η μη διανομή όλων των φύλλων του τιράζ στα σημεία πώλησης και την απόκρυψη των εφημερίδων και περιοδικών από τις επιχειρήσεις πώλησης. Προβλέπει δε για την με πρόθεση τέλεση του εν λόγω αδικήματος ποινή

έντυπες εκδόσεις των περιοδικών και εφημερίδων, περιοδικού και ημερήσιου τύπου» (ΦΕΚ Β' 652/26.02.2018)). Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 3 της εν λόγω ΚΥΑ αναφορικά με τη διακίνηση, διανομή και πώληση εντύπων προβλέπεται ότι: «*Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που τυπώνουν ή/και διανέμουν ή/και πωλούν τα ανωτέρω έντυπα [ενν. έντυπα ημερήσιου και περιοδικού Τύπου] υποχρεούνται μετά την εκτύπωση ή/και κατά την παραλαβή ή/και πριν την περαιτέρω παράδοση ή/και κατά την πώληση των εντύπων να διενεργούν ηλεκτρονική σάρωση της ειδικής σήμανσης γραμμωτού κώδικα (barcode), δηλώνοντας ταυτόχρονα την ποσότητα των εντύπων επί των οποίων διενεργούν ηλεκτρονική σάρωση και τα οποία φέρουν τον ίδιο γραμμωτό κώδικα, καθώς και την επωνυμία ή το ονοματεπώνυμο του φυσικού ή νομικού προσώπου στα οποία διανέμονται τα ανωτέρω έντυπα*». Για το θέμα των επιστροφών των αδιάθετων εντύπων το άρθρο 4 της ΚΥΑ ορίζει ότι: «...*τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που επιστρέφουν τα έντυπα, υποχρεούνται πριν την επιστροφή τους να διενεργούν ηλεκτρονική σάρωση της ειδικής σήμανσης γραμμωτού κώδικα (barcode) δηλώνοντας ταυτόχρονα την ποσότητα των εντύπων επί των οποίων διενεργούν ηλεκτρονική σάρωση και τα οποία φέρουν τον ίδιο γραμμωτό κώδικα, καθώς και την επωνυμία ή το ονοματεπώνυμο του φυσικού ή νομικού προσώπου στα οποία επιστρέφονται τα ανωτέρω έντυπα...*», ενώ αντίστοιχα «...*τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που παραλαμβάνουν αδιάθετα έντυπα υποχρεούνται μετά την παραλαβή των εντύπων να διενεργούν ηλεκτρονική σάρωση της ειδικής σήμανσης γραμμωτού κώδικα (barcode), δηλώνοντας ταυτόχρονα την ποσότητα των εντύπων επί των οποίων διενεργούν ηλεκτρονική σάρωση και τα οποία φέρουν τον ίδιο γραμμωτό κώδικα, καθώς και την επωνυμία ή το ονοματεπώνυμο του φυσικού ή νομικού προσώπου από το οποίο παραλαμβάνουν τα ανωτέρω έντυπα*». Σύμφωνα με τις διατάξεις της ΚΥΑ (άρθρο 5), όλες οι ηλεκτρονικές σαρώσεις και καταχωρήσεις που διενεργούνται κατά τη διαδικασία των άρθρων 3 και 4 (διακίνηση, επιστροφές), διαβιβάζονται ηλεκτρονικά και σε πραγματικό χρόνο (on line) σε ηλεκτρονικό σύστημα, στο οποίο απεικονίζονται τα συγκεντρωτικά ποσοτικά στοιχεία κυκλοφορίας των εντύπων ενώ η Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης αναρτά τα στοιχεία κυκλοφορίας των εντύπων, ημερήσιου και περιοδικού Τύπου, μέσα σε χρονικό διάστημα είκοσι (20) ημερών από τη λήξη κυκλοφορίας κάθε έντυπου, ανάλογα με την περιοδικότητα έκδοσης του, στην ιστοσελίδα της. Αρμόδια υπηρεσία για τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων της ΚΥΑ ορίζεται η Ειδική Γραμματεία του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε.), η οποία, για την άσκηση των ελεγκτικών της καθηκόντων, έχει πρόσβαση στο ανωτέρω ηλεκτρονικό σύστημα, ενώ η Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης υποχρεούται να γνωστοποιεί στην Ειδική Γραμματεία του Σ.Δ.Ο.Ε. τις ενδείξεις μη τήρησης των διατάξεων της ΚΥΑ (άρθρο 7). Σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης από το Σ.Δ.Ο.Ε. το τελευταίο συντάσσει πόρισμα και εισηγείται την επιβολή προστίμου, κατά την παρ. 3 του άρθρου 115 του ν. 4387/2016 (Α' 85), όπως ισχύει.

⁷⁸ Αναφέρεται σχετικά ότι προκηρύχθηκε σχετικός ανοιχτός ηλεκτρονικός διαγωνισμός για την ανάδειξη αναδόχου για το έργο «*Πληροφοριακό σύστημα Παρακολούθησης κυκλοφορίας εντύπων*». Ειδικότερα, το Εθνικό Δίκτυο Έρευνας & Τεχνολογίας (Αναθέτουσα Αρχή) προέβη στη διενέργεια ανοιχτού ηλεκτρονικού διαγωνισμού (Διακήρυξη υπ' αριθ. πρωτ: 6147/28.06.2018), σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4412/2016. Η σχετική διενεργηθείσα διαγωνιστική διαδικασία για την ανάθεση του έργου «*Πληροφοριακό σύστημα Παρακολούθησης κυκλοφορίας εντύπων*» ακυρώθηκε, κατόπιν απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Στ' Τμήμα, Πράξη 185/2019 της 05.07.2019).

φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ έως πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ, ενώ, σε περίπτωση που η παρακώληση τελέστηκε από αμέλεια, προβλέπεται ποινή φυλάκισης μέχρι ενός (1) έτους.

Π.2.4 Χορήγηση ενισχύσεων σε εκδοτικές εταιρίες

55. Επιπρόσθετα, με το άρθρο 51 του Ν. 4609/2019 «Ρυθμίσεις Μέριμνας Προσωπικού Ενόπλων Δυνάμεων, Στρατολογίας, Στρατιωτικής Δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις» θεσπίζεται η κατάρτιση προγραμμάτων ενίσχυσης των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας και περιφερειακών και τοπικών εφημερίδων με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης. Σε εξειδίκευση της διάταξης του άρθρου 51 Ν.4609/2019 εκδόθηκαν εντός του 2019 μια σειρά Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων (ΚΥΑ) για τη χορήγηση ενισχύσεων σε εκδοτικές επιχειρήσεις⁷⁹.
56. Αναλυτικότερα, με κοινή απόφαση των Υπουργών Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και Οικονομικών αποφασίστηκε η χορήγηση ενίσχυσης συνολικού ύψους 16.000.000 ευρώ για τη στήριξη και ανάπτυξη των επιχειρήσεων έκδοσης ημερήσιων και εβδομαδιαίων περιφερειακών και τοπικών εφημερίδων, μέσα από ένα πρόγραμμα διάρκειας τεσσάρων (4) ετών (από το 2019 έως την 31.12.2022). Η υπαγωγή στο πρόγραμμα γίνεται κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων στη Διεύθυνση Εποπτείας Μέσων Ενημέρωσης της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης. Πέραν των τυπικών προϋποθέσεων (εμπρόθεσμο της αίτησης και καταχώρηση της επιχείρησης στο Μητρώο περιφερειακού και τοπικού Τύπου), ουσιαστική προϋπόθεση υπαγωγής της αιτούσας στο πρόγραμμα είναι να μην έχει οφειλές προς τους εργαζομένους της από εργατικές απαιτήσεις. Το ύψος του ποσού της ενίσχυσης κάθε επιχείρησης είναι συνάρτηση του αριθμού των εργαζομένων με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης αυτής⁸⁰.
57. Επίσης, με την κοινή απόφαση των Υπουργών Ψηφιακή Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και Οικονομικών, προβλέπεται η χορήγηση για το έτος 2019 προγράμματος ενίσχυσης ύψους 6.000.000 ευρώ για τη στήριξη και ανάπτυξη των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας, ανεξαρτήτως συχνότητας έκδοσης⁸¹. Το ύψος του ποσού της ενίσχυσης κάθε επιχείρησης είναι συνάρτηση του αριθμού των εργαζομένων με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης αυτής, με ανώτατο όριο τα 200.000 ευρώ.

⁷⁹ Συγκεκριμένα, εκδόθηκαν οι εξής: ΥΑ 78/2019: «Πρόγραμμα ενίσχυσης επιχειρήσεων έκδοσης ημερήσιων κ εβδομαδιαίων εφημερίδων» (ΦΕΚ Β' 1676/14.05.2019), ΥΑ 107/2019: «Πρόγραμμα ενίσχυσης των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας» (ΦΕΚ Β' 2355/18.06.2019), ΥΑ Ε/182/2019: «Τροποποίηση της 107/2019 (ΦΕΚ 2355/τ.Β/18-06-2019) κοινής υπουργικής απόφασης “Πρόγραμμα ενίσχυσης των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας”» (ΦΕΚ Β 3523/19.9.2019), ΥΑ Ε/229/2019 «Τροποποίηση της 107/2019 (Β'2355) κοινής υπουργικής απόφασης “Πρόγραμμα ενίσχυσης των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας”» (ΦΕΚ Β' 3821/15.10.2019), ΥΑ Ε/237/2019: «Τροποποίηση της 107/18.06.2019 κοινής υπουργικής απόφασης (Β 2355) “Πρόγραμμα ενίσχυσης των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας”, ως ισχύει μετά την τροποποίησή της με την κοινή υπουργική απόφαση Ε/182/19.9.2019 (Β 3523) και την κοινή υπουργική απόφαση Ε/229/15.10.2019 (Β 3821)» (ΦΕΚ Β' 3966/30.10.2019).

⁸⁰ Βλ. ΚΥΑ 78/2019 (ΦΕΚ Β' 1676/14.05.2019).

⁸¹ Βλ. ΚΥΑ 107/2019 (ΦΕΚ Β' 2355/18.06.2019). Η ανωτέρω ΚΥΑ τροποποιήθηκε με τις ΚΥΑ Ε/182/19.9.2019 (ΦΕΚ Β' 3523/19.9.2019), ΥΑ Ε/229/15.10.2019 (ΦΕΚ Β' 3821/15.10.2019) και ΥΑ Ε/237/ 30.10.2019 (ΦΕΚ Β 3966/30.10.2019).

58. Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη τροποποιητική ΚΥΑ Ε/237/ 30.10.2019 προβλέπεται, μεταξύ άλλων, αύξηση του προς διάθεση ποσού ενίσχυσης του Προγράμματος ενίσχυσης των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας κατά 1.500.000 €, καθώς και ότι η συνολική δαπάνη για την υλοποίηση του Προγράμματος ενίσχυσης των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδας πανελλήνιας κυκλοφορίας ανέρχεται στο ποσό των 7.500.000 € και θα καλυφθεί από τον τακτικό προϋπολογισμό. Ωστόσο, σε αυτό το σημείο επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την από 16.12.2019 δήλωση της Κυβέρνησης: *«το πλαίσιο που θεσπίστηκε με το άρθρο 51 του ν. 4609/2019 και οι Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις που το εξειδίκευσαν, οδήγησαν σε μη επιθυμητά αποτελέσματα. Για αυτό, το ισχύον πλαίσιο δεν θα εφαρμοστεί για το 2019 και θα αντικατασταθεί από νέο και θα οικοδομηθεί σε διαφορετική βάση»⁸².*
59. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 90 του Ν. 4764/2020⁸³ εισήχθη ειδική νομοθετική πρόβλεψη για δυνατότητα επιχορήγησης μεταφορικού κόστους των εκδοτικών επιχειρήσεων, οι οποίες επλήγησαν από την πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 για περιορισμένο χρονικό διάστημα (4 τρίμηνα με έναρξη το έτος 2021) και υπό τις τιθέμενες προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα θεσμοθετήθηκε ότι στις εκδοτικές επιχειρήσεις που εκδίδουν εφημερίδες και περιοδικά πανελλήνιας κυκλοφορίας, οι οποίες επλήγησαν από την πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 εμφανίζοντας μείωση της κυκλοφορίας των εντύπων τους και έχουν κάνει έναρξη δραστηριότητας πριν την 1.1.2020, δύναται να παρέχεται επιχορήγηση του μεταφορικού κόστους για τη διανομή αυτών των εντύπων. Η διάρκεια της επιχορήγησης καθορίστηκε σε τέσσερα (4) ημερολογιακά τρίμηνα αρχής γενομένης από 1ης.1.2021 σε βάρος του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομικών. Το ύψος της ενίσχυσης θα είναι ανάλογο του συνολικού μεταφορικού κόστους του κάθε τριμήνου. Το δε μέγιστο ποσό της επιχορήγησης θα ισούται με το μεταφορικό κόστος του αντίστοιχου τριμήνου του αμέσως προηγούμενου φορολογικού έτους, όπως αυτό πιστοποιείται από το εκάστοτε Πρακτορείο Διανομής, βάσει των τηρουμένων λογιστικών αρχείων και των εκδιδόμενων στοιχείων του⁸⁴.

Π.3 ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΥΠΟΥ

60. Η διανομή έντυπου Τύπου λειτουργεί με το σύστημα της παρακαταθήκης, το οποίο συνεπάγεται αντίστροφη πορεία/κατεύθυνση μεταξύ της ροής των προϊόντων και της αξιακής/χρηματικής ροής που προκύπτει από την πώλησή τους: τα έντυπα παραδίδονται από τις εκδοτικές εταιρίες στο Πρακτορείο διανομής, από το Πρακτορείο διανομής στους υποδιανομείς και υποπράκτορες

⁸² Βλ. την από 16.012.2019 δήλωση του Κυβερνητικού Εκπροσώπου κ. Πέτσα: <https://media.gov.gr/o-st-petsas-gia-to-programma-enischysis-efimeridon/>). Με το άρθρο 86 παρ. 4 του ν. 4674/2020, καταργήθηκε το άρθρο 51 του ν. 4609/2019, καθώς και οι κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσες ΚΥΑ και, συνακόλουθα, οι ΥΑ με τις οποίες αυτές είχαν τροποποιηθεί. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 86 του ν. 4674/2020 σχετικά με την οικονομική στήριξη των επιχειρήσεων έκδοσης εφημερίδων, ορίζεται ότι: *«επιχειρήσεις έκδοσης εφημερίδων μπορούν να χρηματοδοτούνται διαμέσου ειδικά σχεδιασμένων προγραμμάτων, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, εφόσον πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις που αφορούν στη δημοσιογραφική ηθική και δεοντολογία και προάγουν την πολυφωνία, τον πλουραλισμό και την ποιότητα στον δημόσιο διάλογο»* και προβλέπεται η σύσταση ειδικής Γνωμοδοτικής Επιτροπής για την υλοποίηση των προγραμμάτων χρηματοδότησης. Τέλος, με το άρθρο 87 του ν. 4674/2020 τροποποιήθηκαν περαιτέρω οι διατάξεις αναφορικά με το Μητρώο περιφερειακού και τοπικού Τύπου.

⁸³ Βλ. σχετικά Ν. 4764/2020 (ΦΕΚ Α' 256/23.12.2020) *«Ρυθμίσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας από τις συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς, την επιτάχυνση της απονομής των συντάξεων, τη ρύθμιση οφειλών προς τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις».*

⁸⁴ Βλ. αναλυτικά παρ. 1-5 του άρθρου 90 Ν. 4764/2020 (ΦΕΚ Α' 256/23.12.2020).

και από αυτούς στα σημεία πώλησης. Οι πωλήσεις των εντύπων πραγματοποιούνται σε επίπεδο σημείων πώλησης, τα οποία παρακρατούν από το σύνολο των πωλήσεων την αμοιβή τους αποδίδοντας το εναπομένον ποσό στους υποδιανομείς και υποπράκτορες και επιστρέφοντας τα μη πωληθέντα έντυπα και αντίστοιχα οι τελευταίοι παρακρατούν την αμοιβή τους αποδίδοντας το εναπομένον ποσό στο Πρακτορείο και επιστρέφοντας τα μη πωληθέντα έντυπα. Το Πρακτορείο με τη σειρά του παρακρατεί τη δική του αμοιβή και αποδίδει στην εκάστοτε εκδοτική εταιρία το ποσό που απομένει μετά τις ενδιάμεσες παρακρατήσεις από τις συνολικές πωλήσεις των εντύπων της. Παράλληλα, ανάλογα με τη συμφωνία του με τις εκδοτικές εταιρίες κρατά τα μη πωληθέντα έντυπα στις αποθήκες του για κάποιο διάστημα, ή/και τα παραλαμβάνουν οι εκδοτικές εταιρίες ή μπορεί και να διατεθούν προς πολτοποίηση και ανακύκλωση.

Π.3.1 Δομή και Λειτουργία Επιπέδου Πρακτορείου Διανομής

61. Το Πρακτορείο διανομής Τύπου παραλαμβάνει τα έντυπα από τους εκδότες και έχει την ευθύνη της διανομής τους σε όλη την ελληνική επικράτεια καθώς και της είσπραξης των εσόδων και της απόδοσής τους πίσω στους εκδότες, μετά την παρακράτηση των σχετικών προμηθειών. Για τη διανομή των εντύπων το Πρακτορείο συνεργάζεται με υποδιανομείς/εφημεριδοπώλες για τα σημεία πώλησης σε Αθήνα και Πειραιά και με υποπράκτορες για τα σημεία πώλησης στην υπόλοιπη Ελλάδα (εφεξής από κοινού και ως «διανομείς»), χωρίς να αποκλείεται η δυνατότητα η διανομή μέχρι το τελικό σημείο πώλησης να πραγματοποιείται με ίδια μέσα και προσωπικό του Πρακτορείου. Όπως έχει προκύψει από προηγούμενη έρευνα της Υπηρεσίας⁸⁵, παρότι με την άρση των νομικών περιορισμών οι διανομείς έχουν την επιλογή της προμήθειας του εντύπου απευθείας από τα γραφεία του εκδότη (ήτοι της απευθείας συνεργασίας με τον εκάστοτε εκδότη χωρίς τη διαμεσολάβηση της Άργος), πλην όμως η επιλογή αυτή συνεπάγεται οικονομική επιβάρυνση των μεταφορικών και χρονική καθυστέρηση, ιδίως για περιοχές εκτός Αθήνας-Θεσσαλονίκης.
62. Αναφορικά με τη δομή του εδώ εξεταζόμενου επιπέδου, από τον Αύγουστο του 2017 μέχρι και σήμερα, δραστηριοποιείται σε αυτό μόνο η εταιρία Άργος, κατόπιν της παύσης εργασιών του έτερου πρακτορείου Ευρώπη. Επιπλέον, παρά την πλήρη άρση των νομικών εμποδίων για την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας, όπως έχει επισημάνει και η ΕΑ στην υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησή της, η σημαντική συρρίκνωση της αγοράς στο επίπεδο της κατανάλωσης⁸⁶ σε συνδυασμό με τις κατ' αναλογία υψηλές δαπάνες εισόδου στην αγορά της διανομής σε επίπεδο πρακτορείου καθιστούν εξαιρετικά δυσχερή τη δραστηριοποίηση και έτερης εταιρίας πλην της Άργος. Εξάλλου, όπως παρατίθεται και κατωτέρω, στη Γνωμοδότησή της η ΕΑ διαπίστωσε ότι η σταθερά πτωτική πορεία της ζήτησης για προϊόντα έντυπου Τύπου, σε συνδυασμό με τη νομοθετική υποχρέωση διανομής των εντύπων στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας καθώς και του ιδιαίτερα υψηλού ποσοστού που καταλαμβάνουν οι σταθερές δαπάνες (fixed cost) στο σύνολο των λειτουργικών δαπανών του Πρακτορείου διανομής Τύπου, έχουν προσδώσει στην εν λόγω αγορά χαρακτηριστικά **οιονεί φυσικού μονοπωλίου**, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα⁸⁷.

⁸⁵ Βλ. σκ. 148 επ. της Γνωμοδότησης.

⁸⁶ Για τη διαμόρφωση των συνθηκών της αγοράς βλ. ακολούθως Ενότητα Π.4 της παρούσας καθώς και υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση της ΕΑ, σκ. 113 επ.

⁸⁷ Βλ. Ενότητα IV της παρούσας καθώς και υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση ΕΑ, σκ. 266.

Π.3.2 Δομή και Λειτουργία Επιπέδου Υποδιανομέων και Υποπρακτόρων

63. [...] ⁸⁸. [...].
64. Με βάση τα στοιχεία που προσκομίστηκαν από την Άργος στο πλαίσιο προηγούμενης έρευνας της Υπηρεσίας⁸⁹ καθώς και τις διαθέσιμες στην ιστοσελίδα⁹⁰ της πληροφορίες, το Πρακτορείο συνεργάζεται σήμερα με 43 υποδιανομείς για τη διανομή εντύπων στην Αττική, 8 υποπράκτορες για τη διανομή εντύπων στη Θεσσαλονίκη και 28 υποπράκτορες για τη διανομή εντύπων στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Π.3.3 Δομή και Λειτουργία Επιπέδου Σημείων Πώλησης

65. Τα σημεία λιανικής πώλησης περιλαμβάνουν περίπτερα, καταστήματα ψιλικών, «πάγκους», υποπρακτορεία διανομής έντυπου Τύπου (κυρίως σε μικρές γεωγραφικές περιοχές στην επαρχία, όπως κάποια νησιά) και λοιπά σημεία στα οποία πωλείται Τύπος και καλύπτουν αμιγώς την τοπική αγορά. Με το Ν. 3919/2011 έπαψε να απαιτείται η προηγούμενη λήψη διοικητικής άδειας για την άσκηση της δραστηριότητας ως σημείο πώλησης Τύπου, η οποία έως τότε χορηγούνταν από την Επιτροπή του άρθρου 3 του ΝΔ 2943/54. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί κατά την έρευνα της ΓΔΑ και έχει καταγραφεί στην υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση της ΕΑ⁹¹, διαπιστώνεται τα τελευταία έτη, τόσο από την Άργος όσο και από τις εκδοτικές εταιρίες, συρρίκνωση του αριθμού των τελικών σημείων πώλησης, τα οποία ανέρχοντο, στο τέλος του 2019 σε 5.318⁹² συνολικά.
66. Σημειώνεται πρόσθετα ότι στο πλαίσιο των έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας, με την υπ' αριθ. 31927/2020 Υπουργική Απόφαση, έντυπα πωλούνται πλέον και από εμπορικά καταστήματα λιανικής πώλησης τροφίμων, χωρίς να προσδιορίζεται τυχόν ημερομηνία παύσης της δραστηριότητας αυτής⁹³. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα ευρήματα προηγούμενης έρευνας της Υπηρεσίας⁹⁴, πέραν των 5.318 «παραδοσιακών» τελικών σημείων πώλησης εντύπων, προϊόντα Τύπου διανέμονται προς διάθεση στο αναγνωστικό κοινό και σε 537 Super Markets, τόσο στην περιοχή της Αττικής όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα. [...] ⁹⁵. [...] ⁹⁶.

Π.4 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Π.4.1 Συνθήκες Ζήτησης – Επιπτώσεις Ανάπτυξης Ψηφιακού Τύπου

67. Όπως έχει αναλυθεί εκτενώς και στην υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση, η αγορά έντυπου Τύπου στο σύνολό της παρουσιάζει διαχρονικά πτωτικές τάσεις λόγω του υψηλού βαθμού διείσδυσης της ηλεκτρονικής ενημέρωσης μέσω του διαδικτύου και δευτερευόντως λόγω της εν γένει

⁸⁸[...].

⁸⁹ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 2602/01.04.2020 και 2718/06.04.2020 επιστολές της Άργος.

⁹⁰ Βλ. <http://www.argoscom.gr/index.php?page=12&area=1>.

⁹¹ Βλ. σκ. 91-105.

⁹² Βλ. στοιχεία που προσκομίστηκαν από την Άργος με την υπ' αριθ. πρωτ. 2602/01.04.2020 επιστολή της.

⁹³ Βλ. άρ. 3 της υπ' αριθ. 31927/2020 (ΦΕΚ 945/Β/21-3-2020) ΥΑ. Συναφώς, βλ. σχετικά και ανακοίνωση της Άργος ημερομηνίας 24.03.2020 διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της, <http://www.argoscom.gr/> όπου αναφέρεται η πώληση εντύπων από τα supermarket.

⁹⁴ Βλ. στοιχεία που προσκομίστηκαν από την Άργος με την υπ' αριθ. πρωτ. 2602/01.04.2020 επιστολή της.

⁹⁵[...].

⁹⁶[...].

αρνητικής οικονομικής συγκυρίας⁹⁷ χωρίς να διαφαίνονται προοπτικές ανάκαμψής της. Δεδομένου ότι η αγορά διανομής έντυπου Τύπου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ευρύτερη αγορά Τύπου, εύλογα συνάγεται ότι εξίσου πτωτικά κινείται και η υπό εξέταση αγορά.

68. Η πτωτική πορεία των πωλήσεων έντυπου Τύπου επισημαίνεται και στις απαντήσεις των εκδοτικών επιχειρήσεων αλλά και των λοιπών δραστηριοποιούμενων στον κλάδο μερών⁹⁸. Συγκεκριμένα, η μεγάλη πλειονότητα των εκδοτικών επιχειρήσεων αναφέρει ότι η πορεία των εντύπων που εκδίδουν, κατά την τελευταία πενταετία, ήταν πτωτική. Ως βασικά αίτια υποδεικνύουν την οικονομική κρίση καθώς και τη διείδυση των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου στην ενημέρωση του κοινού, ήτοι τη στροφή του αναγνωστικού κοινού στον ψηφιακό τύπο⁹⁹. Ορισμένες εξ αυτών, αναφέρουν ως επιπλέον αιτίες την απαξίωση του Τύπου στη συνείδηση των πολιτών, αλλά και την έλλειψη χρηματοδότησης που επικρατεί στην αγορά¹⁰⁰.
69. Αποτέλεσμα των ανωτέρω αποτελεί και η κατ' επέκταση διαχρονικά πτωτική τάση στη διαφημιστική δαπάνη σε προϊόντα έντυπου Τύπου κατά την τελευταία εξαετία, όπως υποστηρίζουν και οι εκδοτικές εταιρίες^{101,102}. Σημειωτέον, όπως διαπιστώθηκε από την ΕΑ στην υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησή¹⁰³ της, αυτή η πτώση στα έσοδα από διαφημίσεις σημειώνεται πρωτίστως για τις εκδοτικές εταιρίες που δεν τηρούν ιστοσελίδα ενημερωτικού χαρακτήρα¹⁰⁴. Ειδικότερα, από τα στοιχεία που παρέθεσαν οι εκδοτικές εταιρίες προκύπτει ότι για όσες δραστηριοποιούνται και σε λοιπά μέσα ενημέρωσης, όπως λειτουργία ενημερωτικών ιστοσελίδων, όχι μόνο δεν μειώθηκαν τα έσοδα από διαφημίσεις αλλά σημείωσαν και αύξηση. Το γεγονός αυτό ενδεχομένως υποδεικνύει και συνάδει με την προαναφερθείσα στροφή της ζήτησης του αναγνωστικού κοινού σε ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και σε προϊόντα ψηφιακού Τύπου.
70. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρατίθεται η διαγραμματική απεικόνιση της εξέλιξης της διαφημιστικής δαπάνης σε έντυπα κατά την περίοδο 2014-2020, σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία που αποστέλλει στην Υπηρεσία η εταιρία MediaServices ΑΕ κατ' εφαρμογή του άρ. 4 του Ν. 3592/2007, από το οποίο προκύπτει ότι η διαφημιστική δαπάνη σε προϊόντα Τύπου μειώθηκε κατά 56,49% στην εν λόγω περίοδο.

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη διαφημιστικής δαπάνης σε έντυπα

⁹⁷Μάλιστα, εκτιμάται ότι από το 2009 έως και τα τέλη του 2019, η πτώση της αγοράς διαμορφώνεται σε 80% σε όρους αξίας πωλήσεων, σε 75% σε όρους πωληθέντων φύλλων εφημερίδων και 79% σε όρους πωληθέντων τευχών περιοδικών (Βλ. και υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση ΕΑ, σκ. 116).

⁹⁸ Βλ. σκ. 130-132 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης.

⁹⁹ Βλ. και σκ. 128-132 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης της ΕΑ όπου παρατίθενται οι θέσεις των εταιριών.

¹⁰⁰ Ο. π. βλ. και σκ. 128-132 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης της ΕΑ.

¹⁰¹ Βλ. και σκ. 133 επ. της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης της ΕΑ.

¹⁰² Βάσει εσόδων των εταιριών που προέρχονται από α) πωλήσεις εντύπων και β) εισπραχθείσες διαφημίσεις, προκύπτει ότι το ποσοστό των συνολικών εσόδων που αφορά σε έσοδα από εισπραχθείσες διαφημίσεις δεν είναι σε όλες το ίδιο ή έστω συναφές μέγεθος. Για παράδειγμα, σε κάποιες εκδοτικές το σχετικό ποσοστό περιορίζεται σε λιγότερο από το 5% του κύκλου εργασιών (ή είναι ακόμα και μηδενικό), για άλλες εκδοτικές το σχετικό μέγεθος αφορά στο 20-30% ενώ για αυτές που δραστηριοποιούνται αφενός σε έκδοση διαφόρων εντύπων ή/και τηρούν ιστοσελίδα το αντίστοιχο μέγεθος διαμορφώνεται γύρω στο 45-55% ή και ακόμα υψηλότερα (βλ. σκ. 133 επ. της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης της ΕΑ).

¹⁰³ Ο.π. βλ. σκ. 133 επ. της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης της ΕΑ.

¹⁰⁴ Ο.π. σκ. 133 επ. της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης ΕΑ.

Πηγή: Στοιχεία MediaServices ΑΕ – Επεξεργασία: ΓΔΑ

71. Όπως προκύπτει από το εν λόγω διάγραμμα, εν γένει η πορεία της διαφημιστικής δαπάνης στα έντυπα είναι αναμφίβολα πτωτική. Σημειωτέο είναι, ωστόσο, ότι, όπως παρατηρείται, από το 2017 και εξής, η διαφημιστική δαπάνη κινείται μεν πτωτικά αλλά με φθίνοντα ρυθμό σε σχέση με το διάστημα 2014-2017.

Π.4.2 Μερίδιο Αγοράς Άργος

72. Είναι προφανές ότι συνεπεία της διακοπής λειτουργίας της Ευρώπη από τον Αύγουστο του 2017, η Άργος κατέχει μονοπωλιακή θέση και κατ' επέκταση το μερίδιο αγοράς της Άργος στην αγορά της διανομής έντυπου Τύπου διαμορφώνεται στο 100%.

Π.4.3 Εμπόδια Εισόδου – Δυνητικός Ανταγωνισμός – Εναλλακτικός Τρόπος Διανομής των Εντύπων

73. Όσον αφορά στη λειτουργία πρακτορείων διανομής Τύπου, κατά τα αναφερόμενα και στην Ενότητα Π.2, έχουν εξαλειφθεί τα νομικά εμπόδια εισόδου στην αγορά της διανομής καθώς έχουν αρθεί οι περιορισμοί που αφορούσαν στη λήψη προηγούμενης διοικητικής άδειας για την έναρξη της εν λόγω δραστηριότητας και πλέον απαιτείται μόνο σχετική αναγγελία στη Διεύθυνση Εποπτείας Εντύπων και Επαγγελματικών Οργανώσεων της Γενικής Γραμματείας Μέσων Ενημέρωσης. Επιπρόσθετα, με την εφαρμογή ισχύος του Ν.4093/2012 καταργήθηκε η υποχρέωση των πρακτορείων διανομής να διακινούν τα εκτός έδρας τους εκδιδόμενα έντυπα μόνο μέσω των υποπρακτορείων του τόπου έκδοσής τους, επομένως δύνανται να τα διανέμουν με ίδια μέσα.
74. Ωστόσο, όπως έχει διαπιστωθεί στη Γνωμοδότηση, παρά την απουσία **νομικών** εμποδίων εισόδου στην αγορά διανομής Τύπου, η ύπαρξη σημαντικών **πραγματικών** εμποδίων εισόδου που σχετίζονται κυρίως με υψηλό κόστος αρχικής επένδυσης (πχ για εγκαταστάσεις, αποθήκες, στόλο μεταφορών, πληροφοριακά συστήματα κλπ) σε σχέση με τα αναμενόμενα κέρδη, καθιστούν μη πιθανή την είσοδο νέας εταιρίας στην αγορά της διανομής έντυπου Τύπου σε μεσοπρόθεσμο τουλάχιστον ορίζοντα. Αυτό προκύπτει και από τις θέσεις των δραστηριοποιούμενων στην ευρύτερη αγορά Τύπου μερών¹⁰⁵.

¹⁰⁵ Βλ. και υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση ΕΑ.

75. Αξίζει να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο προηγούμενης έρευνας της Υπηρεσίας εξετάστηκε το ενδεχόμενο της διανομής των εντύπων των εκδοτικών εταιριών χωρίς τη μεσολάβηση της Άργος. Παρά ταύτα, στο σύνολό τους οι εκδοτικές εταιρίες, που τοποθετήθηκαν σχετικά, υποστήριξαν ότι δεν δύνανται να προβούν σε διανομή των εντύπων τους με ίδια μέσα ή/και χωρίς τη συνεργασία με την Άργος, υποδηλώνοντας ουσιαστικά ότι δεν υφίσταται εναλλακτικός τρόπος διανομής των εντύπων τους και η συνεργασία τους με την Άργος είναι αναγκαία¹⁰⁶.
76. Αντίστοιχη δομή σε υπηρεσίες διανομής δεν υπάρχουν στον ψηφιακό τύπο, όπου είτε το συγκεκριμένο έντυπο, σε περίπτωση που έχει παρουσία στο διαδίκτυο, διανέμεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικής ιστοσελίδας (όπως το Protothema.gr¹⁰⁷) δωρεάν ή μέσω συνδρομής, είτε μέσω ειδικής πλατφόρμας ψηφιακής διανομής (news aggregator) που συγκεντρώνει άρθρα από διάφορα έντυπα και εφημερίδες (όπως το news.google.gr, inewsg.com, palo.gr, κλπ) ή ηλεκτρονικά κιόσκια (όπως το in.gr¹⁰⁸) που διανέμουν άρθρα αποκλειστικά από τα έντυπα της συγκεκριμένης εκδοτικής επιχείρησης.

III ΤΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

III.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

77. Το Πρακτορείο Άργος ιδρύθηκε το 1998 και από τα τέλη του 2017 εδρεύει στο Δήμο Κρωπίας Αττικής. Ο καταστατικός σκοπός της εταιρίας αφορά πρωτίστως στην αντιπροσώπευση και πρακτορεία επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά της έκδοσης εντύπων καθώς και στην παροχή υπηρεσιών που σχετίζονται με την πρακτορεία εντύπων, όπως η διανομή εντύπων, η διενέργεια μεταφορών με ίδια ή μη μέσα, η συσκευασία και ανασυσκευασία με δημιουργία νέου προϊόντος εφημερίδων και περιοδικών κλπ¹⁰⁹. Με απόφαση της από 01.09.2017 Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της εταιρίας, ο καταστατικός της σκοπός διευρύνθηκε, με τα εξής: «*θ) Η ανάληψη έργου διανομής πάσης φύσεως προϊόντων ανά την επικράτεια (αποθήκευση, διαχείριση παραγγελιών, μεταφορά, διανομή, χρηματοοικονομική διαχείριση), ι) Η αγορά και η πώληση βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων και πάσης φύσεως εντύπων ανά την επικράτεια*»¹¹⁰.
78. Σε κάθε περίπτωση, η βασική δραστηριότητα της Άργος βάσει και της κατανομής του κύκλου εργασιών της, παραμένει η διανομή έντυπου Τύπου. Εξ άλλου, όπως επισημαίνεται και στις εκθέσεις της εταιρίας BakerTilly¹¹¹, οι λοιπές δραστηριότητες (πχ μεταφορά προϊόντων λιανικής πώλησης, υπηρεσίες αποθήκευσης, third-party logistics-3PL κλπ) αφορούν σε πολύ μικρό τμήμα του συνολικού κύκλου εργασιών της εταιρίας. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται στις δύο εκθέσεις

¹⁰⁶ Βλ. σκ. 145 της Γνωμοδότησης.

¹⁰⁷ Το Protothema.gr κατατάσσεται ως η όγδοη σε επισκεψιμότητα ιστοσελίδα στην Ελλάδα σύμφωνα με τον ιστότοπο κατάταξης Alexa. Βλ. [Alexa - Top Sites in Greece - Alexa](#).

¹⁰⁸ Το in.gr (ιδιοκτησία της Alter Ego Media) κατατάσσεται ως η τρίτη σε επισκεψιμότητα ιστοσελίδα στην Ελλάδα σύμφωνα με τον ιστότοπο κατάταξης Alexa. Βλ. [Alexa - Top Sites in Greece - Alexa](#).

¹⁰⁹ Βλ. σχετικά άρ. 2 του Καταστατικού της εταιρίας που αφορά στο «Σκοπό» της.

¹¹⁰ Βλ. σχετικά και <https://www.businessregistry.gr/publicity/show/3078301000>.

¹¹¹ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 5225/09.08.2019 και 7651/25.11.2019 εκθέσεις της BakerTilly. Υπενθυμίζεται ότι η BakerTilly ορίστηκε ως εμπειρογνώμονας για να διαπιστώσει την οικονομική κατάσταση της Άργος, τα αίτια που οδήγησαν σε αυτή και τη βιωσιμότητά της με την εφαρμογή της νέας εμπορικής πολιτικής της κατ' εφαρμογή της υπ' αριθ. 687/2019 Απόφασης της ΕΑ. Βλ. σχετικά και Ενότητα I.3 της παρούσας.

του εμπειρογνώμονα οι δραστηριότητες 3PL της Άργος αφορούν μόλις στο [...] % του συνολικού κύκλου εργασιών της¹¹².

79. Τέλος, η Άργος διανέμει σήμερα τα έντυπα (εφημερίδες και περιοδικά) 183 εκδοτικών επιχειρήσεων. Εξ αυτών, οι 73 εκδίδουν και εφημερίδες (πέραν των περιοδικών) ή αποκλειστικά εφημερίδες.

III.2 ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

III.2.1 Μετοχική Σύνθεση

80. Στην εν λόγω ενότητα παρουσιάζεται η εξέλιξη της μετοχικής σύνθεσης της εταιρίας Άργος από την 10.8.2017, ήτοι από όταν η Άργος κατέστη μονοπώλιο στην αγορά διανομής έντυπου Τύπου. Όπως προκύπτει από τη διαχρονική εξέλιξη της μετοχικής σύνθεσης του Πρακτορείου, όχι μόνο για το διάστημα που παρατίθεται ακολούθως, αλλά και από τη σύσταση της εταιρίας Άργος, μέτοχοί της αποτελούσαν κατά κύριο λόγο εκδοτικές εταιρίες ή/και ελέγχοντες μέτοχοι εκδοτικών εταιριών¹¹³.
81. Ειδικότερα, η μετοχική σύνθεση της Άργος μετά την 10^η.08.2017, κατά την οποία ο Ε. Μαρινάκης απέκτησε συνολικά το [...] % της εταιρίας ([...] % άμεσα και 41,22% έμμεσα μέσω της Άλτερ Έγκο¹¹⁴) παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Μετοχική σύνθεση της ΑΡΓΟΣ από 10.08.2017 έως 27.12.2017

α/α	Μέτοχος	Βασικό Αντικείμενο Δραστηριότητας	Ποσοστό του μ.κ.
1	ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΜΜΕ ΑΕ	Εκδόσεις & λοιπά ΜΜΕ	41,22%
2	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ	Ναυτιλία	[...]%
3	[...]	[...]	[...]%
4	[...]	[...]	[...]%
5	[...]	[...]	[...]%
6	[...]	[...]	[...]%
7	ΛΟΙΠΟΙ ΜΕΤΟΧΟΙ		[...]%
ΣΥΝΟΛΟ			100,00%

Πηγή: Αξιολόγηση στοιχείων της ΓΔΑ – Προσκομισθέντα στοιχεία εταιριών

82. Στις **28.12.2017**, κατόπιν συμβολαιογραφικών πράξεων αγοραπωλησίας μετοχών, με τις οποίες η ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ προέβη στην πώληση του συνόλου των μετοχών που κατείχε στην εταιρία ΑΡΓΟΣ Α.Ε. προς τις εταιρίες [...] αντίστοιχα, η μετοχική σύνθεση της ΑΡΓΟΣ διαμορφώθηκε ως εξής:

Πίνακας 2: Μετοχική σύνθεση της ΑΡΓΟΣ από 28.12.2017 έως 18.02.2019

α/α	Μέτοχος	Βασικό Αντικείμενο Δραστηριότητας	Ποσοστό του μ.κ.
-----	---------	-----------------------------------	------------------

¹¹² Βλ. σχετικά τις υπ' αριθ. πρωτ. 5225/09.08.2019 και 7651/25.11.2019 εκθέσεις της Baker Tilly.

¹¹³ Βλ. υπ' αριθ. 659/2018 Απόφαση της Ολομέλειας της ΕΑ. Σημειώνεται ότι κατά την ίδρυση της Άργος, [...] (βλ. την υπ' αριθμ. 519/VI/2011 Απόφαση της ΕΑ).

¹¹⁴ Βλ. υπ' αριθ. 659/2018 Απόφαση, παρ. 54. Διευκρινίζεται ότι [...].

α/α	Μέτοχος	Βασικό Αντικείμενο Δραστηριότητας	Ποσοστό του μ.κ.
1	[...]	Ναυτιλία	[...]%
2	[...]	[...]	[...]%
3	[...]	[...]	[...]%
4	[...]	[...]	[...]%
5	[...]	[...]	[...]%
6	[...]	[...]	[...]%
7	[...]	[...]	[...]%
8	[...]	[...]	[...]%
9	[...]	[...]	[...]%
10	[...]	[...]	[...]%
11	[...]	[...]	[...]%
ΣΥΝΟΛΟ			100,00%

Πηγή: Αξιολόγηση στοιχείων της ΕΑ. – Προσκομισθέντα στοιχεία εταιριών

83. Σύμφωνα με στοιχεία που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης έρευνας της Υπηρεσίας, η μετοχική σύνθεση της εταιρείας ΑΡΓΟΣ από το Φεβρουάριο έως και τον Αύγουστο 2019 είχε ως εξής:

Πίνακας 3. Μετοχική σύνθεση της εταιρείας Άργος από 19.02.2019 έως 31.08.2019

α/α	Επωνυμία Μετόχου	Βασικό Αντικείμενο Δραστηριότητας	Ποσοστό του μ.κ.
1	ΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ ¹¹⁵	Εκτυπωτική δραστηριότητα	[...]%
2	ΙΒΙΣΚΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΑΕ	Εκτυπωτική δραστηριότητα	[...]%
3	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	Εκδόσεις & λοιπά ΜΜΕ	[...]%
4	S.A.J.P. ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΙΚΕ	Εκδόσεις εντύπων	[...]%
5	ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	Ναυτιλία	[...]%
6	ΚΟΝΤΡΑ Ι.Κ.Ε.	Εκδόσεις εντύπων	[...]%
7	ΛΟΙΠΟΙ ΜΕΤΟΧΟΙ ¹¹⁶		[...]%
ΣΥΝΟΛΟ			100,00%

Πηγή: Άργος

84. Τέλος, σύμφωνα με προσκομισθέντα από την Άργος¹¹⁷ στοιχεία, η από 02.09.2019 μετοχική σύνθεση του Πρακτορείου έχει πλέον, έως και τη σύνταξη της παρούσας, ως εξής:

Πίνακας 4. Ισχύουσα μετοχική σύνθεση της εταιρείας Άργος (από 02.09.2019)

α/α	Επωνυμία Μετόχου	Βασικό Αντικείμενο Δραστηριότητας	Ποσοστό του μ.κ.
1	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	Εκδόσεις & λοιπά ΜΜΕ	[...]%
2	S.A.J.P. ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΙΚΕ	Εκδόσεις εντύπων	[...]%
3	ΙΒΙΣΚΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΑΕ	Εκτυπωτική δραστηριότητα	[...]%

¹¹⁵ Διευκρινίζεται ότι η εν λόγω εταιρία [...].

¹¹⁶ Ειδικότερα, [...].

¹¹⁷ Βλ. [...].

α/α	Επωνυμία Μετόχου	Βασικό Αντικείμενο Δραστηριότητας	Ποσοστό του μ.κ.
4	ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	Ναυτιλία	[...]%
5	ΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	Εκτυπωτική δραστηριότητα	[...]%
6	ΚΟΝΤΡΑ Ι.Κ.Ε.	Εκδόσεις & λοιπά ΜΜΕ	[...]%
7	ΛΟΙΠΟΙ ΜΕΤΟΧΟΙ ¹¹⁸		[...]%
ΣΥΝΟΛΟ			100,00%

Πηγή: Άργος

85. Στο ακόλουθο διάγραμμα απεικονίζεται η εξέλιξη του συνολικού ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος που κατέχουν (αθροιστικά) εκδοτικές εταιρίες κατά το ανωτέρω παρατιθέμενο διάστημα.

Διάγραμμα 2: Ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου Άργος που κατέχουν εκδοτικές εταιρίες

[...]

Πηγή: Στοιχεία Άργος – Επεξεργασία ΓΔΑ

86. Όσον αφορά στην εκδοτική δραστηριότητα¹¹⁹ των μετόχων που κατέχουν περισσότερο από 3% του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος διευκρινίζονται τα εξής: α) η εταιρία Ελευθερία Του Τύπου ΑΕ εκδίδει την πολιτική εφημερίδα ημερήσιας κυκλοφορίας OnTime, καθώς και τις πολιτικές εφημερίδες εβδομαδιαίας κυκλοφορίας, Παραπολιτικά (πλέον των ειδικών εκδόσεων Παραπολιτικά Έξτρα και Παραπολιτικά Super Έκδοση), Στο Καρφί Σαββατοκύριακου και OnTime Σαββατοκύριακο (πλέον της ειδικής έκδοσης OnTime Σαββατοκύριακο Έξτρα), τη θρησκευτικού περιεχομένου και εβδομαδιαίας κυκλοφορίας εφημερίδα Κιβωτός της Ορθοδοξίας Έξτρα, τα μηνιαίας κυκλοφορίας περιοδικά Car&Driver και Τσελεμεντές καθώς και το διμηνιαίας κυκλοφορίας περιοδικό Πρακτικός Οδηγός για τα Αυτοάνοσα, β) η εταιρία SAJP IKE εκδίδει την ημερήσιας κυκλοφορίας αθλητική εφημερίδα Κόκκινος Πρωταθλητής και την εβδομαδιαίας κυκλοφορίας αθλητική εφημερίδα Κόκκινος Πρωταθλητής Δευτέρας, γ) η εταιρία Άλτερ Έγκο ΜΜΕ ΑΕ, αποκλειστικός (άμεσα και έμμεσα) ελέγχων μέτοχος της οποίας είναι ο Ευ. Μαρινάκης, εκδίδει την ημερήσιας κυκλοφορίας πολιτική εφημερίδα Τα Νέα καθώς και τις εβδομαδιαίας κυκλοφορίας πολιτικές εφημερίδες Τα Νέα Έξτρα Σαββατοκύριακο και Το Βήμα της Κυριακής (πλέον της ειδικής έκδοσης Το Βήμα της Κυριακής Έξτρα), το εβδομαδιαίας κυκλοφορίας περιοδικό DownTown, το ετήσιας κυκλοφορίας περιοδικό Διακοπές καθώς και τα μηνιαίας κυκλοφορίας περιοδικά BBC History, Vita, Mommy και Γενσιγνώστης, δ) η εταιρία Κόντρα ΙΚΕ, εκδίδει την ημερήσιας κυκλοφορίας πολιτική εφημερίδα ΚΟΝΤΡΑ NEWS και την εβδομαδιαίας κυκλοφορίας πολιτική εφημερίδα ΚΟΝΤΡΑ NEWS Κυριακής.

¹¹⁸ Αντίστοιχα με ανωτέρω σημείο, [...].

¹¹⁹ Βλ. σχετικά και ιστοσελίδα της Άργος <http://www.argoscom.gr/index.php?page=16.καθώς> και τις υπ' αριθ. πρωτ. 1559/18.02.2021, 1027/3.2.2021, 1579/18.2.2021, 1295/10.02.2021 και 1113/5.2.2021 επιστολές των Άλτερ Έγκο ΜΜΕ ΑΕ, SAJP IKE, Ελευθερία του Τύπου ΑΕ, Κόντρα ΙΚΕ και Άργος αντίστοιχα. Επισημαίνεται ότι εν προκειμένω παρατίθενται μόνο οι εκδόσεις που εμφανίζουν περιοδικότητα και δεν αφορούν σε έντυπα που εκδόθηκαν μόνο μία φορά από τις εταιρίες.

87. Αναφερόμενη στη μετοχική της σύνθεση και στη συμμετοχή των μετόχων της στη λήψη αποφάσεων για τη δραστηριότητα και λειτουργία της, η Άργος υποστηρίζει¹²⁰ ότι: «[...]». Αντίστοιχη άποψη εξέφρασε και [...] μέτοχος του Πρακτορείου, [...], σύμφωνα με τον οποίο «[ά]λλωστε, εμείς ως μέτοχοι της εταιρείας ΑΡΓΟΣ Α.Ε. δεν έχουμε την παραμικρή συμμετοχή στην άσκηση διοίκησης και – πολύ περισσότερο – στη λήψη αποφάσεων επί όλων των εταιρικών ζητημάτων της»¹²¹.
88. Πρόσθετα στα ανωτέρω σημειώνεται ότι, η απουσία αποκλειστικού τουλάχιστον ελέγχοντος μετόχου συνάδει και με τα ορισθέντα στο ισχύον Καταστατικό της Άργος. Ειδικότερα, στο Καταστατικό δεν περιλαμβάνονται διατάξεις που να δίνουν στους μειοψηφούντες μετόχους δικαιώματα αρνησικυρίας, ώστε να δύνανται να ασκήσουν καθοριστική επίδραση στη δραστηριότητα της Άργος. Επιπλέον, η στρατηγική της Άργος καθώς και η επιχειρηματική και εμπορική πολιτική της καθορίζονται από το Διοικητικό της Συμβούλιο. Διευκρινίζεται ότι στις διατάξεις του άρ. 14 του Καταστατικού καθορίζονται τα ζητήματα εκείνα για τα οποία απαιτείται αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία της Γενικής Συνέλευσης, ήτοι παρουσία ή αντιπροσώπευση των μετόχων που συγκεντρώνουν τα 2/3 του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος. Παρά ταύτα, τα ζητήματα αυτά δεν σχετίζονται επί της ουσίας με ζητήματα διαχείρισης, στρατηγικής και επιχειρηματικής πολιτικής της εταιρίας αλλά αφορούν «τη μεταβολή της εθνικότητας της εταιρείας, τη μεταβολή του αντικειμένου της επιχείρησης αυτής, την επαύξηση των υποχρεώσεων των μετόχων, την τακτική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, εκτός αν γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 21 ή την παράγραφο 6 του άρθρου 49 του ν.4548/2018, τη μεταβολή του τρόπου διάθεσης των κερδών, τη συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της εταιρείας, την παροχή ή ανανέωση εξουσίας προς το διοικητικό συμβούλιο για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 24 του ν.4548/2018».¹²²

III.2.2 Διοικητικό Συμβούλιο

89. Το ισχύον Διοικητικό Συμβούλιο¹²³ της εταιρίας, το οποίο διορίστηκε στις 09.09.2019¹²⁴ με τριετή θητεία αποτελείται από τους εξής:

Πίνακας 5. Ισχύον Διοικητικό Συμβούλιο της Άργος

Διοικητικό Συμβούλιο	Εταιρία από την οποία προέρχεται
----------------------	----------------------------------

¹²⁰ Βλ. υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση ΕΑ, εκ. 68.

¹²¹ Βλ. υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση ΕΑ, σκ. 68.

¹²² Βλ. Καταστατικό της Άργος ως τροποποιήθηκε το Σεπτέμβριο 2020, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.businessregistry.gr/publicity/show/3078301000>.

¹²³ Βλ. σχετικά <https://www.businessregistry.gr/publicity/show/3078301000>.

¹²⁴ Το ΔΣ της Άργος ως ορίστηκε στις 09.9.2019 αποτελείτο από πέντε (5) μέλη, όπως αυτά που παρατίθενται στον πίνακα 5, ωστόσο Αντιπρόεδρος είχε οριστεί ο [...] (στέλεχος της [...]). Σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στην υπηρεσία ΓΕΜΗ στοιχεία, στις 9.12.2019 τροποποιήθηκε το ΔΣ της Άργος με την αποχώρηση του [...] και την αντικατάστασή του από τον Παν. Σιγούρο.

Διοικητικό Συμβούλιο		Εταιρία από την οποία προέρχεται
Παναγιώτης Τζένος	Πρόεδρος Δ.Σ.	ΠΑΡΑΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΕ (ίδιου ομίλου με ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ)
Παναγιώτης Σιγούρος ¹²⁵	Αντιπρόεδρος ΔΣ	...
Νικόλαος Πετράτος	Δ/νων Σύμβουλος (μη εκτελεστικός)	ΑΡΓΟΣ ΑΕ
Δημήτριος Κουνιάς	Μέλος	ΠΑΡΑΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΕ (ίδιου ομίλου με ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ)
Σωτήρης Πουλόπουλος	Μέλος	S.A.J.P. ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ι.Κ.Ε.

Πηγή: Γ.Ε.ΜΗ.

90. Ως προς τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου αναφέρεται ότι κατά τα προβλεπόμενα στο άρ. 18 του Καταστατικού, «[τ]ο Διοικητικό Συμβούλιο έχει τη διοίκηση (διαχείριση και διάθεση) της εταιρικής περιουσίας και την εκπροσώπηση της Εταιρείας. Αποφασίζει για όλα γενικά τα ζητήματα που αφορούν την Εταιρεία που περιλαμβάνουν και την παροχή εγγυήσεων υπέρ τρίτων και την ανάθεση της διαχείρισης της Εταιρείας σε τρίτους μέσα στα πλαίσια του εταιρικού σκοπού, με εξαίρεση εκείνα που σύμφωνα με το νόμο ή αυτό το καταστατικό ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης»¹²⁶. [...] ¹²⁷.

III.3 ΚΥΚΛΟΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ

91. Όπως έχει διαπιστώσει η ΕΑ στη Γνωμοδότησή της, η Άργος τα τελευταία έτη είναι ζημιόγonos ¹²⁸. Στον ακόλουθο πίνακα παρατίθενται οι κύκλοι εργασιών, η ανάλυση των δαπανών, καθώς και τα αποτελέσματα χρήσης της Άργος ως εξελίχθηκαν κατά το διάστημα των ετών 2016-2020.

Πίνακας 7: Εξέλιξη Οικονομικής Θέσης της Άργος

	2016	2017	2018	2019
Κύκλος Εργασιών	27.162.459,93	31.597.328,00	42.531.308,58	39.105.048,14
% μεταβολή		16%	35%	-8%
Κόστος Πωληθέντων	22.797.134,29	27.728.528,80	35.585.171,62	32.584.222,59
% μεταβολή		0,22	0,28	-0,08
Έξοδα Διοίκησης	2.059.850,08	2.181.916,34	2.605.429,72	2.415.744,28
Έξοδα Διάθεσης	3.176.873,01	3.556.938,85	4.744.822,23	3.960.038,94

¹²⁵ Κατά τα προαναφερθέντα, αντικατέστησε τον [...], κατόπιν παραίτησης του τελευταίου στις 9.12.2019. Βλ. ΓΕΜΗ <https://www.businessregistry.gr/publicity/show/3078301000>.

¹²⁶ Βλ. σχετικά και <https://www.businessregistry.gr/publicity/show/3078301000/>. Σημειώνεται ότι κατά τα διαθέσιμα στην υπηρεσία Γ.Ε.Μ.Η. στοιχεία, το Καταστατικό της Άργος τροποποιήθηκε το Σεπτέμβριο 2020. Επικουρικά αναφέρεται ότι το Διοικητικό Συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα, εφόσον συμμετέχουν και παρευρίσκονται το ήμισυ πλέον ενός των μελών του και σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να συμμετέχουν λιγότερα από τρία μέλη, ενώ οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία (άρ. 22 του Καταστατικού).

¹²⁷ Βλ. [...].

¹²⁸ Βλ. υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση ΕΑ, σκ. 244. Συναφώς, τη δυσμενή οικονομική θέση της Άργος διαπίστωσε η ΕΑ και σε προηγούμενες αποφάσεις της, βλ. υπ' αριθ. 669/2018 Απόφαση ΕΑ, σκ. 26 και εξής.

	2016	2017	2018	2019
Συνολικό Λειτουργικό Κόστος	28.033.857,38	33.467.384,21	42.935.423,85	38.960.005,73
% μεταβολή		19%	28%	-9%
Αποτελέσματα χρήσης (Κέρδος / Ζημιά)	-871.397,45	-1.870.056,21	-404.115,27	145.042,41
Καθαρό αποτέλεσμα χρήσης (προ φόρων και τόκων)	-556.200,43	-2.015.808,27	-764.454,52	-128.107,50
% μεταβολή		262%	-62%	-83%

Πηγή: Δημοσιευμένες Οικονομικές Καταστάσεις Άργος – Επεξεργασία: ΓΔΑ

92. Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα, η Άργος παραμένει σταθερά ζημιολόγος καθόλου το διάστημα των ετών 2016 – 2020. Η αύξηση του κύκλου εργασιών¹²⁹ τα έτη 2017 και 2018 οφείλεται στο γεγονός ότι από τον Αύγουστο 2017 και εξής, οπότεν έπαψε να δραστηριοποιείται το πρακτορείο Ευρώπη, η διανομή του συνόλου των εντύπων γίνεται αποκλειστικά από την Άργος. Τα αποτελέσματα της μονοπώλησης της αγοράς διανομής έντυπου Τύπου από την Άργος επί του κύκλου εργασιών της είναι περισσότερο εμφανή κατά το έτος 2018, δεδομένου ότι για το 2017 η Άργος ανέλαβε τη διανομή του συνόλου των εντύπων για λίγους μόλις μήνες. Παρά ταύτα, η μονοπώληση της αγοράς από την Άργος επέφερε ταυτόχρονα και σημαντική αύξηση στο λειτουργικό κόστος της με αποτέλεσμα να περιορίσει μεν τις ζημιές της χωρίς όμως να καταστεί κερδοφόρα¹³⁰. Αξίζει πάντως να αναφερθεί ότι το έτος 2019 επιτυγχάνει περιορισμό του λειτουργικού κόστους της, γεγονός που συνάδει με την επίτευξη οικονομικών κλίμακας δεδομένου ότι, όπως αναλύεται ακολούθως, το κόστος λειτουργίας του Πρακτορείου, ιδίως όσον αφορά στη διανομή εντύπων αποτελείται κατά βάση από σταθερές δαπάνες και συνεπώς, η διανομή περισσότερων εντύπων συνεπάγεται μείωση του μέσου κόστους για τη διανομή έκαστου εντύπου.

III.4 Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΓΟΣ

93. Με την παύση λειτουργίας της Ευρώπη ΑΕ, η Άργος ανέλαβε την πανελλαδική διανομή των προϊόντων έντυπου Τύπου του συνόλου των εκδοτικών εταιριών. Ακολούθως παρατίθενται συνοπτικά οι απόψεις των εκδοτικών εταιριών και φορέων της αγοράς Τύπου που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης έρευνας της Υπηρεσίας. Επιπλέον αναφέρονται τα σχετικά ευρήματα της BakerTilly όπως τα κατέγραψε στην επικαιροποιημένη έκθεσή της το Νοέμβριο του 2019¹³¹ καθώς και τα βασικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις της ΕΑ ως διατυπώθηκαν στην υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση.

¹²⁹ Διευκρινίζεται ότι ο παρατιθέμενος κύκλος εργασιών του Πρακτορείου περιλαμβάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων του και όχι μόνο τα έσοδα από τη διανομή των εντύπων. Παρά ταύτα, όπως έχει διαπιστώσει και η BakerTilly στην έκθεσή της, οι λοιπές δραστηριότητες της Άργος είναι προς το παρόν περιορισμένες και αφορούν σε περίπου [...] % του συνολικού κύκλου εργασιών της (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7651/25.11.2019 επικαιροποιημένη έκθεση BakerTilly).

¹³⁰ Όπως διαπιστώνει και η BakerTilly στις εκθέσεις της, αναφερόμενη στη δραστηριοποίηση της Άργος ως πρακτορείο διανομής Τύπου, η πτώχευση της Ευρώπη «είχε σα συνέπεια την αύξηση των εσόδων της Άργος κατά [...] % συγκρίνοντας την περίοδο Ιανουάριος- Ιούλιος των ετών 2017 και 2018. Αύξηση [...] % εμφάνισαν και τα έξοδα της εταιρείας για το ίδιο διάστημα» (βλ. υπ' αριθ. 5225/9.8.2019 και 7651/25.11.2019 αρχική και επικαιροποιημένη έκθεση της BakerTilly αντίστοιχα).

¹³¹ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 7651/25.11.2019 επικαιροποιημένη έκθεση BakerTilly.

III.4.1 Η άποψη των εκδοτικών εταιριών¹³² και των φορέων της αγοράς

94. Εν προκειμένω, δεν προκύπτει ενιαία θέση των **εκδοτικών εταιριών** αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της Άργος ως πρακτορείου διανομής εντύπων, ενώ μεμονωμένες εκδοτικές εταιρίες υποστηρίζουν ότι η Άργος προβαίνει σε πλημμελή ή και μη διανομή των εντύπων τους¹³³.
95. Οι θέσεις των **φορέων** της αγοράς ως προς την αποτελεσματικότητα της Άργος διαφέρουν ανάλογα με το στάδιο που τα μέλη έκαστου φορέα δραστηριοποιούνται. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται και στην υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση της ΕΑ, οι ενώσεις εκδοτικών εταιριών εκτιμούν ότι η Άργος δύναται να εξυπηρετήσει επαρκώς την αγορά της διανομής Τύπου, η ένωση εφημεριδοπωλών σημειώνει ότι δεν υφίστανται προβλήματα συνεπεία παύσης λειτουργίας του πρακτορείου Ευρώπη ΑΕ ενώ η ένωση περιπτερούχων υποστηρίζει ότι η παρουσία εκδοτικών εταιριών στη μετοχική σύνθεση της Άργος λειτουργεί ανασταλτικά για την επί ίσοις όροις διανομή των εντύπων στα σημεία πώλησης.

III.4.2 Η άποψη της Baker Tilly

96. Σύμφωνα με τα ευρήματα της Baker Tilly, όπως καταγράφονται στην από 25.11.2019 επικαιροποιημένη έκθεσή της, όσον αφορά στις εκδοτικές εταιρίες που συνεργάζονταν με την Ευρώπη ΑΕ, η Άργος διατήρησε αρχικά την τιμολογιακή πολιτική και τους εμπορικούς όρους που εφάρμοξε η Ευρώπη ΑΕ^{134,135}.
97. Ως προς τις επιπτώσεις της παύσης λειτουργίας της Ευρώπη ΑΕ, η Baker Tilly διαπιστώνει τα κάτωθι:
- (α) Για τις μεν εκδοτικές εταιρίες φαίνεται ότι η παύση λειτουργίας της Ευρώπη ΑΕ ήταν **επωφελής**. Εν προκειμένω, σημειωτέο είναι ότι σύμφωνα με την έκθεση της BakerTilly, «η πτώχευση του πρακτορείου [ενν. Ευρώπη] φαίνεται πως κατά μέσο όρο ωφέλησε τις εκδοτικές εταιρείες. Το μέσο έσοδο των εταιρειών αυτών την περίοδο 2014-2019 ανήλθε στο [...] % της αξίας των πωληθέντων, ενώ με την πτώχευση του πρακτορείου Ευρώπη έφτασε το [...] % το 2017 και [...] % το 2018»¹³⁶, υποδηλώνοντας την αποτελεσματικότερη σε όρους

¹³² Βλ. συμπληρωματικά και υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότηση της ΕΑ.

¹³³ Παρά ταύτα, σημειωτέο είναι, ότι στο πλαίσιο προηγούμενης έρευνα της Υπηρεσίας δεν στοιχειοθετείται πρακτική άρνησης πώλησης από την Άργος, υπό την έννοια της άρνησης διανομής εντύπων εκδοτικών εταιριών. Βλ. σχετικά και <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/1249-deltio-typou-aftepaggelti-erevna-stin-agera-dianomis-entypou-typou.html>.

¹³⁴ Στην υπ' αριθ. πρωτ. 7651/25.11.2019 επικαιροποιημένη έκθεσή της, η BakerTilly αναφέρει: «Η πτώχευση του πρακτορείου Ευρώπη κατά το 2^ο εξάμηνο του 2017 οδήγησε την Άργος στην απορρόφηση του πελατολογίου της Ευρώπης με τους όρους τιμολογιακής πολιτικής που είχε η τελευταία».

¹³⁵ Εν προκειμένω, όπως αναφέρει η BakerTilly στις δύο εκθέσεις της: «Το πρακτορείο Ευρώπη Α.Ε. έκανε παύση εργασιών τον Αύγουστο του 2017. Η Άργος που αποτελούσε τον μοναδικό ανταγωνιστή ανέλαβε το έργο της διανομής όλων των εντύπων πανελλαδικά. Αυτό είχε σαν συνέπεια την αύξηση των εσόδων της Άργος κατά [...] % συγκρίνοντας την περίοδο Ιανουάριος – Ιούλιος των ετών 2017 και 2018. Αύξηση [...] % εμφάνισαν και τα έξοδα της εταιρείας για το ίδιο διάστημα. Η μέση προμήθεια σημείωσε πτώση από [...] % το 2016 σε [...] % το 2017 εξαιτίας των χαμηλών τιμών που προσέφερε η Ευρώπη στις εκδοτικές εταιρείες και την πολιτική της Άργος να αναλάβει τις εκδοτικές αυτές με τις ίδιες προμήθειες. Το 2018 παρουσιάζεται μικρή αύξηση της μέσης προμήθειας σε [...] % με βάση μια αξία πωληθέντων [...] εκατ. € ενώ η σημαντική συγκράτηση των εξόδων οδήγησε σε μικρότερες ζημιές σε σχέση με τη χρήση του 2017» (βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 5225/09.08.2019 και 7651/25.11.2019 εκθέσεις της BakerTilly).

¹³⁶ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 5225/09.08.2019 έκθεση.

κόστους λειτουργία της Άργος σε σχέση με το μέχρι πρότινος δραστηριοποιούμενο στην υπό κρίση αγορά πρακτορείο Ευρώπη ΑΕ.

(β) Για τη δε Άργος και αναφορικά με τις επιπτώσεις στην οικονομική θέση του Πρακτορείου, η BakerTilly υποστηρίζει ότι: «Συγκρίνοντας τις περιόδους πριν και μετά την πτώχευση του πρακτορείου Ευρώπη καθώς και την εξέλιξη των εξόδων το 2018 παρατηρούμε πως αμέσως μετά την πτώχευση του πρακτορείου, ο μέσος όρος των εξόδων αυτών αυξήθηκε σημαντικά αλλά το χάσμα μεταξύ εξόδων και καθαρών εσόδων της Άργος από πρακτόρευση σχεδόν εκμηδενίστηκε. Από την άλλη μεριά, το έτος 2018 και με τον εξορθολογισμό μέρους των εν λόγω εξόδων τα καθαρά έσοδα της Άργος από πρακτόρευση φαίνεται να καλύπτουν κατά ένα μικρό βαθμό τα έξοδα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί βέβαια πως ο σκοπός αυτής της σύγκρισης είναι οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις της πτώχευσης της Ευρώπης. Μακροπρόθεσμα, η συνεχιζόμενη πτώση της αξίας πωληθέντων και τα όρια που έχει ο εξορθολογισμός των εξόδων δημιουργεί ερωτηματικά για το κατά πόσο είναι δυνατή η συνέχιση αυτής της τάσης κάλυψης των εν λόγω εξόδων και στο άμεσο μέλλον»¹³⁷.

III.4.3 Διαπιστώσεις της ΕΑ

98. Η ΕΑ στη Γνωμοδότησή της, αξιολογώντας τη σύνθεση του λειτουργικού κόστους¹³⁸ του Πρακτορείου, διαπίστωσε ότι περισσότερο από 2/3 του συνολικού κόστους της Άργος αφορά σε σταθερές δαπάνες (fixed cost). Ως εκ τούτου, η μονοπώληση της αγοράς από την Άργος είχε ως αποτέλεσμα την επίτευξη από το Πρακτορείο σημαντικών οικονομιών κλίμακας. Περαιτέρω, σε συμφωνία και με τα ευρήματα της BakerTilly, διαπιστώθηκε ότι τουλάχιστον για τα έτη 2017-2018, ήτοι από το έτος μονοπώλησης της αγοράς διανομής Τύπου από την Άργος, το μέσο κόστος του Πρακτορείου κινείται πτωτικά¹³⁹. Πτωτικά κινήθηκε και η μέση τιμή που κατέβαλαν οι εκδοτικές επιχειρήσεις στην Άργος για την πανελλαδική διανομή των εντύπων τους¹⁴⁰.
99. Συναφώς, η ΕΑ στη Γνωμοδότησή της σημειώνει την αύξηση της παραγωγικότητας της Άργος μετά την παύση λειτουργίας του έτερου πρακτορείου, καταλήγοντας ότι «με τη λειτουργία ενός μόνο πρακτορείου, οι ελάχιστες απαιτήσεις για την επαρκή διανομή των εντύπων στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας είναι μειωμένες, τόσο σε εγκαταστάσεις όσο και σε στόλο οχημάτων και αριθμό εργαζομένων»¹⁴¹. Αναγνωρίζει, ουσιαστικά, ότι η λειτουργία ενός μόνο πρακτορείου διανομής φαίνεται αποτελεσματικότερη (υπό την έννοια του κόστους για την παροχή της υπηρεσίας αυτής) σε σχέση με τη λειτουργία και έτερου πρακτορείου (ή πρακτορείων)¹⁴².

¹³⁷ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 5225/09.08.2019 έκθεση.

¹³⁸ Βλ. σκ. 244 και εξής της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης.

¹³⁹ Βλ. ιδίως σκ. 246-248 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης.

¹⁴⁰ Ο. π. βλ. σκ. 246-248 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης.

¹⁴¹ Βλ. σκ. 263 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης.

¹⁴² Βλ. ιδίως σκ. 264 της Γνωμοδότησης.

IV ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

IV.1 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ

100. Λαμβάνοντας υπόψη τη δομή και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγοράς διανομής Τύπου, τη μετοχική σύνθεση του Πρακτορείου στην οποία διαχρονικά συμμετέχουν εκδοτικές εταιρίες ή/και ελέγχοντες μέτοχοι εκδοτικών εταιριών καθώς και τις ανησυχίες που διατυπώθηκαν από μέρος εκδοτικών εταιριών, η ΕΑ διαπιστώνει στη Γνωμοδότησή της τις εξής αδυναμίες ως προς τη λειτουργία του υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά της διανομής έντυπου Τύπου (σε επίπεδο πρακτορείου διανομής):
101. Αρχικά, κατά τα προαναφερθέντα, η ΕΑ στη Γνωμοδότησή της επισημαίνει ότι η πτωτική πορεία της ζήτησης εντύπων λειτουργεί αποτρεπτικά σε τρίτες εταιρίες να προβούν σε επενδύσεις εισόδου στην αγορά διανομής έντυπου Τύπου, ακόμα και εάν ήθελε θεωρηθεί ότι το ελάχιστο ύψος επενδύσεων για την είσοδο στην αγορά της διανομής έντυπου Τύπου δεν είναι κατ' ανάγκη απαγορευτικό¹⁴³. Με βάση τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη τη διαχρονική πτώση των πωλήσεων εντύπων, τη διείδυση του ψηφιακού Τύπου καθώς και τη νομική υποχρέωση παροχής «καθολικής υπηρεσίας» από το πρακτορείο διανομής, υπό την έννοια ότι το σύνολο των εντύπων που αποτελούν προϊόντα Τύπου πρέπει να είναι διαθέσιμο σε όλη την ελληνική επικράτεια¹⁴⁴, η ΕΑ στη Γνωμοδότησή της διαπιστώνει ότι η αγορά διανομής έντυπου Τύπου προσιδιάζει, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα, σε **φυσικό μονοπώλιο**¹⁴⁵ (παρά το ότι συγκεντρώνει μόνο κάποια εκ των χαρακτηριστικών του φυσικού μονοπωλίου) ή σε **βασική διευκόλυνση**¹⁴⁶. Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, σε συνθήκες αγοράς με χαρακτηριστικά φυσικού μονοπωλίου, η δραστηριότητα μιας και μόνο επιχείρησης κρίνεται ότι είναι πιο αποτελεσματική σε όρους κόστους παροχής της, σε σχέση με τη λειτουργία περισσότερων επιχειρήσεων.¹⁴⁷ Ως εκ τούτου, η δραστηριοποίηση περισσότερων του ενός πρακτορείων διανομής εκτιμάται ότι δεν θα επιφέρει αποτελεσματικότερη λειτουργία της αγοράς.

¹⁴³ Βλ. σκ. 252-255 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης.

¹⁴⁴ Η νομική υποχρέωση παροχής «καθολικής υπηρεσίας» από το πρακτορείο διανομής ενδεικνύει τη σημασία που αποδίδει ο νομοθέτης στην ενημέρωση ως δημόσιο αγαθό. Βλ και αντίστοιχη αντιμετώπιση στη Γαλλία, όπου ο νομοθέτης έχει θεσπίσει ειδικό νομοθετικό πλαίσιο για τον τύπο. Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 165/17.03.2021 Έκθεση.

¹⁴⁵ Βλ. σκ. 266 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης. Διευκρινίζεται ότι σύμφωνα με την οικονομική θεωρία για τις αγορές, στις οποίες προκύπτει ότι η μείωση του κόστους παραγωγής του προϊόντος/υπηρεσίας προϋποθέτει τη λειτουργία μίας μόνο επιχείρησης, θεωρούνται ως αγορές φυσικού μονοπωλίου. Αυτό συμβαίνει όταν υπάρχουν αρκετά ισχυρές οικονομίες κλίμακας ή οικονομίες φάσματος, ήτοι το μέσο κόστος φθίνει καθώς αυξάνεται το παραγόμενο προϊόν. Επιπλέον οι οικονομίες κλίμακας είθισται να αφορούν σε αγορές που παρουσιάζουν υψηλό σταθερό κόστος, γεγονός που όπως αναλύθηκε ανωτέρω αφορά και στην υπό κρίση αγορά. Υπογραμμίζεται ότι η ανάγκη λειτουργίας ενός μόνο πρακτορείου οφείλεται αποκλειστικά στη διαμόρφωση των συνθηκών ζήτησης της αγοράς. Αγορές με χαμηλή ζήτηση, η οποία παρουσιάζει πτωτικές τάσεις, αφορούν αγορές φυσικού μονοπωλίου. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την ύπαρξη φυσικού μονοπωλίου βλ. *Βιομηχανική Οργάνωση και Πολιτική Ανταγωνισμού*, Π. Φώτης, Εκδόσεις Προπομπός και Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική, Ν. Βέττας – Γ. Κατσουλάκος, Εκδόσεις Τυποθήτω-Γεώργιος Δαρδανός.

¹⁴⁶ Βλ. σκ. 283 της Γνωμοδότησης.

¹⁴⁷ Σε αγορές με χαρακτηριστικά φυσικού μονοπωλίου παρατηρείται η παρουσία διάφορων μορφών ρύθμισης. Βλ. σχετικά B Depoorter, “Regulation of Natural Monopoly” in *Encyclopedia of Law and Economics*, Edward Elgar, 2000p.

102. Στην περίπτωση ύπαρξης (ιδιωτικού) φυσικού μονοπωλίου όπως εν προκειμένω στην αγορά της διανομής έντυπου Τύπου, κρίνεται αναγκαία η εφαρμογή ρυθμιστικών κανόνων όπως ενδεικτικά η ρύθμιση οροφής τιμής (price cap regulation) και η ρύθμιση ποσοστού απόδοσης κεφαλαίου (rate of return regulation), μέθοδοι που αμφότερες έχουν επιβληθεί σε (ιδιωτικές) επιχειρήσεις με χαρακτηριστικά φυσικού μονοπωλίου (British Telecom, British Gas, AT&T, κ.ο.κ). Τονίζεται ότι εάν δεν εφαρμοσθούν ρυθμιστικοί κανόνες σε επιχειρήσεις χωρίς κάθετη ολοκλήρωση με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά, θα ανακύψουν σημαντικές στρεβλώσεις, τόσο στην εν λόγω σχετική αγορά όσο και σε συνδεδεμένες με αυτήν αγορές. Ειδικότερα, ένα ιδιωτικό φυσικό μονοπώλιο, δύναται να εκμεταλλευτεί τα μονοπωλιακά οφέλη (προσοδοθηρία) με αρνητικές συνέπειες για ενδιάμεσους ή/και τελικούς καταναλωτές¹⁴⁸. Ως εκ τούτου και με βάση την οικονομική θεωρία, η ρύθμιση της εν λόγω σχετικής αγοράς κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να αποφευχθούν ή να ελαχιστοποιηθούν οι ανωτέρω στρεβλές καταστάσεις και να μεγιστοποιηθεί το συνολικό (κοινωνικό) πλεόνασμα ή ευημερία. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο, όταν αποφασίσθηκε η ιδιωτικοποίηση πρώην κρατικών (καθετοποιημένων) επιχειρήσεων στις αρχές της δεκαετίας του 1980, η δημιουργία ρυθμιστικών αρχών (OFTEL, OFWAT, OGEM) με σκοπό την εποπτεία των ιδιωτικών μονοπωλίων σε διάφορους κλάδους της οικονομίας (τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, ύδρευση, μεταφορές), προηγήθηκε της ίδιας της ιδιωτικοποίησης.¹⁴⁹
103. Επισημαίνεται ότι αν και λόγω άρσης νομικών περιορισμών οι εκδοτικές εταιρίες δύνανται να διανείμουν τα έντυπά τους και με άλλους τρόπους πλην της συνεργασίας τους με την Άργος, (για παράδειγμα με ίδια μέσα, σε συνεργασία με εταιρίες κούριερ, τα ΕΛΤΑ κλπ) στο σύνολό τους οι εκδοτικές εταιρίες υποστήριξαν ότι για την πανελλαδική διανομή των εντύπων τους, η συνεργασία τους με την Άργος καθίσταται αναπόφευκτη πρωτίστως για λόγους εξοικονόμησης κόστους.¹⁵⁰ Επιπλέον, η δραστηριότητα του Πρακτορείου δεν περιορίζεται αποκλειστικά στη «μεταφορά» εντύπων αλλά και σε σειρά πρόσθετων υπηρεσιών, και ως εκ τούτου δεν μπορεί να υποκατασταθεί πλήρως η παρεχόμενη από την Άργος υπηρεσία από εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε υπηρεσίες μεταφορών/ταχυδρομικών υπηρεσιών (π.χ. εταιρίες κούριερ, τα ΕΛΤΑ κλπ) ή από εταιρίες logistics ή μεταφορών προϊόντων ακόμα και από εταιρίες που εφοδιάζουν τα τελικά σημεία με λοιπά προϊόντα (πχ φιλικά), παρά μόνο, ενδεχομένως, σε σχέση με το σκέλος των δραστηριοτήτων αυτού που αφορούν σε μεταφορικές υπηρεσίες. Επιπλέον, η απουσία δυναμικού ανταγωνισμού στη βαθμίδα της παραγωγικής αλυσίδας, στην οποία δραστηριοποιείται η Άργος, δικαιολογείται και από το υψηλό κόστος «μετακίνησης» (switching cost) των εκδοτικών εταιριών από την Άργος, καθώς το Πρακτορείο αναλαμβάνει μεταξύ άλλων και την εκκαθάριση των πωλήσεων των εντύπων τους και την απόδοση σε αυτές των σχετικών ποσών δημιουργώντας έτσι μια σχέση δέσμευσης των εκδοτικών εταιριών.¹⁵¹
104. Επιπλέον, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της ΕΑ, η συμμετοχή ορισμένων εκδοτικών επιχειρήσεων στο **μετοχικό κεφάλαιο** του (μοναδικού) πρακτορείου διανομής, αποδυναμώνει δυναμικά την ανταγωνιστική ουδετερότητα μεταξύ των εκδοτικών εταιριών. Ειδικότερα, η άμεση

¹⁴⁸Βλ. Σχετικά W. Viscusi, J. Harrington, D. Sappington. (2018). Economics of Regulation and Antitrust, 5th Edition, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

¹⁴⁹ Βλ. σχετικά, Ε. Φαφαλιού, Μ. Πολέμη, (2016). Σύγχρονα Θέματα Βιομηχανικής Πολιτικής: Θεωρία και Μελέτες Περιπτώσεων, Εκδόσεις Ευγ. Μένου, Κεφ. 4, σελ. 227 και επ.

¹⁵⁰ βλ. ιδίως σκ. 145 επ. της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης ΕΑ.

¹⁵¹ Βλ. σκ. 148 της υπ' αριθ. 39/2019 Γνωμοδότησης.

ή έμμεση δραστηριοποίηση εταιριών σε περισσότερα από ένα στάδια της αξιακής αλυσίδας (εν προκειμένω εκδοτικών εταιριών στο στάδιο της έκδοσης προϊόντων Τύπου και πρακτορευσης της διανομής αυτών) ενέχει τον κίνδυνο κάθετου αποκλεισμού (vertical foreclosure) των ανταγωνιστών τους, σε κάποιο από αυτά, ή γενικότερα στρεβλώσεων του ανταγωνισμού χωρίς αναγκαστικά αυτές να εμπίπτουν στο πεδίο των άρ. 1 και 2 Ν 3959/2011 ή 101/102 ΣΛΕΕ. Επίσης, ενδέχεται ο αντί-ανταγωνιστικός αποκλεισμός να προκύπτει όχι μόνο σε περιπτώσεις στις οποίες μία ή περισσότερες εκδοτικές εταιρίες έχουν τον έλεγχο ή τον κοινό de facto έλεγχο του πρακτορείου διανομής Τύπου, αλλά και σε περιπτώσεις στρατηγικού αποκλεισμού **εάν ορισμένες εκδοτικές εταιρίες ασκούν ουσιαστική επιρροή ως σημαντικοί μέτοχοι στην εμπορική πολιτική του πρακτορείου διανομής Τύπου**¹⁵².

105. Όπως αναφέρεται και από άλλες Αρχές Ανταγωνισμού¹⁵³, οι οποίες ασχολήθηκαν με προβλήματα που δημιουργούνται από την ύπαρξη ισχυρών ψηφιακών πλατφορμών, τυχόν καθετοποίηση της αγοράς μπορεί να φέρει οφέλη όσον αφορά στην οικονομική αποτελεσματικότητα, επιτρέποντας στους ενδιαμέσους να βελτιώσουν τη συναλλακτική αποτελεσματικότητα (*transactional efficiency*), **ενέχει όμως κινδύνους όσον αφορά στην ύπαρξη τυχόν σύγκρουσης συμφερόντων (conflict of interest)** μεταξύ των διαφόρων σταδίων μίας καθετοποιημένης επιχείρησης, εάν μονάδες της ίδιας επιχείρησης δρουν σε διαφορετικά στάδια της αλυσίδας αξίας. Οι κίνδυνοι αυτοί ενδέχεται να είναι αυξημένοι σε περίπτωση **μερικής καθετοποίησης** από εκδοτικές εταιρίες που είτε ελέγχουν, **είτε έχουν επιρροή (λόγω της μετοχικής σύνθεσης και των δικαιωμάτων ψήφου) στη διαμόρφωση της πολιτικής του ενδιαμέσου, στη συγκεκριμένη περίπτωση του μοναδικού πρακτορείου διανομής έντυπου Τύπου.**
106. Κατά το μέρος που οι πρακτικές αποκλεισμού εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ΕΑ για την εφαρμογή των άρ. 1 και 2 Ν 3959/2011, τα ανακλύπτοντα προβλήματα δύναται να αντιμετωπιστούν μέσω της εφαρμογής των άρθρων αυτών. Ωστόσο, τυχόν κατασταλτική αντιμετώπιση ενδεχόμενων πρακτικών αποκλεισμού, ενδέχεται να μην μπορεί να επιδιορθώσει ουσιαστικά την ανταγωνιστική διαδικασία, δεδομένου ότι τα αίτια ανυπαρξίας συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού μπορεί να μην οφείλονται σε ενδεχόμενες αντί-ανταγωνιστικές συμπεριφορές αλλά στα ενδογενή χαρακτηριστικά της εξεταζόμενης αγοράς σχετιζόμενα μεταξύ άλλων με τη δομή και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της, συμπεριλαμβανομένης και της μετοχικής σύνθεσης και οργάνωσης του μοναδικού πρακτορείου διανομής.
107. Επιπλέον, στο πλαίσιο εφαρμογής των άρθρων 1 και 2 του Ν 3959/2011 ή/και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, η ΕΑ επιλαμβάνεται συγκεκριμένων αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών, η παύση

¹⁵²Βλ. σχετικά P. Fotis & N. Zevgolios, 2016, *The Competitive Effects of Minority Shareholdings*, Hart Studies in Competition Law, Bloomsbury: 122-124, R. Fiocco, The strategic value of partial vertical integration. (2016) 89 *European Economic Review* 284 και N. Levy, Y. Spiegel, & D. Gilo. "Partial vertical integration, ownership structure, and foreclosure." *American Economic Journal: Microeconomics* 10, no. 1 (2018): 132, I. Lianos, A. Velias, D. Katalovsky, G. Ovchinnikov, Financialisation of the Food Value Chain, Common Ownership and Competition Law (August 12, 2019). CLES Research Paper Series 4/2019 . Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3468812>. Βλ. και Fiocco, Raffaele. "The strategic value of partial vertical integration". *European Economic Review* 89 (2016): 284-302.

¹⁵³Βλ. ενδεικτικά UK Competition and Markets Authority, Online platforms and digital advertising, Market study interim report (18 Δεκεμβρίου 2019). Εν προκειμένω αναφέρεται ότι«[...] there are legitimate concerns about perceived conflicts of interests for actors that operate at multiple levels of the intermediation value chain”»(σελ. 19 της μελέτης).

των οποίων δεν ισοδυναμεί με επίλυση δομικών και θεσμικών προβλημάτων της αγοράς. Εν προκειμένω η μετοχική σύνθεση του Πρακτορείου, τα δικαιώματα ψήφου καθώς και η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου αυτού, επιτρέπουν την άσκηση επιρροής από μετόχους που δραστηριοποιούνται και σε κάθετες αγορές, όπως έχει ήδη ειπωθεί, χωρίς την αντισταθμιστική παρουσία άλλων εμπλεκόμενων μερών στην αλυσίδα αξίας της διανομής Τύπου τα οποία επηρεάζονται από τη θέση πυλωρού (gatekeeper) του πρακτορείου Άργος στο συγκεκριμένο κλάδο. Υπό αυτές τις συνθήκες, **τα κίνητρα εκείνων που καθορίζουν την εμπορική πολιτική του Πρακτορείου** ενδέχεται να μην είναι προσανατολισμένα μόνο στη διασφάλιση της βιωσιμότητας και κερδοφορίας της επιχείρησης - ακόμα και υπό την προϋπόθεση ότι η ίδια η επιχείρηση αναλαμβάνει την ιδιαίτερη ευθύνη που της αναλογεί, ως δεσπόζουσα επιχείρηση και δη μονοπώλιο, να μην βλάπτει με τη συμπεριφορά της την ύπαρξη πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην αγορά - αλλά και στη διασφάλιση κερδών των επιχειρήσεων (εν προκειμένω εκδοτικών οίκων) που ελέγχονται από τους κύριους μετόχους του πρακτορείου, και οι οποίες δραστηριοποιούνται σε κάθετο επίπεδο από αυτό της διανομής έντυπου Τύπου.

108. Η επόμενη ενότητα εξετάζει συγκεκριμένα την πιθανή επίδραση της δομής του πρακτορείου στην ανταγωνιστική ουδετερότητα μεταξύ των εκδοτικών εταιριών, η οποία δυνητικά επηρεάζει τις συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά διανομής Τύπου.

IV.2 ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

IV.2.1 Θεωρητική προσέγγιση

IV.2.1.1 Οριζόντια Συμμετοχή/Ιδιοκτησία

109. Η κοινή ιδιοκτησία (common ownership) υποδηλώνει την απόκτηση μετοχών από – συνήθως - θεσμικούς επενδυτές σε ανταγωνιστικές εταιρίες¹⁵⁴. Η κοινή ιδιοκτησία έχει αποτελέσει αντικείμενο θεωρητικής ανάλυσης, με μερίδα της θεωρίας να αναδεικνύει την κοινή ιδιοκτησία ως «τη νέα μεγάλη πρόκληση» για το δίκαιο του ανταγωνισμού¹⁵⁵. Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι η θεωρητική συζήτηση για την επίδραση της κοινής ιδιοκτησίας και τις ενδεχόμενες θεωρίες βλάβης έχει λάβει χώρα αναφορικά με την επίδραση της κοινής ιδιοκτησίας κυρίως θεσμικών επενδυτών σε ολιγοπωλιακές αγορές¹⁵⁶. Ωστόσο, στο πλαίσιο της παρούσας,

¹⁵⁴Βλ.για ένα γενικό ορισμό OECD, “ Common Ownership by Institutional Investors and its Impact on Competition” (Background Note by the Secretariat) DAF/COMP(2017)10 (27 November 2017). Τα ενδεχόμενα αντανταγωνιστικά αποτελέσματα και οι σχετικές εμπειρικές μελέτες έχουν επικεντρωθεί κατά κύριο λόγο στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου τις τελευταίες δεκαετίες μεγάλοι θεσμικοί επενδυτές (Berkshire Hathaway, BlackRock, Vanguard, Fidelity, και State Street) έχουν αποκτήσει μετοχική συμμετοχή (συνήθως) της τάξεως του 3-7% σε ανταγωνιστές δραστηριοποιούμενους σε αγορές με υψηλό βαθμό συγκέντρωσης, όπως για παράδειγμα αεροπορικές εταιρίες και τράπεζες. Βλ. Eric A Posner, Fiona Scott Morton and E. Glen Weyl, ‘A Proposal to Limit the Anti-competitive Power of Institutional Investors’ (2017) 81(3) Antitrust Law Journal 669. Jose Azar, Sahil Raina and Martin C Schmalz, ‘Ultimate Ownership and Bank Competition’ [2016] < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2710252> («Banking Paper»); Jose Azar, Martin C Schmalz and Isabel Tecu, ‘Anticompetitive Effects of Common Ownership’ (2018) 73(4) Journal of Finance 1513 («Airlines Paper»). Στην ελληνική βιβλιογραφία, βλ. Δ Τζουγανάτος, «Κοινοί μέτοχοι σε εταιρίες της ίδιας σχετικής αγοράς και ενδοσιακό δίκαιο του ανταγωνισμού» (2020) Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου 241.

¹⁵⁵ Eric A Posner, Fiona Scott Morton and E. Glen Weyl, ο.π. Βλ. και Einer R Elhauge, ‘Horizontal Shareholding’ (2016) 129 Harvard Law Review 1267.

¹⁵⁶ J. Azar, “A New Look at Oligopoly: Implicit Collusion Through Portfolio Diversification,” (PhD Dissertation, Princeton University 2012).

είναι απαραίτητη μία σύντομη παρουσίαση και αναφορά στον βαθμό που η θεωρητική ανάλυση αναφορικά με την κοινή ιδιοκτησία βοηθά στην αξιολόγηση της επίδρασης της δομής του πρακτορείου στη μη ύπαρξη συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά διανομής έντυπου Τύπου¹⁵⁷.

110. Δεδομένου ότι οι θεσμικοί επενδυτές κατέχουν συνήθως μη ελέγχουσες μειοψηφικές συμμετοχές στο μετοχικό κεφάλαιο εταιριών, η απόκτηση αυτών των μετοχών συνήθως εκφεύγει του ελέγχου των συγκεντρώσεων¹⁵⁸. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν πολλοί τρόποι, άμεσοι ή έμμεσοι, για να ασκήσουν επιρροή στις εταιρείες χαρτοφυλακίου τους. Η επιρροή των θεσμικών επενδυτών μπορεί, για παράδειγμα, να είναι ιδιαίτερα έντονη όταν το μετοχικό κεφάλαιο μιας επιχείρησης είναι κατακερματισμένο¹⁵⁹.
111. Η πιθανότητα αντι-ανταγωνιστικής βλάβης της κοινής ιδιοκτησίας ερείδεται: (1) στο κατά πόσον οι επενδυτές με μετοχές σε έναν κλάδο έχουν *κίνητρο* για να περιορίσουν τον ανταγωνισμό και (2) στην *ικανότητα* αυτών των επενδυτών να επηρεάσουν τη διοίκηση της εταιρίας, είτε άμεσα είτε μέσω υποκειμένων κινήτρων.
112. Σύμφωνα με τη θεωρία της οριζόντιας κοινής ιδιοκτησίας, οι θεσμικοί επενδυτές με συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο ανταγωνιστών μπορεί να έχουν κίνητρα να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, *είτε διευκολύνοντας εναρμονισμένη συμπεριφορά είτε ενθαρρύνοντας μονομερείς επιχειρηματικές αποφάσεις, οι οποίες μπορεί να ευνοήσουν τους θεσμικούς επενδυτές*,¹⁶⁰ μεγιστοποιώντας συνολικά τα κέρδη τους αντί να μεγιστοποιούν τα κέρδη των επιμέρους εταιριών στο μετοχικό κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν.
113. Οι πλέον σημαντικές εμπειρικές μελέτες, οι οποίες ανέδειξαν το πρόβλημα της κοινής ιδιοκτησίας, διαπίστωσαν ότι η κοινή ιδιοκτησία θεσμικών επενδυτών ενδέχεται να έχει επιζήμια επίδραση στον ανταγωνισμό σε κλάδους με υψηλό βαθμό συγκέντρωσης¹⁶¹. Σύμφωνα με τις μελέτες αυτές, σε ολιγοπωλιακές αγορές όπου οι ανταγωνιστές έχουν κοινούς μετόχους, οι τιμές μπορεί να είναι υψηλότερες, οι εναρμονισμένες πρακτικές πιο πιθανές και τα κίνητρα διαχείρισης μπορεί να προσανατολίζονται προς την αύξηση της αποδοτικότητας του κλάδου αντί της κάθε

¹⁵⁷ Βλ και υπόθεση M.7932 DOW / DUPONT , Annex 5, όπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεκτίμησε τη θεωρία της κοινής ιδιοκτησίας ως «στοιχείου του πλαισίου» (“element of context”) αξιολόγησης της υπό κρίση συγκέντρωσης. Βλ. επίσης M.8084 Bayer/Monsanto, παρ. 228, 3303.

¹⁵⁸ Για προτάσεις αναμόρφωσης του δικαίου των συγκεντρώσεων για να καταλάβει και μη ελέγχουσες συμμετοχές βλ. Federal Trade Commission, Notice of Proposed Rulemaking, Federal Register Vol. 85, No. 231 (Tuesday, December 1, 2020): Proposed Rules, 77053-77093. Για μία ενδελεχή συζήτηση για την εφαρμογή του δικαίου των συγκεντρώσεων σε μειοψηφικές συμμετοχές βλ. Anna Tzanaki, “Varieties and Mechanisms of Common Ownership: A Calibration Exercise for Competition Policy” [2021] <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3779856>.

¹⁵⁹ OECD, “Common Ownership by Institutional Investors and its Impact on Competition” (Background Note by the Secretariat) DAF/COMP(2017)10 (27 November 2017), παρ. 3. Βλ. και Tzanaki (ο.π.).

¹⁶⁰ OECD, “Common Ownership by Institutional Investors and its Impact on Competition” (Background Note by the Secretariat) DAF/COMP(2017)10 (27 November 2017).

¹⁶¹ Βλ Banking Paper και Airlines Paper, ο.π.; Βλ. και μεταγενέστερες μελέτες σε άλλες αγορές M. Torshizi and J. Clapp, “Price Effects of Common Ownership in the Seed Sector”, (2021) Antitrust Bulletin; M. Backus, C. Conlon and M. Sinkinson, “Common Ownership and Competition in the Ready-To-Eat Cereal Industry”, (2018) https://www.law.northwestern.edu/research-faculty/clbe/events/antitrust/documents/sinkinson_cereal.pdf ; M. Newham, J. Seldeslachts and A. Banal-Estanol, “Common Ownership and Market Entry: Evidence from Pharmaceutical Industry”, (2018) DIW Berlin Discussion Paper No. 1738.

επιχείρησης ξεχωριστά. Για παράδειγμα, μια εταιρία θα μπορούσε να λάβει υπόψη τον αντίκτυπο των στρατηγικών αποφάσεων της στην κερδοφορία των ανταγωνιστών της και ενδεχομένως να μειώσει το κέρδος της, προς όφελος των επενδυτών που κατέχουν μετοχές και των δύο εταιριών.

114. **Η αντι-ανταγωνιστική βλάβη μπορεί να αφορά ειδικότερα μη συντονισμένα αποτελέσματα, τα οποία αναφέρονται γενικά σε αυξήσεις τιμών, ή σε μείωση της ποιότητας, της ποικιλίας ή της καινοτομίας**, τις οποίες οι επιχειρήσεις μπορούν να εφαρμόσουν κερδοφόρα μετά από μια συγχώνευση, χωρίς να χρειάζεται να συντονιστούν με τους ανταγωνιστές. Σε μια απόλυτα ανταγωνιστική αγορά, μια επιχείρηση δεν θα μπορούσε να προβεί σε τέτοιες συμπεριφορές και να αποκομίσει κέρδη, καθώς αρκετοί καταναλωτές θα στρέφονταν στους ανταγωνιστές της εταιρίας για να καταστήσουν την απόκλιση μη κερδοφόρα. Στην περίπτωση της κοινής ιδιοκτησίας, αντίστοιχη αύξησης τιμής μπορεί να είναι κερδοφόρα για τους θεσμικούς-επενδυτές μετόχους με συμμετοχή σε ανταγωνιστικές επιχειρήσεις σε μία ολιγοπωλιακή αγορά. Ενδεχόμενη ζημία από μετακίνηση πελατών στους ανταγωνιστές θα αντισταθμιστεί εν προκειμένω από τα κέρδη που θα **αποκτήσουν λόγω αύξησης της τιμής και της μετοχικής συμμετοχής σε ανταγωνιστές**.
115. **Αναφορικά με ενδεχόμενα συντονισμένα αποτελέσματα**, η κοινή συμμετοχή μπορεί δυνητικά να εισάγει περισσότερη διαφάνεια στην αγορά και, ως εκ τούτου, να διευκολύνει τη συμπαιγνία. Η κοινή συμμετοχή επιτρέπει στους μετόχους να παρατηρούν καλύτερα τη στρατηγική των μεμονωμένων εταιριών στις οποίες επενδύουν. Ενδεχομένως τέτοιες συμπεριφορές να καταλαμβάνονται από το δίκαιο του ανταγωνισμού ως αντι-ανταγωνιστικές συμφωνίες (άρθρο 1 Ν 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ), ωστόσο, αυτό δεν είναι απαραίτητο και εξαρτάται από τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά καθώς η κοινή ιδιοκτησία μπορεί να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και κρίνεται ανάλογα.¹⁶²
116. Επισημαίνεται δε, ότι με βάση τη θεωρία της κοινής ιδιοκτησίας, τα οικονομικά κίνητρα περιορισμού του ανταγωνισμού υπάρχουν **ανεξάρτητα από τυχόν επικοινωνία μεταξύ των επιχειρήσεων**. Πιθανά αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα προκύπτουν από τη μετοχική σύνθεση, η οποία επιδρά στο κίνητρο κάθε εταιρίας να μειώσει τις τιμές ή να αυξήσει την παραγωγή, το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των πωλήσεων των ανταγωνιστών – αυξάνοντας έτσι το κόστος τους.¹⁶³
117. Επίσης, διάφορα θεωρητικά μοντέλα έχουν εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο η διοίκηση μιας εταιρίας λαμβάνει ενδεχομένως υπόψιν τα συμφέροντα των μετόχων επενδυτών. Έχει υποστηριχθεί, για παράδειγμα, ότι η διοίκηση μιας εταιρίας επιδιώκει την αύξηση της αξίας της επένδυσης των μετόχων με τρόπο ανάλογο της μετοχικής συμμετοχής που έχουν (proportionate control assumption)¹⁶⁴.
118. Βασικό ερώτημα ωστόσο παραμένει το κατά πόσον, δηλ. το αν υπάρχει ικανότητα, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τα διοικητικά συμβούλια των εταιριών που συνδέονται με την κοινή

¹⁶² D. Ginsburg and K. Klovers, “Common Sense About Common Ownership”, (2018) George Mason Law and Economics Research Paper No. 18-09.

¹⁶³βλ. I Lianos, A Velias, Dmitry Katalovsky & George Ovchinnikov, “Financialization of the food value chain, common ownership and competition law”(2020) 16 European Competition Journal 149, 162.

¹⁶⁴ Banking Paper ο.π.; Azar, J., M. Schmalz and I. Tecu, “Anti-Competitive Effects of Common Ownership” (2017) IESE Business School Public-Private Sector Research Center, Working Paper, No. WP-1169-E.

ιδιοκτησία να μπορούν να προωθήσουν τα συμφέροντα των θεσμικών επενδυτών. Από τη μία υπάρχουν αυτοί που υποστηρίζουν ότι όταν οι επενδυτές έχουν το κίνητρο και την ικανότητα να μειώσουν τον ανταγωνισμό, το πιθανότερο είναι να βρουν ένα τρόπο¹⁶⁵. Αντίθετα, άλλοι υποστηρίζουν ότι τα συμφέροντα των επενδυτών είναι πολύ διαφορετικά και η επιρροή τους στη διοίκηση πολύ μικρή για να επιτύχουν αυτά τα αποτελέσματα¹⁶⁶.

119. Στη θεωρία εντοπίζονται δύο μηχανισμοί δια των οποίων οι θεσμικοί επενδυτές μπορούν να επηρεάσουν τη διοίκηση μίας εταιρίας¹⁶⁷. Πρώτον, δια του επηρεασμού της εκλογής μελών του διοικητικού συμβουλίου (voting). Οι θεσμικοί επενδυτές που επιθυμούν να προωθήσουν την αντι-ανταγωνιστική συμπεριφορά που ωφελεί την αξία των συμμετοχών τους σε έναν κλάδο θα μπορούσαν θεωρητικά να χρησιμοποιήσουν τις ψήφους τους για να ενθαρρύνουν την επιλογή μελών του διοικητικού συμβουλίου και στρατηγικών που προάγουν τον στόχο αυτό. Ένα παράδειγμα εδώ αποτελεί η υιοθέτηση μιας στρατηγικής απόφασης που αναμένεται να είναι κερδοφόρα για την αξία χαρτοφυλακίου των συμμετοχών ενός θεσμικού επενδυτή αλλά ζημιογόνο για την ίδια την εταιρία. Δεύτερον, πέραν από την εκλογή μελών της διοίκησης της εταιρίας και της γενικής συνέλευσης των μετόχων, οι θεσμικοί επενδυτές μπορεί να επηρεάζουν τις αποφάσεις της διοίκησης με τρόπο ανεπίσημο αλληλεπιδρώντας απευθείας μαζί τους.
120. Ωστόσο, υποστηρίζεται ακόμα ότι δεν απαιτείται απαραίτητα απευθείας επικοινωνία μεταξύ των θεσμικών επενδυτών και της διοίκησης, αλλά κάποιος μηχανισμός μετάδοσης (*transmission mechanism*) της επιρροής των θεσμικών επενδυτών στη διοίκηση των επιχειρήσεων στις οποίες συμμετέχουν ως κοινοί μέτοχοι. Η διοίκηση των επιχειρήσεων γνωρίζει την ταυτότητα των μετόχων και είναι πιθανό να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στις απόψεις τους με αποτέλεσμα μια σιωπηρή αλλαγή συμπεριφοράς¹⁶⁸, κάτι το οποίο αποτελεί στα πλαίσια της οριζόντιας κοινής ιδιοκτησίας θέμα συζήτησης¹⁶⁹. Το παραπάνω συμπέρασμα σχετικά με τον μηχανισμό μετάδοσης ενδεχομένως ισχύει ακόμα περισσότερο σε περιπτώσεις που οι επενδυτές δεν είναι θεσμικοί (αντίθετα με τις τράπεζες, εταιρίες ασφαλειών, ταμεία συντάξεων, ταμεία εξασφάλισης (*hedge funds*) και εταιρίες αμοιβαίων κεφαλαίων οι οποίοι κατέχουν και εκμεταλλεύονται μετοχές σε πληθώρα επιχειρήσεων, και συνεπώς μπορεί να μην ασχολούνται συστηματικά με την εμπορική πολιτική των επιχειρήσεων στο κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν) αλλά είναι μέτοχοι οι οποίοι συμμετέχουν σε περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων, κυρίως σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας, όπως τον τύπο.

¹⁶⁵ Eric A Posner, Fiona Scott Morton and E. Glen Weyl ο.π. υπ.156; Βλ. επίσης Azar et al (2017) ο.π.

¹⁶⁶ Rock, E. B. and D. Rubinfeld, “Antitrust for Institutional Investors” (2017) New York University School of Law, Law & Economics Research Paper Series, Working Paper No. 17-23Βλ. OECD, “Common Ownership by Institutional Investors and its Impact on Competition” (Background Note by the Secretariat) DAF/COMP(2017)10 (27 November 2017), παρ. 47.

¹⁶⁷Βλ. Azar et al (2017) ο.π. και OECD (2017) ο.π., παρ. 50-59.

¹⁶⁸ OECD (2017) ο.π., παρ. 64-65; Elhauge, E., “Essay: Horizontal Shareholding” (2016) 129 Harvard Law Review 1267; Azar, J., “Portfolio Diversification, Market Power, and the Theory of the Firm” (2017) IESE Business School Public-Private Sector Research Center, Working Paper, No. WP-1170-E.

¹⁶⁹C. S. Hemphill & M. Kahan, ‘The Strategies of Anticompetitive Common Ownership’ (2020) 129 Yale Law Journal 1392.

IV.2.1.2 Κάθετη Συμμετοχή/Ιδιοκτησία

121. Όπως ανέδειξε η προηγηθείσα ανάλυση, η οριζόντια συμμετοχή έχει λάβει σημαντική προσοχή, ωστόσο η κάθετη συμμετοχή έχει λάβει μικρότερη προσοχή στη θεωρία¹⁷⁰. Η κάθετη συμμετοχή πραγματοποιείται όταν ένα κοινό σύνολο επενδυτών κατέχει σημαντικές μετοχές σε κάθετα συνδεδεμένες εταιρείες¹⁷¹. Συγκεκριμένα, η άμεση ή έμμεση δραστηριοποίηση εταιριών σε περισσότερα από ένα στάδια της κάθετης αλυσίδας¹⁷² (vertical integration) ενέχει **τον κίνδυνο υιοθέτησης από μέρους των τελευταίων πρακτικών αποκλεισμού** (vertical foreclosure) των ανταγωνιστών τους, σε κάποιο από αυτά, χωρίς αυτές αναγκαστικά να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής είτε των άρ. 1 και 2 Ν.3959/2011 και άρ. 101 και 102 ΣΛΕΕ, είτε του ελέγχου των συγκεντρώσεων. Αυτός ο κίνδυνος υφίσταται σε περιπτώσεις πλήρους καθετοποίησης ή κάθετης ολοκλήρωσης (full vertical integration), όπου μία επιχείρηση σε ανάντη αγορά αποκτά τον έλεγχο σε επιχείρηση σε κατάντη αγορά ή το αντίστροφο, αλλά κυρίως σε περιπτώσεις μερικής καθετοποίησης (partial vertical integration)¹⁷³, όταν μία επιχείρηση σε ανάντη αγορά αποκτά επιρροή σε επιχείρηση σε κατάντη αγορά ή το αντίστροφο, όπως εν προκειμένω όπου στο μετοχικό κεφάλαιο του πρακτορείου διανομής συμμετέχουν εκδοτικές επιχειρήσεις.
122. Σχετικά με τις περιπτώσεις πλήρους καθετοποίησης, πχ μέσω συγκέντρωσης, η ΕΕ στην ανακοίνωσή της¹⁷⁴ για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων αναφέρεται ρητά στην πιθανότητα αποκλεισμού από την αγορά. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι δύο είναι οι βασικοί τρόποι με τους οποίους οι μη οριζόντιες συγκεντρώσεις ενδέχεται να παρεμποδίζουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό: μη συντονισμένα αποτελέσματα και συντονισμένα αποτελέσματα (επιδράσεις στη δυνατότητα συντονισμού των επιχειρήσεων στη σχετική αγορά που δραστηριοποιούνται). Στο πλαίσιο των μη συντονισμένων αποτελεσμάτων αυτά ενδέχεται κυρίως να προκύψουν όταν μη οριζόντιες συγκεντρώσεις έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό από την αγορά. Ως «αποκλεισμός από την αγορά» ορίζεται κάθε περίπτωση στην οποία η

¹⁷⁰Βλ., όμως, E. Elhauge, ‘How Horizontal Shareholding Harms our Economy - And Why Antitrust Law can Fix it’, (2020) 10 Harvard Business Law Review 207, υποσημείωση 1 (σύμφωνα με τον οποίο “(a)lthough the literature often refers to this as “common ownership,” horizontal shareholding is a subset of common ownership because, like mergers, common shareholding can also be vertical (between firms related in a supply chain) or conglomerate (between firms that are not horizontal competitors nor vertically related”). Vertical Shareholding (Note), 133 Harv. L. Rev. 665 [2019], available at <https://harvardlawreview.org/2019/12/vertical-shareholding/>. I Lianos, A Velias, Dmitry Katalevsky & George Ovchinnikov, “Financialization of the food value chain, common ownership and competition law”(2020) 16 European Competition Journal 149.

¹⁷¹ Οι κάθετοι μέτοχοι μπορεί να είναι θεσμικοί επενδυτές, όπως, για παράδειγμα διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων κερδοσκοπικού χαρακτήρα (for-profit asset managers), «αμοιβαίες» και μη κερδοσκοπικές εταιρείες διαχείρισης (“mutual” and non profit management companies), συνταξιοδοτικά ταμεία δημοσίων υπαλλήλων ή activist hedgefunds. Ένα παράδειγμα εν προκειμένω είναι ο θεσμικός επενδυτής Vanguard που είναι ο μεγαλύτερος μέτοχος στην Boeing (κατασκευαστής αεροσκαφών) και ο δεύτερος μεγαλύτερος μέτοχος στην Delta (αεροπορική εταιρία). Βλ. Vertical Shareholding (Note), 133 Harv. L. Rev. 665 [2019], available at <https://harvardlawreview.org/2019/12/vertical-shareholding/>.

¹⁷²Εν προκειμένω εκδοτικών εταιριών στο στάδιο της έκδοσης προϊόντων Τύπου και πρακτόρευσης της διανομής αυτών.

¹⁷³Βλ. N Levy, Y Spiegel and D Gilo, “Partial Vertical Integration, Ownership Structure, and Foreclosure” (2018) 10 American Economic Journal: Microeconomics 132. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Towards more effective EU merger control (2013), “... non-horizontal acquisitions of minority shareholdings that also provide material influence may raise competitive concerns of input foreclosure. For some minority shareholdings, foreclosure may even be more likely than when control is acquired ...”.

¹⁷⁴ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (2008/ C 265/07), παρ. 18 & 29 επ., Επ. Εφ. ΕΕ C 265/18.10.2008.

πρόσβαση πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών σε προμήθειες ή αγορές παρακωλύεται ή καταργείται συνεπεία της συγκέντρωσης, μειώνοντας έτσι την ικανότητα ή/και το κίνητρο των εταιριών να ανταγωνισθούν. Ένας τέτοιος αποκλεισμός από την αγορά ενδέχεται να επιτρέψει στις εταιρίες που μετέχουν στη συγκέντρωση —και, ενδεχομένως, και σε ορισμένους ανταγωνιστές τους— να αυξήσουν επικερδώς τις τιμές που χρεώνουν στους καταναλωτές. Σε τέτοιες περιπτώσεις αποκλεισμού, σύμφωνα με την ΕΕ παρεμποδίζεται σημαντικά ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός και, γι' αυτό, τέτοιες περιπτώσεις αναφέρονται ως «επιζήμιος για τον ανταγωνισμό αποκλεισμός από την αγορά». Επίσης, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΕ διακρίνονται δύο μορφές αποκλεισμού από την αγορά¹⁷⁵. Στην πρώτη, η συγκέντρωση ενδέχεται να αυξήσει το κόστος των ανταγωνιστών που δραστηριοποιούνται σε αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας περιορίζοντας την πρόσβασή τους σε σημαντικές εισροές (αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε εισροές, input foreclosure). Στη δεύτερη, η συγκέντρωση ενδέχεται να δημιουργήσει εμπόδια εισόδου στην αγορά σε ανταγωνιστές που δραστηριοποιούνται σε αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας περιορίζοντας την πρόσβασή τους σε επαρκή πελατειακή βάση (αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε πελάτες, customer foreclosure).

123. Δεδομένου ότι η κάθετη συμμετοχή έχει δυνητικά οφέλη, και καθώς πρέπει να πληρούνται ορισμένοι όροι ώστε οι κάθετες συμμετοχές να έχουν πραγματικά ή πιθανά αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα, η ενδεχόμενη διακρίβωση αντι-ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων πρέπει να είναι ειδική για κάθε περίπτωση λαμβάνοντας υπόψη τα συγκεκριμένα κίνητρα των μετόχων και των εταιρικών διευθυντών.
124. Σχετικά με την περίπτωση μερικής καθετοποίησης, η ικανότητα εφαρμογής μιας στρατηγικής που βασίζεται στον αποκλεισμό ανταγωνιστών εξαρτάται από την επιρροή της μειωθηφικής συμμετοχής στις επιχειρηματικές αποφάσεις της εταιρίας-στόχου. Σε περιπτώσεις όπου η μειωθηφική συμμετοχή είναι καθαρά «παθητική» και ο κάτοχός της δεν έχει καμία επίδραση στις αποφάσεις της εταιρίας στόχου, οι πιθανές ανησυχίες για τον ανταγωνισμό θα είναι πιο περιορισμένες από ότι θα ήταν στην περίπτωση «ενεργούς» συμμετοχής, δεδομένου των χαμηλότερων οικονομικών κινήτρων για αποκλεισμό. Αντίθετα, σε περιπτώσεις όπου **η μειωθηφική συμμετοχή είναι «ενεργή» και ο κάτοχός της έχει κάποια επιρροή στις αποφάσεις της εταιρίας-στόχου, ο κίνδυνος αποκλεισμού είναι υψηλότερος.**
125. Σύμφωνα με τον Schmalz, «*οι επιχειρήσεις που έχουν ως σκοπό τη μεγιστοποίηση των κερδών των μετόχων τους θα πρέπει να εσωτερικοποιήσουν όλα τα είδη εξωτερικότητων που επιβάλλουν σε άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες συνδέονται είτε οριζόντια είτε κάθετα ή με τις οποίες υπάρχει αλληλεπίδραση, στον βαθμό όπου οι μέτοχοι που ασκούν επιρροή συμμετέχουν και σε αυτές (τις άλλες) επιχειρήσεις*»¹⁷⁶. Παρόμοιο επιχείρημα υποστηρίχτηκε και από τον Romano, ο οποίος παρατήρησε την περιπλοκότητα που προκαλείται από την κοινή ιδιοκτησία στη δυναμική μεταξύ των αγορών, συμπεριλαμβανομένης αυτής που προκαλείται από τις κάθετα συνδεόμενες αγορές όπου έχουν επίσης παρουσία οι θεσμικοί επενδυτές, και υποστηρίζει την ανάπτυξη πολιτικών

¹⁷⁵ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (2008/ C 265/07), παρ. 30 επ., 58 επ. Επ. Εφ. EEC 265/18.10.2008.

¹⁷⁶ M Schmalz, 'Common-Ownership Concentration and Corporate Conduct' (2018) 10 Annual Review of Financial Economics 444.

που λαμβάνουν υπόψη τους τη μετάδοση επιπτώσεων μεταξύ των αγορών (inter-markets pillovers)¹⁷⁷. Συναφώς, ο Freeman υποστήριξε πρόσφατα ότι, υπό κάποιες προϋποθέσεις, η κοινή ιδιοκτησία, στο πλαίσιο μιας αλυσίδας εφοδιασμού, μπορεί να παρέχει μια απλούστερη, λιγότερο δαπανηρή και αναμφισβήτητα λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση στον ανταγωνισμό από την κάθετη ολοκλήρωση. Υποστήριξε επίσης ότι κάτι τέτοιο θα ευθυγραμμίσει τους στόχους της εφοδιαστικής αλυσίδας, στον βαθμό που ένα υψηλό επίπεδο κοινής ιδιοκτησίας «θα δημιουργούσε ή θα σταθεροποιούσε την ομοιότητα των οικονομικών στόχων (πελάτη και προμηθευτή)»¹⁷⁸.

126. Επισημαίνεται δε ότι ο μηχανισμός μετάδοσης, μεταξύ των μετόχων και της Διοίκησης ή του Διευθύνοντος Συμβούλου, στο πλαίσιο της κάθετης κοινής ιδιοκτησίας σε περίπτωση μερικής καθετοποίησης δεν παρουσιάζει ανάλογα προβλήματα με τον αντίστοιχο μηχανισμό στην οριζόντια κοινή ιδιοκτησία καθώς παρίσταται ως ενδεχόμενο ο Διευθύνων Σύμβουλος ενός ανάντη μονοπωλίου να υιοθετήσει, σε οποιοδήποτε πλαίσιο, ακόμη και σε καθεστώς πλήρους καθετοποίησης, μια κάθετη στρατηγική αποκλεισμού. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο αυτό η απόδειξη του μηχανισμού μετάδοσης παρίσταται ευκολότερη καθώς δεν χρειάζεται να δειχθεί ότι οι Διευθύνοντες Σύμβουλοι των εταιριών, στις οποίες υπάρχει κοινή κάθετη ιδιοκτησία, λαμβάνουν υπόψη το σύνολο της κερδοφορίας της κάθετης αλυσίδας και όχι των επιμέρους εταιριών.
127. Αναφορικά με την κάθετη συμμετοχή, επισημαίνεται ότι ενδέχεται να μην απαιτείται να υπάρχει έλεγχος για την επέλευση αντι-ανταγωνιστικού αποκλεισμού. Στον βαθμό που οι εταιρικοί διευθυντές μεγιστοποιούν τα δικαιώματα ψήφου (vote shares), εκλογών (election odds) ή αποζημίωσης (compensation), ενδέχεται να ανταποκρίνονται στα συνολικά κίνητρα κέρδους των κάθετων μετόχων, ιδιαίτερα εάν αυτοί έχουν ιδιαίτερα πιο σημαντική παρουσία στο κεφάλαιο της συγκεκριμένης επιχείρησης από άλλους μετόχους¹⁷⁹. Σε αυτήν την περίπτωση, το κίνητρο του αποκλεισμού θα εξαρτηθεί από την έκταση των κοινών συμμετοχών σε κάθετα συνδεδεμένες εταιρείες και τους ανταγωνιστές τους.
128. Ο αποκλεισμός μπορεί να είναι πιο πιθανός υπό όρους μερικής ιδιοκτησίας από την πλήρη ιδιοκτησία, πράγμα που σημαίνει ότι οι κάθετες συμμετοχές ενδέχεται να εγείρουν μεγαλύτερες ανησυχίες για τον ανταγωνισμό από κάθετες συγχωνεύσεις¹⁸⁰. Ο αποκλεισμός εισροών ή πελατών ενδέχεται να είναι πιο πιθανό να συμβεί επειδή η εταιρία που αποκτά τη μειοψηφική συμμετοχή θα ενσωματώσει μόνο ένα μέρος, και όχι όλο, το κόστος της εταιρίας-στόχου, ενώ θα λάβει το πλήρες όφελος του αποκλεισμού ανάντη και κατάντη.¹⁸¹
129. Υπό μερική ολοκλήρωση, η ζημία βαρύνει τους μη ολοκληρωμένους μετόχους. Για παράδειγμα, εάν η εταιρία Α1 (ανάντη) πωλεί μόνο στην εταιρία Κ1 (κατάντη), αυτό επιτρέπει στην εταιρία

¹⁷⁷ ARomano, 'Horizontal Shareholding and Network Theory' (2021) 38 Yale Journal on Regulation 363.

¹⁷⁸ K Freeman, 'The Effects of Common Ownership on Customer-Supplier Relationships' (2018) Kelley School of Business, Research Paper No 16-84, 5 and 7.

¹⁷⁹ Vertical Shareholding (Note), 133 Harv. L. Rev. 665 [2019] με αναφορά σε E. Elhauge, The Causal Mechanisms of Horizontal Shareholding (Aug. 2, 2019) available at, <https://ssrn.com/abstract=3370675>, citing Azar, José, Portfolio Diversification, Market Power, and the Theory of the Firm (August 23, 2017) available at <https://ssrn.com/abstract=2811221>.

¹⁸⁰ Vertical Shareholding (Note), 133 Harv. L. Rev. 665, 666 [2019].

¹⁸¹ I Lianos, A Velias, Dmitry Katalevsky & George Ovchinnikov, "Financialization of the food value chain, common ownership and competition law" (2020) 16 European Competition Journal 149, 172.

K1 να πραγματοποιεί υψηλότερα κέρδη από τους ανταγωνιστές της. Η εταιρία A1 σε αυτήν την περίπτωση έχει χαμηλότερα κέρδη επειδή θα μπορούσε να πουλήσει σε άλλες εταιρείες K. Οι μέτοχοι με σταυροειδή συμμετοχή στις δύο εταιρίες μοιράζονται τα κέρδη και των δύο και έχουν μεγαλύτερο κέρδος εφόσον τα κοινά κέρδη είναι υψηλότερα από τα κέρδη πριν από τον αποκλεισμό και των δύο. Οι υπόλοιποι (μη ολοκληρωμένοι) μέτοχοι της εταιρείας A1 επιδοτούν αποτελεσματικά τα κέρδη αποκλεισμού (επισημαίνεται εδώ ότι οι υπόλοιποι μέτοχοι της εταιρείας K1 επιδοτούνται επίσης). Βασισμένη σε αυτή την ανάλυση, ο Fiocco εξετάζει την παθητική μερική εμπρόσθια ολοκλήρωση («*passive partial forward integration*») και δείχνει ότι επιτρέπει στον προμηθευτή να αποκομίσει μέρος του κέρδους του λιανοπωλητή και επομένως επηρεάζει τις συμβάσεις που προσφέρει ο προμηθευτής στον λιανοπωλητή επηρεάζοντας έτσι τον ανταγωνισμό στην κατάντη αγορά.¹⁸²

130. Εν προκειμένω, μια πιθανή θεωρία βλάβης είναι ο κάθετος αποκλεισμός (*vertical foreclosure*), ο οποίος θα προέκυπτε όταν το προσφερόμενο αγαθό είτε χρησιμοποιείται ως εισροή (π.χ. υποδομή) από μια δυνητικά ανταγωνιστική εταιρία κατάντη (αποκλεισμός εισροών) ή όταν αυτό απαιτείται για την πρόσβαση στους τελικούς καταναλωτές (αποκλεισμός πελατών). Μια άλλη πιθανότητα είναι οριζόντιος αποκλεισμός, ο οποίος προκύπτει όταν το μονοπωλιακό αγαθό πωλείται απευθείας σε πελάτες, οι οποίοι το χρησιμοποιούν σε συνδυασμό με συμπληρωματικά αγαθά (π.χ. προϊόντα συστήματος ή μεταπωλητικές υπηρεσίες). Εδώ, η ολοκληρωμένη επιχείρηση επιχειρεί να προστατεύσει το μονοπώλιο της ανάντη ή τη βασική της αγορά από δυνητικό ανταγωνισμό από πελάτες κατάντη ή τη θέση της στην παρακείμενη αγορά. Η σημασία του αποκλεισμού των εισροών μπορεί επίσης να προκύψει από το γεγονός ότι αυτές αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο κόστος ή απαραίτητο συστατικό στο κατάντη προϊόν. Ωστόσο, προκειμένου να αυξηθεί το κόστος των ανταγωνιστών, αυτοί θα πρέπει να είναι δύσκολο να αντικαταστήσουν τον κάθετα ολοκληρωμένο προμηθευτή.
131. Ο κάθετος αποκλεισμός μπορεί να περιλαμβάνει τη μόχλευση ως θεωρία βλάβης («*leverage theory of harm*»). Ο ενδεχόμενος αποκλεισμός εξηγείται από το κίνητρο να μονοπωλήσει την κατάντη αγορά ή να μειώσει τον ανταγωνισμό στην αγορά κατάντη. Αυτή η θεωρία κάθετου αποκλεισμού υποβλήθηκε σε κριτική από τη σχολή του Σικάγο, η οποία υποστηρίζει ότι υπάρχει ένα μόνο μονοπωλιακό κέρδος («*single monopoly profit*») που μπορεί να πραγματοποιηθεί συνολικά από άκρο σε άκρο στην κάθετα ολοκληρωμένη αλυσίδα εφόσον το μονοπώλιο («*bottleneck monopolist*») μπορεί να κερδίσει ολόκληρο το μονοπωλιακό κέρδος απλώς με τη χρέωση του περιθωρίου μονοπωλίου ανάντη («*bottleneck input*») και, κατά συνέπεια, η μόχλευση της ισχύος από την αγορά εισροών στην κατάντη αγορά δεν είναι η κύρια αιτία για την υιοθέτηση τέτοιων πρακτικών, και αυτές μπορούν να εξηγηθούν για λόγους αποτελεσματικότητας. Ωστόσο, το θεώρημα του μονοπωλιακού κέρδους επικρίθηκε για τις πολύ αυστηρές παραδοχές τους, ιδίως για το γεγονός ότι τα δύο προϊόντα χρησιμοποιούνται σε σταθερές αναλογίες μεταξύ τους¹⁸³.

¹⁸²Fiocco, Raffaele. "The strategic value of partial vertical integration." *European Economic Review* 89 (2016): 284-302.

¹⁸³ E Elhauge, 'Tying, Bundled Discounts, and the Death of the Single Monopoly Profit Theory' (2009) 123 *Harvard L Rev* 397.

132. Μια ξεχωριστή θεωρία πιθανών ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων είναι ότι μια ανάντη εταιρία μπορεί να συμμετέχει σε κάθετο αποκλεισμό προκειμένου να αυξήσει το κόστος των ανταγωνιστών της (Raising Rivals' Costs). Ως αποτέλεσμα, θα είναι σε θέση να αυξήσει κερδοφόρα τις τιμές μέχρι το επίπεδο των ανταγωνιστών ή να μειώσει κερδοφόρα τις τιμές των ανταγωνιστών ή να τους εξοβελίσει από την αγορά λόγω του περιορισμού του μεριδίου κέρδους τους και συνεπώς της δυνατότητάς τους να επενδύσουν στην ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών τους και στην καινοτομία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτές οι στρατηγικές θα έχουν το πλεονέκτημα ότι απαιτούν μικρή ή καθόλου βραχυπρόθεσμη θυσία κέρδους για την επίτευξη του επιθυμητού μακροπρόθεσμου στόχου της μείωσης του ανταγωνισμού στην αγορά. Αυτό ωστόσο μπορεί να περιορίσει τις επιλογές των ανταγωνιστών και να μειώσει τα κίνητρά τους για καινοτομία, περιορίζοντας έτσι τον ανταγωνισμό στην αγορά τελικών προϊόντων και βλάπτοντας τους καταναλωτές.
133. Αν και ειδικά τα αποτελέσματα στρατηγικών αύξησης κόστους ανταγωνιστών έχουν παρατηρηθεί στο πλαίσιο κάθετων συγκεντρώσεων, δημιουργούν σημαντικές ανησυχίες και σε περιπτώσεις μερικής κάθετης ολοκλήρωσης ή κάθετης κοινής ιδιοκτησίας.¹⁸⁴ Ας πάρουμε το παράδειγμα ενός μονοπωλίου κατάντη που αγοράζει εισροές σε ανταγωνιστικές αγορές. Η μερικώς καθετοποιημένη ανάντη εταιρία θα ορίσει μια τιμή για την παραγωγή της που μεγιστοποιεί τα ανάντη κέρδη συν τα κατάντη κέρδη της μειωμένα κατά το μερίδιο της ανάντη επιχείρησης στην κατάντη επιχείρηση. Σε ισορροπία (equilibrium), αυτή η τιμή θα υπερβεί το οριακό κόστος σε αναλογία 1 μείον το μερίδιο αυτό. Από αυτό μπορεί να συναχθεί ότι η ανάντη εταιρία αυξάνει την τιμή της για να αποκομίσει το «κέρδος μονοπωλίου» κατάντη. Το κόστος των επιχειρήσεων κατάντη είναι έτσι υψηλότερο, η επιλογή εισροών επηρεάζεται και η παραγωγή τους μειώνεται. Ωστόσο, επειδή η ιδιοκτησία της ανάντη επιχείρησης στην κατάντη δεν είναι ολοκληρωμένη, η ανάντη εταιρία δεν επιβαρύνεται με το πλήρες κόστος της αναποτελεσματικότητας. Συγκεκριμένα, η εταιρία δεν επιβαρύνεται αρκετά με το κόστος για να καταστήσει τη στρατηγική μη κερδοφόρα. Αντίθετα, εάν η ιδιοκτησία ήταν πλήρης, η τιμή της παραγωγής της ανάντη εταιρίας (η οποία είναι η εισροή της εταιρίας κατάντη) θα ισούται με το οριακό κόστος της. Σε αυτήν την περίπτωση, ισχύει η συνήθης κριτική για τη θεωρία αποκλεισμού: δεν είναι κερδοφόρο για την ανάντη εταιρία να επιβάλει πωλήσεις στην κατάντη εταιρία. Σε αυτό το σενάριο, το κίνητρο για κάθετο αποκλεισμό μειώνεται όσο το μερίδιο ιδιοκτησίας της ανάντη εταιρίας στην κατάντη αυξάνεται.
134. Σε ένα πιο περίπλοκο σενάριο που αφορά δύο εταιρίες κατάντη και μια ex ante απόφαση εάν θα αποκτήσουν μερίδιο σε μια ανάντη εταιρία (backward integration) ή μια απόφαση από μια ανάντη εταιρία εάν θα αποκτήσει συμμετοχή σε μία από τις εταιρίες κατάντη (forward integration), ισχύουν οι ίδιες παραδοχές: **ο αποκλεισμός είναι πιο πιθανό υπό συνθήκες μερικής ιδιοκτησίας.** Συγκεκριμένα, σε σχέση με την πλήρη ολοκλήρωση, η μερική ολοκλήρωση προς τα πίσω (backward integration) διευκολύνει τον αποκλεισμό εισροών και η μερική εμπρόσθια ολοκλήρωση (forward integration) διευκολύνει τον αποκλεισμό των πελατών. Ο λόγος είναι ότι άλλοι μέτοχοι της εταιρίας επιδοτούν αποτελεσματικά αυτόν τον αποκλεισμό. Υπό μερική ολοκλήρωση προς τα πίσω, αυτοί οι μέτοχοι απορροφούν ένα μέρος της απώλειας

¹⁸⁴Roger D. Blair, James M. Fesmire and Richard E. Romano, A Note on Vertical Market Foreclosure (1990) 592) Review of Industrial Organization 31.

ανάντη από τον αποκλεισμό εισροών, και υπό τη μερική εμπρόσθια ολοκλήρωση, απορροφούν ένα μέρος της απώλειας κατάντη από τον αποκλεισμό πελατών. Και πάλι, η συνέπεια είναι ότι η πιθανότητα αποκλεισμού αυξάνεται κατά το μέρος των παθητικών μετόχων. Καμία από αυτές τις συμμετοχές δεν χρειάζεται να διατηρεί πλειοψηφικό μερίδιο. Η ανάντη εταιρία θα ορίσει μια τιμή για την παραγωγή της που θα αποτυπώσει το άθροισμα των κερδών ανάντη και κατάντη που κάθε ένα αφαιρείται από το μερίδιο του μετόχου.

135. Μία άλλη πιθανή θεωρία βλάβης (εκτός της αύξησης του κόστους των ανταγωνιστών) είναι εκείνη σύμφωνα με την οποία κάθετος αποκλεισμός μπορεί να προκύψει ως υποπροϊόν της καθαρής εκμετάλλευσης της ανάντη δύναμης στην αγορά από μια κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση. Βάσει αυτής της θεωρίας, το ανάντη μονοπώλιο αυξάνει τις τιμές πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο προκειμένου να λάβει μέρος του κέρδους των ανταγωνιστών κατάντη. Αυξάνοντας την τιμή του, το μονοπώλιο θα μειώσει τα κέρδη των ανταγωνιστών κατάντη, τα οποία θα κερδίσει το μονοπώλιο ανάντη (εκμεταλλευτική θεωρία βλάβης). Το μονοπώλιο δεν θα πρέπει ποτέ να χρεώνει τιμές που είναι τόσο υψηλές ώστε να εξοβελίσει τους κατάντη αντιπάλους του, κάτι το οποίο ενδεχομένως θα μπορούσε να υποπέσει στο πεδίο εφαρμογής των άρ. 102 ΣΛΕΕ ή/και άρ. 2 Ν. 3959/2011, αλλά αρκεί για αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα να περιορίσει συστηματικά το περιθώριο κέρδους τους και της δυνατότητάς τους να ανταγωνιστούν αποτελεσματικά στην κατάντη αγορά. Έτσι, η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση αντλεί έσοδα από δύο πηγές, ανάντη και κατάντη: πχ το επίπεδο χονδρικής και το επίπεδο λιανικής, ενώ αποκτά σταδιακά ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην κατάντη αγορά έναντι των ανταγωνιστών της. Αυτή η εκμεταλλευτική στρατηγική έχει νόημα ιδίως όταν οι ανταγωνιστές κατάντη διαφοροποιούνται από εκείνους που συνδέονται με την κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση. Για παράδειγμα, οι ανταγωνιστές κατάντη μπορεί να έχουν ισχύ σε ένα εξειδικευμένο τμήμα της αγοράς ή μπορεί να προσφέρουν καλύτερη εξυπηρέτηση πελατών, ώστε να είναι σε θέση να πουλήσουν σε προνομιακή τιμή σε σύγκριση με την τιμή της καθετοποιημένης επιχείρησης. Ωστόσο, η εκμεταλλευτική στρατηγική σε επίπεδο ανάντη μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στους ανταγωνιστές κατάντη, παρέχοντας έτσι στο καθετοποιημένο μονοπώλιο μια «ομπρέλα τιμών», επιτρέποντάς του να αυξήσει τις τιμές στο μεταγενέστερο επίπεδο, σε περίπτωση που δεν υπάρχει υψηλή ελαστικότητα ζήτησης ή να διατηρήσει ή να αυξήσει το μερίδιο αγοράς του κατάντη, γεγονός που μπορεί να του προσφέρει πρόσθετα έσοδα και αύξηση στα συνολικά του κέρδη (κατάντη και ανάντη).
136. Επιπλέον, έχει υποστηριχθεί ότι ο κάθετος αποκλεισμός μπορεί να προκύψει από ένα αποτέλεσμα διαπραγμάτευσης έναντι των αντιπάλων («Bargaining Leverage over Rivals» «BLR») (θεωρία της διαπραγματευτικής μόχλευσης)¹⁸⁵. Το αποτέλεσμα BLR συμβαίνει επειδή μια καθετοποίηση αλλάζει την αποζημίωση σε περίπτωση διαφωνίας («disagreement payoff») της ανάντη εταιρείας όταν διαπραγματεύεται με ανταγωνιστές κατάντη. Η «αποζημίωση διαφωνίας» είναι τώρα υψηλότερη, επειδή λαμβάνει υπόψη το αυξημένο κέρδος που θα κερδίσει κατάντη εάν οι ανταγωνιστές δεν έχουν πρόσβαση σε αυτή την εισροή. Αντίθετα, η «αποζημίωση διαφωνίας» της ανάντη εταιρείας δεν έχει σημασία όταν έχει όλη τη διαπραγματευτική δύναμη. Συνεπώς, εξαρτάται από το μέγεθος της διαπραγματευτικής

¹⁸⁵W.P. Rogerson, Modelling and Predicting the Competitive Effects of Vertical Mergers: The Bargaining Leverage over Rivals' Effect, (2020) 53(2) Canadian Journal of Economics 407.

ασυμμετρίας μεταξύ των εταιριών στην ανάντη και κατάντη αγορά, κάτι το οποίο εξαρτάται από τη μορφή της διαπραγματευτικής διαδικασίας, τα χαρακτηριστικά των κατάντη εταιριών και τη δομή της κατάντη αγοράς.

137. Τέλος, μία άλλη πιθανή θεωρία βλάβης συνδέεται με τη δυνατότητα μέσω της συμμετοχής τους στην Άργος, οι μέτοχοι εκδοτικές επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε ευαίσθητα δεδομένα ανταγωνιστών τους στην κατάντη αγορά. Υπενθυμίζεται ότι η συγκεκριμένη θεωρία βλάβης αναφέρεται και στις Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, όπου σημειώνεται, σχετικά με μη συντονισμένα αποτελέσματα, ότι «(μ)έσω της κάθετης ολοκλήρωσης, η συγχωνευθείσα επιχείρηση ενδέχεται να αποκτήσει πρόσβαση σε εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες των ανταγωνιστών της που δραστηριοποιούνται στις αγορές προηγούμενης ή επόμενης οικονομικής βαθμίδας [...]. Για παράδειγμα, εάν γίνει προμηθευτής ενός ανταγωνιστή που δραστηριοποιείται σε αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, μια εταιρεία ενδέχεται να αποκτήσει κρίσιμες πληροφορίες, οι οποίες θα της επιτρέψουν να εφαρμόσει λιγότερο επιθετική τιμολογιακή πολιτική στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας εις βάρος των καταναλωτών. Ενδέχεται επίσης να θέσει τους ανταγωνιστές της σε ανταγωνιστικά μειονεκτική θέση, αποθαρρύνοντας με τον τρόπο αυτό την είσοδο ή την επέκτασή τους στην αγορά»¹⁸⁶. Υπενθυμίζεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εφαρμόσει τη συγκεκριμένη θεωρία βλάβης στην Απόφαση για τη συγκέντρωση *Apple/Shazam*¹⁸⁷. Σχετικά με συντονισμένα αποτελέσματα, οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επίσης σημειώνουν ότι «(η) κάθετη ολοκλήρωση ενδέχεται να διευκολύνει τον συντονισμό αυξάνοντας το επίπεδο διαφάνειας της αγοράς μεταξύ επιχειρήσεων μέσω της πρόσβασης σε ευαίσθητες πληροφορίες που αφορούν ανταγωνιστές ή διευκολύνοντας την παρακολούθηση των τιμών»¹⁸⁸. Παρόλο που η παραπάνω νομολογία και κατευθυντήριες γραμμές αφορούν συγκεντρώσεις, η συγκεκριμένη θεωρία βλάβης μπορεί να προκύπτει, υπό κάποιες προϋποθέσεις, γενικότερα και από τη δομή της αγοράς και ειδικότερα λόγω μερικής καθετοποίησης.
138. Από την προηγηθείσα ανάλυση προκύπτουν δύο σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με την κάθετη ιδιοκτησία. **Πρώτον**, ο αποκλεισμός είναι πιο πιθανόν να συμβεί υπό συνθήκες μερικής ιδιοκτησίας. Δηλαδή, σε αυτό το πλαίσιο, η μερική κάθετη ολοκλήρωση εγείρει μεγαλύτερες ανησυχίες για τον ανταγωνισμό από την πλήρη κάθετη ολοκλήρωση. Έτσι, η κάθετη συμμετοχή θέτει τουλάχιστον παρόμοια ζητήματα με μία κάθετη συγχώνευση. **Δεύτερον**, το κίνητρο αποκλεισμού εξαρτάται από τη φύση και τον βαθμό κάθετης συμμετοχής.
139. Παρόλο που η κάθετη κοινή ιδιοκτησία μπορεί να εγείρει προβλήματα ανταγωνισμού, μπορεί επίσης να αποφέρει ανταγωνιστικά οφέλη. Ωστόσο, η εξέταση τους, ιδίως της κάθετης κοινής ιδιοκτησίας, αποκαλύπτει ασυμμετρία μεταξύ της κάθετης κοινής ιδιοκτησίας και της κάθετης συγχώνευσης. Λόγω της μερικής ιδιοκτησίας, η τελευταία μπορεί να είναι πιο πιθανό να έχει

¹⁸⁶ Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, EEEE [2008] C 256/6, σκ. 78.

¹⁸⁷ Υπόθ. Ευρ. Επιτροπής *Apple/ Shazam* (Υπόθ. M.8788) (11 Νοεμβρίου 2018), ειδικότερα σκ. 200, 209, 216.

¹⁸⁸ Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ο.π., σκ. 86.

αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα αλλά λιγότερο πιθανό να έχει ανταγωνιστικό όφελος. Πράγματι, η κάθετη κοινή ιδιοκτησία φαίνεται απίθανο να εξαλείψει τα διπλά κέρδη μονοπωλίου («double monopoly markups»). Η ευθυγράμμιση των επενδυτικών κινήτρων είναι πιο πιθανή, αλλά μια τέτοια ευθυγράμμιση αυξάνεται στον βαθμό κάθετης ολοκλήρωσης. Αντίθετα, η πιθανότητα αποκλεισμού λόγω κάθετης συμμετοχής αυξάνεται στη διαφορά μεταξύ μεριδίων ανάντη και κατάντη ιδιοκτησίας. Αυτό δημιουργεί ασυμμετρία μεταξύ κάθετης συμμετοχής και κάθετης συγχώνευσης. Λόγω μερικής ιδιοκτησίας, η κάθετη συμμετοχή μπορεί να είναι πιο πιθανό από την κάθετη συγχώνευση να έχει αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα. Για τον ίδιο λόγο, η κάθετη συμμετοχή μπορεί να είναι λιγότερο πιθανό από την κάθετη συγχώνευση να έχει ανταγωνιστικά οφέλη.

140. Τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα της κάθετης ολοκλήρωσης μπορούν να αξιολογηθούν από το vGUPPI (vertical Gross Upward Pricing Index), το οποίο είναι ένα μέτρο, το οποίο δείχνει την πίεση στην τιμή.¹⁸⁹ Τέτοια εργαλεία δεν προσφέρουν πρόβλεψη για μελλοντικές τιμές, αλλά την κατεύθυνση των αλλαγών στις τιμές - δηλαδή, το κίνητρο για αλλαγή τιμών. Το vGUPPI είναι ένας δείκτης του κινήτρου της μερικώς καθετοποιημένης επιχείρησης, για την αύξηση της τιμής της, ιδίως της τιμής εισροών (μετρούμενη από το vGUPPI_u), η οποία μπορεί να είναι κερδοφόρα, είτε επειδή θα είναι σε θέση να συμπιέσει το περιθώριο των ανταγωνιστών της κατάντη, για παράδειγμα, περιορίζοντας την ικανότητά τους να επενδύουν στην ποιότητα ή επειδή θα της προσφέρει κάποιο περιθώριο να αυξήσει τις τιμές κατάντη. Το vGUPPI προτάθηκε στο πλαίσιο κάθετων συγκεντρώσεων, αλλά μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της κατεύθυνσης των τιμών στο πλαίσιο της κάθετης μερικής ολοκλήρωσης. Το vGUPPI_u υπολογίζει το κίνητρο για αύξηση της τιμής εισροών που το τμήμα ανάντη της συγχωνευμένης εταιρίας χρεώνει έναν στοχευμένο κατάντη αντίπαλο, το vGUPPI_r μετρά το κίνητρο του στοχευμένου ανταγωνιστή να αυξήσει την τιμή παραγωγής του σε απόκριση της υψηλότερης τιμής εισόδου και το vGUPPI_d αξιολογεί τα κίνητρα του μεταγενέστερου ολοκληρωμένου τμήματος για αύξηση ή μείωση της τιμής παραγωγής ως απάντηση στη συγχώνευση. Συγκεκριμένα, το vGUPPI_u αντιπροσωπεύει την αξία των πωλήσεων που εκτράπηκαν κατάντη διαιρούμενο με την αξία των πωλήσεων που χάθηκαν ανάντη. Το vGUPPI διαφέρει από το GUPPI με την έννοια ότι τα δύο προϊόντα δεν είναι υποκατάστατα, αλλά σε σχέση εισόδου / εξόδου. Το προϊόν 1 είναι ανάντη και το προϊόν 2 κατάντη. Ως εκ τούτου, η αναλογία εκτροπής είναι κάθετη. Συγκεκριμένα, αυτός ο κάθετος λόγος εκτροπής είναι το κλάσμα των πωλήσεων της ανάντη εταιρίας που χάνονται όταν αυξάνει την τιμή της στον αντίπαλο κατάντη που κερδίζει η ολοκληρωμένη επιχείρηση κατάντη.

IV.2.2 Υπαγωγή στην υπό κρίση περίπτωση

141. Με βάση την προηγηθείσα θεωρητική ανάλυση και τις ιδιαιτερότητες της υπό κρίση αγοράς λεκτέα είναι τα ακόλουθα:
142. Πρώτον, η υπό κρίση περίπτωση διαφοροποιείται από άλλες περιπτώσεις κάθετης κοινής ιδιοκτησίας στον βαθμό που η κοινή συμμετοχή δεν αφορά ένα κοινό σύνολο θεσμικών επενδυτών, το οποίο κατέχει σημαντικές μετοχές σε κάθετα συνδεδεμένες εταιρίες, αλλά σε ένα

¹⁸⁹S. Moresi & S. Salop, vGUPPI: Scoring Unilateral Pricing Incentives in Vertical Mergers,” Antitrust Law Journal, 79, 185–214.

κοινό σύνολο εταιριών-εκδοτών που κατέχουν μετοχές στο μοναδικό πρακτορείο διανομής, δηλαδή τομέα που σχετίζεται άμεσα με την κύρια οικονομική δραστηριότητά τους. Συνεπώς, μπορεί να περιμένει κανείς ότι θα έχουν το ρόλο ενεργού μετόχου και ότι θα παρακολουθούν συστηματικά την εμπορική πολιτική του Πρακτορείου διανομής. Επίσης, τα ποσοστά συμμετοχής τους στο εταιρικό κεφάλαιο της Άργος είναι κατά πολύ μεγαλύτερα από αυτά που συνήθως έχουν διαπιστωθεί για τους θεσμικούς επενδυτές στη βιβλιογραφία (συνήθως έχουν κάτω του 10%). Οι συνθήκες αυτές προσιδιάζουν δυνητικά σε σημαντικότερες αρνητικές επιπτώσεις για τον ανταγωνισμό.

143. Δεύτερον, η αγορά διανομής Τύπου στο επίπεδο του Πρακτορείου, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω και αποτυπώθηκε πιο αναλυτικά στη Γνωμοδότηση, εμφανίζει χαρακτηριστικά οιονεί **φυσικού μονοπωλίου**. Το συμπέρασμα αυτό επιρρωνύεται και από την Έκθεση της εμπειρογνώμονα, η οποία αναφέρει ότι με βάση την οικονομική θεωρία δεν θα είχε νόημα η προώθηση του ανταγωνισμού σε μία τέτοια αγορά («competition in the market») αλλά για την «είσοδο» σε μια τέτοια αγορά («competition for the market»), ιδιαίτερα εάν δεν υπάρξει πρότερα κάποιας μορφής δημόσια παραχώρηση υπό προϋποθέσεις δημοσίου συμφέροντος, καθώς θα οδηγούσε σε αρνητικά αποτελέσματα για τη διανομή τύπου, αφού θα οδηγούσε σε επανάληψη του σταθερού κόστους («duplication of fixed costs»), αδυναμία επίτευξης οικονομικών κλίμακας και μείωση της ήδη χαμηλής κερδοφορίας της Άργος. Επιπλέον, σε αντίθεση με την αγορά διανομής Τύπου, επισημαίνεται ότι στην αγορά έκδοσης ο πλουραλισμός (όπως εκδηλώνεται με τον ανταγωνισμό) είναι ουσιαστικός σε σχέση με τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης καθώς είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ένας επαρκής αριθμός εκδόσεων για να εξασφαλίσει ένα πλήθος απόψεων.¹⁹⁰ Διαχρονικά, παρατηρείται ότι η αγορά εντύπου τύπου παρουσιάζει **πωτικές τάσεις**, όπως αποτυπώθηκε ανωτέρω. Επομένως, αυτά τα δύο χαρακτηριστικά διαφοροποιούν την υπό κρίση αγορά σε σχέση με άλλες αγορές όπου υπάρχουν ζητήματα κάθετης κοινής ιδιοκτησίας.
144. Εν προκειμένω, ένα σύνολο εκδοτών συμμετέχουν από κοινού στο μετοχικό κεφάλαιο της Άργος, κανένας εκ των οποίων δεν φαίνεται να έχει ελέγχουσα συμμετοχή νοουμένου ότι:
- κανένας εκ των μετόχων της Άργος δεν κατέχει πλειοψηφική συμμετοχή στο μετοχικό της κεφάλαιο,
 - δεν υπάρχουν διατάξεις στο Καταστατικό της Άργος οι οποίες δυνητικά θα οδηγούσαν κάποιο(-ους) μέτοχο(-ους) μειοψηφίας να ελέγχει(-ουν) αρνητικά την εταιρία και
 - κατά δήλωση της Άργος δεν υπάρχουν συμφωνίες μετόχων για τη διοίκησή της¹⁹¹. Σημειώνεται όμως ότι η **659/2018** Απόφασή της Επιτροπής Ανταγωνισμού διαπίστωσε κατά πλειοψηφία στο πλαίσιο της τότε ισχύουσας μετοχικής σύνθεσης της Άργος την ύπαρξη έμμεσου de facto κοινού ελέγχου στην εταιρία Άργος από τις εταιρίες Άλτερ Έγκο, και τρεις μετόχους [...].

¹⁹⁰ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 165/17.03.2021 Έκθεση.

¹⁹¹ Βλ. σχετικά και σκ. 61 της υπ' αριθ. 659/2018 Απόφασης ΕΑ όπου αναφέρεται ότι: «Σύμφωνα με την ΑΡΓΟΣ Α.Ε., «[α]πό την σύστασή της ΑΡΓΟΣ ΑΕ 1998 και μέχρι σήμερα ουδέποτε υπήρξε ελέγχων μέτοχος της εταιρείας, συγκεντρώνοντας αυξημένα ποσοστά μετοχικού κεφαλαίου, ενώ ουδεμία συμφωνία μετόχων σχετική έχει υπάρξει»».

Όπως παρατέθηκε και στην Ενότητα V.2 της παρούσας, στην ισχύουσα από τις 2.9.2019 και εξής μετοχική σύνθεση της Άργος συμμετέχουν συνολικά έντεκα (11) επιχειρήσεις/φυσικά πρόσωπα, εκ των οποίων οκτώ (8) δραστηριοποιούνται και στην έκδοση εντύπων. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω οκτώ (8) μέτοχοι κατέχουν αθροιστικά το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος ενώ οι μεγαλύτεροι από τους ανωτέρω μέτοχοι είναι οι εταιρίες Ελευθερία του Τύπου ΑΕ (κατέχει το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος), SAJP ΙΚΕ (κατέχει το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος, ο Ευ. Μαρινάκης, αποκλειστικός μέτοχος της εκδοτικής εταιρίας Άλτερ Έγκο ΜΜΕ ΑΕ (κατέχει το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος) και η Κόντρα ΙΚΕ (κατέχει το [...] %). Οι λοιπές εκδοτικές εταιρίες – μέτοχοι της Άργος συγκεντρώνουν από κοινού το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας¹⁹².

145. Σύμφωνα με τη θεωρία της κάθετης κοινής ιδιοκτησίας όπως αναλύθηκε ανωτέρω, η παρούσα δομή του Πρακτορείου με τη συμμετοχή μετόχων εκδοτών στο μετοχικό κεφάλαιο δυνητικά μπορεί να οδηγήσει στις ακόλουθες θεωρίες βλάβης:
- Συντονισμένα αποτελέσματα εναρμονισμένης συμπεριφοράς, και
 - Μη συντονισμένα αποτελέσματα συνιστάμενα σε μονομερείς επιχειρηματικές αποφάσεις, οι οποίες μπορεί να ευνοήσουν τους μετόχους εκδότες.
146. Αναφορικά με τα συντονισμένα αποτελέσματα, η συμμετοχή τους δυνητικά αυξάνει τη διαφάνεια και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μετόχων, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε φαινόμενα σιωπηρής συμπαιγνίας. Αναφορικά με τα μη συντονισμένα αποτελέσματα και τον πιθανό αποκλεισμό των ανταγωνιστών, υπό αυτή τη δομή, είναι δυνατόν η συμπεριφορά που υιοθετεί η διοίκηση του πρακτορείου να επιδιώκει να αυξήσει την αποδοτικότητα (profit maximisation) των μετόχων εκδοτών και όχι του ίδιου του πρακτορείου με την έννοια ότι οι μέτοχοι έχουν κίνητρα να αυξήσουν το κέρδος τους στην ανάντη αγορά των εκδόσεων επί ζημία των ανταγωνιστών τους και του πρακτορείου διανομής. Προς τούτο, μπορεί να έχουν κίνητρα να αυξήσουν το κόστος διανομής, το οποίο δυνητικά επηρεάζει τόσο τους μετόχους όσο και τους μη μετόχους.
147. Η πιθανότητα αντι-ανταγωνιστικής βλάβης της κοινής ιδιοκτησίας εν προκειμένω ερείδεται: (1) στο κατά πόσον οι μέτοχοι-εκδότες έχουν κίνητρο για να περιορίσουν τον ανταγωνισμό και (2) στην ικανότητα των μετόχων να επηρεάσουν την διοίκηση της εταιρίας, είτε άμεσα είτε μέσω υποκείμενων κινήτρων.
148. Αναφορικά με την ικανότητα επηρεασμού της διοίκησης λεκτέα είναι τα ακόλουθα. Πρώτον, σε αντίθεση με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η θεωρία της οριζόντιας κοινής ιδιοκτησίας να αναδείξει την ικανότητα επηρεασμού, εν προκειμένω, και με βάση την υπάρχουσα δομή του ΔΣ είναι δυνατόν να πιθανολογηθεί ότι υπάρχει ικανότητα επηρεασμού στον βαθμό που τρία μέλη του ΔΣ προέρχονται είτε από εταιρία μέτοχο είτε από εταιρία του ίδιου ομίλου με εταιρία μέτοχο. Επίσης, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, πρώτον η παρουσία στο μετοχικό κεφάλαιο του Άργος μετόχων με συναφή οικονομική δραστηριότητα επιρρωνύει την ενεργό συμμετοχή των μετόχων εκδοτικών επιχειρήσεων στην εταιρική διακυβέρνηση του πρακτορείου και στην εμπορική του πολιτική. Επιπλέον, ο μηχανισμός μετάδοσης (transmission mechanism) των κινήτρων των

¹⁹² Πρόκειται για τις εταιρίες [...].

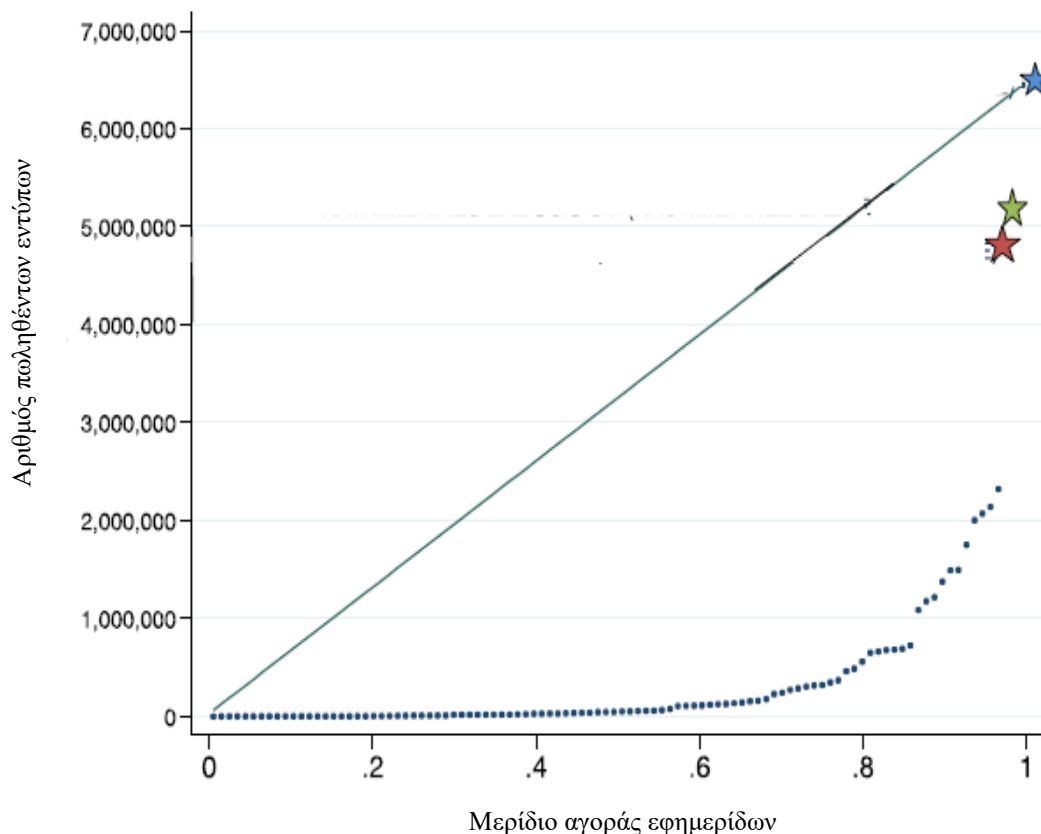
μετόχων εκδοτικών επιχειρήσεων για κάθετο αποκλεισμό των ανταγωνιστών στα κίνητρα της διοίκησης της Άργος μπορεί να ερμηνευθεί ως κατά πολύ ισχυρότερος σε περίπτωση μερικής καθετοποίησης λόγω κοινής ιδιοκτησίας, από ότι θα ήταν σε περίπτωση που στη μετοχική σύνθεση της Άργος δεν συμμετείχαν εκδοτικές επιχειρήσεις ή συμμετείχαν όλες οι εκδοτικές επιχειρήσεις.

149. Το γεγονός ότι οι λοιποί εκδότες δεν αντιπροσωπεύονται στο ΔΣ επίσης επισημάνθηκε ως δυνητικό πρόβλημα για τον ανταγωνισμό και στην Έκθεση της εμπειρογνώμονα.¹⁹³
150. Αναφορικά με το ενδεχόμενο κίνητρο, όπως λέχθηκε ανωτέρω, η θεωρία της κάθετης κοινής ιδιοκτησίας υποστηρίζει ότι υπό την παρούσα δομή, οι μέτοχοι έχουν δυνητικά κίνητρα να περιορίσουν τον ανταγωνισμό *ενθαρρύνοντας μονομερείς επιχειρηματικές αποφάσεις, οι οποίες μπορεί να ευνοήσουν τους ίδιους, για παράδειγμα χρέωση υψηλότερων τιμών, χωρίς αυτές να μπορούν να χαρακτηριστούν ως «υπερβολική τιμολόγηση» που να εμπίπτει στο πεδίο των άρ. 102 ΣΛΕΕ και 2 Ν. 3959/2011, μεγιστοποιώντας συνολικά τα κέρδη τους αντί να μεγιστοποιούν τα κέρδη του πρακτορείου κάτι που θα ίσχυε εφόσον η ζήτηση για τις υπηρεσίες του πρακτορείου (ήτοι η ζήτηση για υπηρεσίες πρακτόρευσης και διανομής από τις εκδοτικές εταιρίες) ήταν ελαστική, ή υιοθέτηση και σχεδιασμό μίας τιμολογιακής δομής (*price structure*) και γενικότερης εμπορικής πολιτικής η οποία δεν μεγιστοποιεί τα κέρδη του πρακτορείου ή τις δυνατότητες του πρακτορείου να αυξήσει τα κέρδη του, τόσο άμεσα, όσο και μεσοπρόθεσμα, και που να λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις της τεχνολογικής αλλαγής στον τομέα.*
151. Προκειμένου να αξιολογηθούν τα κίνητρα των μετόχων του Πρακτορείου διανομής, η ΕΑ ανέθεσε την εκπόνηση μελέτης σε ομάδα εμπειρογνομόνων, καθώς η συμμετοχή ορισμένων εκδοτικών επιχειρήσεων στο μετοχικό κεφάλαιο του μοναδικού πρακτορείου διανομής δύναται εξ ορισμού να αποδυναμώσει την ανταγωνιστική ουδετερότητα μεταξύ των εκδοτικών εταιριών.
152. Θα πρέπει να εξεταστούν οι διάφορες θεωρίες βλάβης λόγω της μερικής καθετοποίησης, όπως αυτές αναπτύσσονται στην ενότητα IV.2.1.2., λαμβάνοντας υπόψη ότι παρά τον σημαντικό αριθμό εκδοτικών επιχειρήσεων (183), στην κατάντη αγορά δραστηριοποιούνται τρεις κατά κύριο λόγο ισχυρές εκδοτικές επιχειρήσεις, μία εκ των οποίων ανήκει σε μέτοχο του Πρακτορείου, κάτι το οποίο ενδέχεται να δημιουργήσει τις συνθήκες για την εφαρμογή της θεωρίας της διαπραγματευτικής μόχλευσης. Όπως αναφέρει η μελέτη της εμπειρογνώμονα,¹⁹⁴ το 2019 η εταιρία Alter Ego πούλησε [...] αντίγραφα με συνολική αξία πωλήσεων [...] εκατομμύρια ευρώ (και [...] εκατομμύρια σε σχέση με τα έσοδα του Πρακτορείου). Το διάγραμμα 1 (quantile plot) δείχνει την ποσοτική πλοκή σε αντίγραφα που πωλούνται για κάθε εκδοτική εταιρία (αθροίζοντας όλες τις εφημερίδες / περιοδικά για τις εταιρίες που κατέχουν περισσότερες από μια) και προκύπτει ότι μόνο τρεις εκδοτικές εταιρείες αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μερίδιο (σε όρους πωληθέντων εντύπων) της αγοράς εφημερίδων, ήτοι οι [...].

Διάγραμμα 1

¹⁹³ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 165/17.03.2021 Έκθεση.

¹⁹⁴ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 165/17.3.2021 Έκθεση.

153. Συνεπώς το μέγεθος της διαπραγματευτικής ασυμμετρίας μεταξύ των εταιριών στην ανάντη και κατάντη αγορά ενώ είναι σημαντικό, δεν οδηγεί πλήρως στην παντελή έλλειψη επιπτώσεων του «disagreement payoff», σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, όπως θα συνέβαινε εάν η Άργος διέθετε την απόλυτη διαπραγματευτική ισχύ. Οι συνεχείς διαπραγματεύσεις με κάποιες από αυτές τις εκδοτικές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί, προσιδιάζουν σε ένα μοντέλο αγοράς που παρά την επιλογή ενιαίας εμπορικής τιμολόγησης από το Πρακτορείο παρουσιάζει ακόμα χαρακτηριστικά διμερούς διαπραγμάτευσης, τουλάχιστον με ορισμένες από τις εκδοτικές επιχειρήσεις.
154. Τέλος, θα πρέπει να εξεταστεί και η πιθανότητα κινήτρων οριζόντιου αποκλεισμού, λόγω της μέχρι τώρα επιλογής του Πρακτορείου να μην δραστηριοποιηθεί στην ψηφιακή διανομή του Τύπου, όπου δραστηριοποιούνται και κατέχουν ισχυρή θέση εταιρίες μετόχων του, παρά τη σημαντική ανάπτυξη, λόγω της τεχνολογικής αλλαγής, του ψηφιακού Τύπου σε βάρος της ζήτησης στον έντυπο Τύπο, και των δυνατοτήτων αύξησης των εσόδων του Πρακτορείου από τη διαδικτυακή διαφήμιση ή άλλες πηγές στη διανομή του ψηφιακού Τύπου, ειδικά των εντύπων που δεν διαθέτουν πρόσβαση σε ιστοσελίδες ή ψηφιακές πλατφόρμες ΜΜΕ με υψηλή επισκεψιμότητα.

IV.3 Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

IV.3.1 Μεθοδολογία vGUPPI και αξιολόγηση κινήτρων τιμολόγησης του Πρακτορείου

155. Για την αξιολόγηση των κινήτρων των μετόχων και την εκτίμηση της μερικής καθετοποίησης στις συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά διανομής Τύπου οι εμπειρογνώμονες προέκριναν την εφαρμογή της μεθοδολογίας vGUPPI, η οποία έχει προταθεί για την αξιολόγηση κάθετων συγκεντρώσεων¹⁹⁵. Όπως εξηγούν στην έκθεσή τους,¹⁹⁶ η μεθοδολογία vGUPPI («vertical Gross Upward Pricing Index») αποτελεί μία τροποποιημένη εφαρμογή της μεθοδολογίας GUPPI, η οποία εφαρμόζεται συχνά σε οριζόντιες συγκεντρώσεις προκειμένου να ποσοτικοποιηθούν οι επιπτώσεις στις τιμές. Η μεθοδολογία και η εφαρμογή της περιγράφεται στο Παράρτημα 1 του παρόντος.
156. Για τους σκοπούς της ανάλυσης που παρατίθεται στην παρούσα ενότητα η αγορά διανομής θεωρείται ανάντη αγορά και αυτή των εκδόσεων κατάντη αγορά.
157. Η μεθοδολογία vGUPPI μετρά τρία οικονομικά κίνητρα που ενδέχεται να προκύψουν μετά τη συγχώνευση σε μία κάθετη συναλλαγή, ενώ εν προκειμένω εφαρμόζουν το πρώτο:
- vGUPPIu: κίνητρα τιμολόγησης της ανάντη εταιρίας
 - vGUPPIr: κίνητρα τιμολόγησης του κατάντη ανταγωνιστή
 - vGUPPId: κίνητρα τιμολόγησης της συγχωνευθείσας εταιρείας κατάντη
158. Η μεθοδολογία vGUPPI προϋποθέτει ένα «ανεκτό» όριο για τα παραπάνω κίνητρα («tolerable threshold»), έναντι του οποίου συγκρίνονται τα αποτελέσματα μιας κάθετης συναλλαγής, ενώ αναφέρουν ότι σε πρόσφατες υποθέσεις συνιστάται το όριο αυτό να είναι υψηλότερο για τις κάθετες συγκεντρώσεις, σε σύγκριση με τις οριζόντιες. Συγκεκριμένα, στην απόφαση Tesco / Booker (2017), η Αρχή Ανταγωνισμού του Ηνωμένου Βασιλείου ανέφερε ότι ένα όριο 5%, το οποίο χρησιμοποιείται σε οριζόντιες συγκεντρώσεις είναι πολύ συντηρητικό εφαρμόζοντας ένα όριο 10% στην περίπτωση αυτή της κάθετης συγκέντρωσης.
159. Κατά την εκτίμηση των κινήτρων τιμολόγησης μεταξύ των εταιριών, η μεθοδολογία vGUPPI επιτρέπει την εκτίμηση του κατά πόσο η συγχωνευθείσα εταιρία θα έχει το κίνητρο να αυξήσει τις τιμές ή να επιδεινώσει άλλες πτυχές της προσφοράς της στους ανταγωνιστές στην κατάντη αγορά.
160. Οι εμπειρογνώμονες στην έκθεσή τους αναλύουν πώς αντιμετωπίζουν την εφαρμογή του vGUPPI στην παρούσα περίπτωση χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα δεδομένα για την αγορά

¹⁹⁵Βλ. Farrell, Joseph, and Carl Shapiro. "Antitrust evaluation of horizontal mergers: An economic alternative to market definition." Available at SSRN 1313782 (2010). S. Moresi and S. Salop "vGUPPI: Scoring Unilateral Pricing Incentives in vertical mergers" (2013) 79 Antitrust law Journal 185. Βλ. απόφαση Tesco/Booker της Βρετανικής Αρχής Ανταγωνισμού (2017) <<https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a3a7dd7ed915d618542b8df/tesco-booker-final-report.pdf>> και την απόφαση της Χιλιανής Επιτροπής Ανταγωνισμού στην υπόθεση Santander/Servipag (2018). Βλ. OECD, Economic analysis in merger investigations – Background Note by Dr Jill Walker (29 October 2020) DAF/COMP/GF(2020)6, 39.

¹⁹⁶ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 166/17.03.2021 Έκθεση.

εκδόσεων.¹⁹⁷ Σκοπός της μελέτης ήταν να εξακριβωθεί το κίνητρο της Άργος να αυξήσει τις τιμές πρακτόρευσης, επιπλέον από το κίνητρο που αναμένεται να έχει ένα μη ρυθμισμένο ιδιωτικό μονοπώλιο να εκμεταλλευτεί τη θέση του για να αυξήσει τις τιμές του μέχρι τα οριακά του έσοδα (marginal revenue) να μηδενιστούν σε σχέση με τα οριακά κόστη, λόγω των κερδών που μπορούν να αποκομίσουν οι κοινοί μέτοχοι λόγω των επιπτώσεων αποκλεισμού στη κάθετη αγορά.

161. Στο πλαίσιο αυτό και βάσει των αιτούμενων στοιχείων για τη σύνταξη της έκθεσης, η ΓΔΑ ζήτησε τα ακόλουθα στοιχεία προκειμένου να είναι δυνατή η εφαρμογή της μεθοδολογίας vGUPPI και η πραγματοποίηση των σχετικών υπολογισμών για την εκτίμηση των κινήτρων των μετόχων:

- **από την Άργος** ζητήθηκαν για τα έτη 2019 και 2020 στοιχεία σχετικά με: τη διανομή εφημερίδων (εκδοτική εταιρία, πλήθος διανεμόμενων και πωληθέντων εντύπων), την τιμή έκαστου φύλλου, την αξία των πωληθέντων εντύπων καθώς και το ύψος του εισπραχθέντος εσόδου για την Άργος. Ιδίως δε για το έτος 2020, οπότεν εφαρμόζεται η Νέα Εμπορική Πολιτική στην πλειοψηφία των εκδοτικών εταιριών, ζητήθηκε πρόσθετα τα διανεμηθέντα φύλλα να διακριθούν μεταξύ φύλλων ευρείας και επιλεκτικής διεκπεραίωσης,
- από τις **εκδοτικές εταιρίες που είναι οι ίδιες μέτοχοι** κατέχοντας περισσότερο από το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος ή ανήκουν σε μετόχους της Άργος που συγκεντρώνουν τουλάχιστον το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της, ζητήθηκαν στοιχεία σχετικά με το συνολικό κύκλο εργασιών τους για τα έτη 2019 και 2020, το πλήθος και την αξία πωλήσεων έκαστου εντύπου τους κατά τα έτη 2019 και 2020 συμπεριλαμβανομένης της τιμής πώλησης κάθε εντύπου, καθώς και τα μεγέθη που αφορούν στα επιμέρους στοιχεία του κόστους λειτουργίας τους, διαχωρισμένα από τις ίδιες μεταξύ στοιχείων που συνθέτουν το σταθερό και το μεταβλητό κόστος τους. Ιδίως δε για τη δραστηριότητα της έκδοσης εντύπων, ζητήθηκε από τις εν λόγω εταιρίες να παραθέσουν τα μεγέθη που αφορούν στο μεταβλητό κόστος της εν λόγω δραστηριότητας κατά τα ως άνω έτη.

162. Σύμφωνα με **το αποτέλεσμα της ανάλυσης των εμπειρογνομώνων**, και για τις δύο αγορές των πολιτικών και αθλητικών εφημερίδων, κατά μέσο όρο τα αποτελέσματα υπερβαίνουν το τυπικό «ανεκτό» όριο του 10%, επομένως τα αποτελέσματα υποδηλώνουν μεγαλύτερη πίεση τιμολόγησης από το κανονικά αποδεκτό όριο. Για παράδειγμα, ο μέσος όρος vGUPPI 17,5% για την αθλητική αγορά σημαίνει ότι, κατά μέσο όρο, υπάρχει κίνητρο για τον διανομέα να αυξήσει την τιμή κατά 9,25% για τους ανταγωνιστές. Αντίστοιχα, για τις πολιτικές εφημερίδες ο μέσος όρος vGUPPI ανέρχεται περίπου στο 35% κατά μέσο όρο.

163. Η έκθεση αναγνωρίζει ωστόσο, ότι αυτά τα αποτελέσματα προϋποθέτουν το τυπικό οικονομικό υπόδειγμα της φθίνουσας συνάρτησης ζήτησης των καταναλωτών, η οποία είναι ελαστική ως προς την τιμή («counterfactual of the downward-sloping price-elastic consumer demand»). Αυτό

¹⁹⁷ Όπως εξήγησαν οι εμπειρογνώμονες, παρότι εδώ δεν προβαίνουν στην εκτίμηση συγκέντρωσης, είναι δυνατόν να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία αυτή στο βαθμό που επιτρέπει την εκτίμηση των κινήτρων των μετόχων που βρίσκονται σε σχέση μερικής καθετοποίησης με το πρακτορείο.

σημαίνει ότι, εάν η Άργος μείωνε την τιμή διανομής (ή αύξανε την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας) - οι εκδότες θα αύξαναν την ποσότητα των εφημερίδων και θα μείωναν την τιμή, με αποτέλεσμα υψηλότερα κέρδη τόσο για την Άργος όσο και για τους εκδότες. Κάτι τέτοιο όμως προϋποθέτει ότι οι καταναλωτές θα απορροφήσουν πλήρως αυτήν την αύξηση της ποσότητας των εφημερίδων.

164. Σχετικά με την ανωτέρω επισήμανση της έκθεσης, σημειώνεται ότι λόγω της σχετικά υψηλής ελαστικότητας ζήτησης στην αγορά του τύπου, ενδέχεται η μείωση της τιμής των εφημερίδων, σε περίπτωση που τυχόν μείωση της τιμής διανομής περάσει στους καταναλωτές με τη μείωση της τιμής των εφημερίδων, να οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησης των εφημερίδων¹⁹⁸. Ενδέχεται επίσης τα επιπλέον έσοδα των εκδοτών λόγω της μείωσης της προμήθειας διανομής να χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις σε ποιότητα (π.χ. ερευνητική δημοσιογραφία) ανακόπτοντας έτσι, ή και αναστρέφοντας, την αρνητική πορεία της κυκλοφορίας του έντυπου Τύπου¹⁹⁹.
165. Οι λεπτομέρειες της μεθοδολογίας vGUPPI και η εφαρμογή της στην αγορά διανομής Τύπου παρατίθενται στο Παράρτημα 1.

IV.3.2 Περιορισμοί της μεθοδολογίας

166. Οι εμπειρογνώμονες αναγνωρίζουν επίσης και *συγκεκριμένους περιορισμούς στην ανάλυσή τους*:
167. **Πρώτον**, ενώ η ανάλυση vGUPPI είναι η συνιστώμενη προσέγγιση, στηρίζεται σε σειρά υποθέσεων, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Πρώτον, στην παρούσα υπόθεση, η Άργος είναι το μοναδικό πρακτορείο διανομής. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν εναλλακτικές πηγές εισροών που θα περιόριζαν την ικανότητα της ανάντη επιχείρησης (Άργος) να επιβάλει αύξηση των τιμών στους ανταγωνιστές εκδότες κατάντη. Ωστόσο, στην πράξη, η Άργος χρεώνει μια ομοιόμορφη τιμή τόσο στους μετόχους εκδότες όσο και στους ανταγωνιστές. Αυτό διαφέρει από την τυπική υπόθεση vGUPPI ότι οι τιμές των ανάντη εταιριών είναι διαφορετικές για τους ανταγωνιστές.
168. Σχετικά με τον ανωτέρω περιορισμό, θα πρέπει λοιπόν να εξεταστεί περαιτέρω εάν η δομή της αγοράς είναι τέτοια ώστε να υπάρχουν ενδογενή σε αυτήν κίνητρα ώστε η δομή/σχεδιασμός του τιμολογίου/εμπορικής πολιτικής της Άργος να εξυπηρετεί περισσότερο τα συμφέροντα των εκδοτικών επιχειρήσεων μετόχων του, σε σχέση με άλλες εκδοτικές επιχειρήσεις, και εάν με μία διαφορετική δομή/σχεδιασμό της εμπορικής πολιτικής, η οποία θα διέκρινε π.χ. μεταξύ περιοδικών και εφημερίδων ή ενημερωτικών θα ήταν δυνατή η βελτιστοποίηση των εσόδων της Άργος.
169. **Επιπλέον**, το vGUPPI υποθέτει ότι τα diversion ratios είναι ανάλογα με τα μερίδια αγοράς και ότι δεν υπάρχει εκτροπή εκτός αγοράς. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, δεν είναι αδύνατο ένας αριθμός πελατών να σταματήσουν να αγοράζουν εφημερίδες μετά από αύξηση των τιμών, ειδικά σε μία αγορά που, όπως ειπώθηκε ανωτέρω φθίνει και μέρος του κοινού στρέφεται στον ψηφιακό Τύπο, λόγω και της σχετικά υψηλής ελαστικότητας ζήτησης στην αγορά του τύπου. Αυτή η μείωση της καταναλωτικής ζήτησης για όλους τους εκδότες (και όχι μόνο τους μετόχους του

¹⁹⁸Βλ. A. Weber & K. Poyar. *Calling All Newspapers: A Premium Model Is Your Best Hope*. (Boston: Simon-Kucher&Partners, 2012) (που προβλέπει μία ελαστικότητα ζήτησης μεταξύ -0.3 to -1.1, με μέσο όρο το -0.7).

¹⁹⁹Βλ., J. Cage, *Saving the Media* (Harvard Univ. Press, 2016).

πρακτορείου) θα οδηγούσε, κατά μέσο όρο, σε χαμηλότερα κίνητρα τιμολόγησης όσον αφορά το vGUPPI. Εάν, για παράδειγμα, μια αύξηση της τιμής μιας εφημερίδας οδηγούσε το 80% των πελατών της να αναζητήσουν άλλες εφημερίδες, αλλά το 20% να σταματήσει να αγοράζει εφημερίδες, τα vGUPPI θα ήταν 20% χαμηλότερα από αυτά που υπολογίστηκαν.

170. Αναφορικά με τον περιορισμό αυτό, δεν μπορεί όμως να αποκλειστεί λόγω του πολυμερικού χαρακτήρα (multisided) της αγοράς του τύπου, η πτώση αυτή της κυκλοφορίας των εφημερίδων, λόγω της παύσης της δραστηριότητας κάποιων εκδοτικών επιχειρήσεων, να οδηγήσει σε αύξηση του μεριδίου των εκδοτικών επιχειρήσεων που παραμένουν στην αγορά (ιδιαίτερα αυτών των μετόχων της Άργος εκδοτικών επιχειρήσεων) σε περίπτωση που η δομή/σχεδιασμός της εμπορικής πολιτικής είναι τέτοιος ώστε να έχει λιγότερο αρνητικές ή περισσότερο θετικές συνέπειες σε αυτούς, το οποίο επίσης θα οδηγήσει και στην αύξηση των εσόδων τους από τη διαφήμιση, μιας και είναι κοινώς αποδεκτό ότι τα διαφημιστικά έσοδα είναι άμεσα συνδεδεμένα με τα μερίδια αγοράς των επιχειρήσεων. Συνεπώς, θα πρέπει να εξεταστούν πιθανές θεωρίες βλάβης λόγω του πολυμερικού χαρακτήρα της αγοράς, έχοντας υπόψη ότι λόγω του φυσικού μονοπωλίου ανάντη δεν υπάρχει δυνατότητα *multihoming*²⁰⁰.
171. **Επίσης**, εν τη απουσία συγκεκριμένων πληροφοριών αναφορικά με την ελαστικότητα ζήτησης των καταναλωτών ως προς την τιμή των εντύπων, ιδιαίτερα μιας και οι τελευταίες πιο γνωστές εμπειρικές μελέτες δημοσιεύτηκαν πριν μερικά χρόνια και δεν συμπεριλαμβάνουν την μεγάλη επέκταση των ψηφιακών μέσων, δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί με ασφάλεια ότι, στην αγορά εφημερίδων, σε σύγκριση με άλλες αγορές καταναλωτικών αγαθών, τυχόν μείωση του κόστους διανομής μέσω της μείωσης των κινήτρων τιμολόγησης θα είχε ως αποτέλεσμα μεγαλύτερο όγκο πωλήσεων για τους ανταγωνιστές. Ο μεγαλύτερος όγκος πωλήσεων μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν το ελληνικό κοινό είναι πράγματι πρόθυμο να αγοράσει πολύ περισσότερες εφημερίδες σε περίπτωση που μειωθεί η τιμή τους - κάτι που απαιτεί εκτίμηση της καμπύλης ζήτησης για αυτήν την αγορά.
172. Αναφορικά με τον περιορισμό αυτό, πρέπει όμως επίσης να αναφερθεί ότι το ανταγωνιστικό αποτέλεσμα στην αγορά εφημερίδων, λόγω της αύξησης της τιμής προμήθειας της εισροής (input) της διανομής τύπου, δεν θα πρέπει μόνο να αφορά την αύξηση των τιμών των εφημερίδων, εάν υποθέσει κάποιος ότι το μεγαλύτερο μέρος αυτής της αύξησης θα περάσει από τους εκδότες στους καταναλωτές, αλλά ίσως επίσης και στρατηγικές μείωσης της ποιότητας των ανταγωνιστών των μετόχων της Άργος στην αγορά εφημερίδων, λόγω της συμπίεσης περιθωρίου κέρδους του τύπου και ενδεχομένως την μείωση των επενδύσεων σε ποιότητα (π.χ. ερευνητική δημοσιογραφία), με συνέπεια περισσότερα κέρδη για τους μετόχους εκδοτικές επιχειρήσεις από την αγορά διαφήμισης, λόγω της πτώσης του μεριδίου αγοράς των ανταγωνιστών τους κατάντη.

²⁰⁰Βλ. Για θεωρίες βλάβης λόγω του πολυμερικού χαρακτήρα της αγοράς, μεταξύ άλλων, B. Julien & W. Sand Zantman, *The Economics of Platforms, A Theory Guide for Competition Policy* (Toulouse School of Economics, July 2020, No. 1).

V ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

173. Στη συγκεκριμένη ενότητα, καταγράφονται τα κυριότερα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανωτέρω ανάλυση σχετικά με τα αναφερόμενα προβλήματα, στα οποία οφείλεται η μη ύπαρξη συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού στον κλάδο διανομής Τύπου. **Επισημαίνεται ότι η ανάλυση επικεντρώθηκε σε δομικά προβλήματα, τα οποία δεν δύνανται να επιλυθούν με την εφαρμογή των άρθρων 1, 2 και 5 μέχρι 10 του Ν 3959/2011.**
174. Η ανάλυση επικεντρώθηκε στην αγορά διανομής τύπου σε επίπεδο Πρακτορείου και διαπίστωσε ότι η μετοχική σύνθεση του Πρακτορείου, ήδη από τη σύστασή του, *απαρτιζόταν* κατά κύριο λόγο από εκδοτικές εταιρίες ή/και ελέγχοντες μετόχους εκδοτικών εταιριών. Στην παρούσα μετοχική σύνθεση, από τις 2.9.2019 και εξής, συμμετέχουν συνολικά έντεκα (11) επιχειρήσεις/φυσικά πρόσωπα, εκ των οποίων οκτώ (8) δραστηριοποιούνται και στην έκδοση εντύπων και κατέχουν αθροιστικά το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος. Στο μετοχικό κεφάλαιο της Άργος συμμετείχαν εκδοτικές εταιρίες και στο πλαίσιο προηγούμενων μετοχικών της συνθέσεων. Για παράδειγμα, στην ισχύουσα από 19.02.2019 μέχρι 31.08.2019 μετοχική σύνθεση της Άργος (ήτοι στην αμέσως προηγούμενη από τη σημερινή), συμμετείχαν οι [...] επιχειρήσεις/φυσικά πρόσωπα, [...] με δραστηριοποίηση στην έκδοση εντύπων. Ωστόσο οι εν λόγω [...] επιχειρήσεις/φυσικά πρόσωπα συγκέντρωναν χαμηλότερο του σημερινού ποσοστό του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της Άργος ([...]). Επίσης, η μετοχική σύνθεση της Άργος ως ίσχυε κατά το διάστημα 28.12.2017 έως και 18.02.2019 αποτελούνταν από έντεκα (11) επιχειρήσεις/φυσικά πρόσωπα εκ των οποίων εννέα (9) δραστηριοποιούνταν στην έκδοση εντύπων και κατείχαν το [...] % του μετοχικού κεφαλαίου της. Το ίδιο περίπου ποσοστό ([...]) του μετοχικού κεφαλαίου της Άργος κατείχαν επιχειρήσεις/φυσικά πρόσωπα με δραστηριοποίηση των έκδοση εντύπων, και κατά το διάστημα 10.08.2017 – 27.12.2017. Εν προκειμένω, οκτώ (8) από τους δέκα (10) μετόχους της Άργος δραστηριοποιούνται στην έκδοση εντύπων. [...].
175. Σύμφωνα με την προηγηθείσα θεωρητική ανάλυση εφαρμοζόμενη στη μετοχική σύνθεση του Πρακτορείου, η παρούσα δομή του Πρακτορείου με τη συμμετοχή μετόχων εκδοτών στο μετοχικό του κεφάλαιο δημιουργεί δυνητικά κίνητρα για την πρόκληση:
- Συντονισμένων αποτελεσμάτων εναρμονισμένης συμπεριφοράς,
 - Μη συντονισμένων αποτελεσμάτων συνιστάμενων σε μονομερείς επιχειρηματικές αποφάσεις, οι οποίες μπορεί να ευνοήσουν τους μετόχους-εκδότες.
176. Η ΕΑ ανέθεσε σε ομάδα εμπειρογνομόνων την αξιολόγηση των κινήτρων των μετόχων εκδοτών. Η πρώτη ανάλυση των εμπειρογνομόνων, με τους εκεί εντοπιζόμενους περιορισμούς, ενδεικνύει ότι, λόγω της δομής της μετοχικής σύνθεσης της Άργος, υφίστανται κίνητρα η τιμή διανομής να είναι υψηλότερη αυτής που θα ίσχυε σε περίπτωση μη συμμετοχής εκδοτικών εταιριών στο μετοχικό της κεφάλαιο.
177. Τα δομικά προβλήματα που εντοπίζονται στην αγορά διανομής έντυπου Τύπου σε επίπεδο Πρακτορείου, όπως εξάλλου και το σύνολο του κειμένου της δημόσιας διαβούλευσης, αποτελούν

ανοικτά θέματα που καλούνται να σχολιάσουν ή απαντήσουν όσοι επιθυμούν να συμμετάσχουν στη δημόσια διαβούλευση.

Παράρτημα 1

Εφαρμογή της Μεθοδολογίας vGUPPI στην Ελληνική Αγορά των Εκδόσεων

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ/ΠΛΑΙΣΙΟ

Η μεθοδολογία vGUPPI («vertical Gross Upward Pricing Index»), η οποία εφαρμόζεται στην παρούσα μελέτη, αποτελεί μία τροποποιημένη εφαρμογή της μεθοδολογίας GUPPI, η οποία εφαρμόζεται συχνά σε οριζόντιες συγκεντρώσεις προκειμένου να ποσοτικοποιηθούν οι επιπτώσεις στις τιμές (Farrell and Shapiro, 2010).

Η μεθοδολογία vGUPPI (Salor and Moresi, 2012) μετρά τρία οικονομικά κίνητρα που ενδέχεται να προκύψουν μετά τη συγχώνευση σε μία κάθετη συναλλαγή

- vGUPPI_u: κίνητρα τιμολόγησης της ανάντη εταιρίας
- vGUPPI_r: κίνητρα τιμολόγησης του κατάντη ανταγωνιστή
- vGUPPI_d: κίνητρα τιμολόγησης της συγχωνευθείσας εταιρείας κατάντη

Σε αυτή την υπόθεση εφαρμόζεται το GUPPI_u, το οποίο προκύπτει υπολογίζεται βάσει ενός δείκτη της αξίας των πωλήσεων που εκτράπηκαν στη συγχωνευθείσα εταιρία κατάντη, διαιρούμενου με τα έσοδα σε όγκο που χάθηκαν από την συγχωνευθείσα εταιρία ανάντη. Συγκεκριμένα:

$$vGUPPI_u = DR_{UD} \times M_D \times \frac{P_D}{W_R}$$

Όπου

- DR_{UD} είναι το ποσοστό εκτροπής («diversion ratio») από την ανάντη στην κατάντη εταιρία;
- M_D είναι το περιθώριο κέρδους της κατάντη συγχωνευθείσας εταιρίας;
- P_D είναι η τιμή της παραγωγής («output price») που πωλείται από τη συγχωνευθείσα εταιρία κατάντη;
- W_R είναι η τιμή της εισροής που πωλείται από τη συγχωνευθείσα εταιρία ανάντη στον κατάντη ανταγωνιστή της.

Η μεθοδολογία vGUPPI προϋποθέτει ένα «ανεκτό» όριο για τα παραπάνω κίνητρα («tolerable threshold»), έναντι του οποίου συγκρίνονται τα αποτελέσματα μιας κάθετης συναλλαγής. Σε πρόσφατες υποθέσεις²⁰¹ προτάθηκε το όριο αυτό να είναι υψηλότερο για τις κάθετες συγκεντρώσεις, σε σύγκριση με τις οριζόντιες. Συγκεκριμένα, στην απόφαση Tesco / Booker (2017), η Αρχή Ανταγωνισμού του Ηνωμένου Βασιλείου ανέφερε ότι ένα όριο 5%, το οποίο χρησιμοποιείται σε οριζόντιες συγκεντρώσεις είναι πολύ συντηρητικό εφαρμόζοντας ένα όριο 10% στην περίπτωση αυτή της κάθετης συγκέντρωσης.

²⁰¹Tesco/Booker decision, para. 9.51.

Κατά τη μέτρηση των κινήτρων τιμολόγησης μεταξύ των εταιριών, το πλαίσιο αυτό επιτρέπει την εκτίμηση σε ποιο βαθμό η συγχωνευθείσα εταιρία θα έχει το κίνητρο να αυξήσει τις τιμές ή να επιδεινώσει άλλες πτυχές της προσφοράς της στους κατάντη ανταγωνιστές της. Η ακόλουθη ενότητα εξηγεί πώς αντιμετωπίζουμε αυτήν την ερώτηση χρησιμοποιώντας τα δεδομένα (ενν. που λάβαμε από την Επιτροπή Ανταγωνισμού) για την αγορά εκδόσεων.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Αντιμετωπίζουμε το πρακτορείο διανομής ως ανάντη εταιρία, τους εκδότες ως κατάντη και την υπηρεσία διανομής ως εισροή. Στη συνέχεια, χρησιμοποιούμε τα ακόλουθα δεδομένα για τον υπολογισμό των στοιχείων vGUPPI.

Για το πρακτορείο διανομής, υπολογίζουμε το βάρος που δίνει στα κέρδη των εκδοτών στην αντικειμενική του λειτουργία, σε σχέση με τα δικά του κέρδη. Συγκεκριμένα, το βάρος που βάζει το πρακτορείο στα κέρδη του εκδότη k στην αντικειμενική του λειτουργία, το οποίο δηλώνουμε λ_k , προκύπτει από

$$\lambda_k = \frac{\beta_k}{\sum_{i \in I} \beta_i^2},$$

Όπου το β_k είναι το ποσοστό των μετοχών του πρακτορείου που ανήκουν σε μεμονωμένο εκδότη και I είναι το σύνολο των μετόχων του διανομέα.

Για κάθε εκδότη υπολογίζουμε:

- Τιμή (παραγωγής) = αξία πωλήσεων / ποσότητα αντιγράφων που πωλήθηκαν
- Κόστος (εισροής) = κόστος διανομής/ ποσότητα αντιγράφων που πωλήθηκαν
- Περιθώριο (κατάντη) = (συνολικά έσοδα – συνολικό μεταβλητό κόστος)/συνολικά έσοδα
- Q = ποσότητα αντιγράφων που πωλήθηκαν

Για κάθε αγορά (αθλητικές εφημερίδες, πολιτικές εφημερίδες), υπολογίζουμε:

- Συνολικό μέγεθος αγοράς = άθροισμα των ποσοτήτων που πωλήθηκαν από όλους
- Μεριδίο αγοράς = ποσότητα αντιγράφων που πωλούνται από τον εκδότη/μέγεθος αγοράς

Για κάθε ζεύγος εκδοτών υπολογίζουμε:

- Ποσοστό εκτροπής («Diversion ratio») από εκδότη₁ σε εκδότη₂ = μερίδιο αγοράς εκδότη₂ / (1 – μερίδιο αγοράς εκδότη₁)

Τέλος, για κάθε εκδότη υπολογίζουμε:

- ο $vGUPPI$ (εκδότη₁) = Ποσοστό εκτροπής («Diversion ratio») (εκδότη₁ σε εκδότη₂) * οριακό κέρδος (εκδότη₂) * τιμή(εκδότη₂)/οριακό κόστος (εκδότη₁) * λ_k

Για τη λεπτομερή ανάλυση των $vGUPPI$ στην αγορά αθλητικών εφημερίδων βλ. Παράρτημα 2.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι μέσες τιμές $vGUPPI$ για τις πολιτικές και αθλητικές εφημερίδες, που υπολογίστηκαν για το 2019 (κύρια στοιχεία πωλήσεων) και το 2020 (εναλλακτικά στοιχεία πωλήσεων, λόγω πιθανών προβλημάτων στην απεικόνιση λόγω πανδημίας), χρησιμοποιώντας τέσσερις μετοχικές δομές της Άργος. Το πρώτο πράγμα που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι τα $vGUPPI$ είναι σημαντικά χαμηλότερα για την τρέχουσα δομή, σε σύγκριση με τη δομή το 2017-19. Το δεύτερο πράγμα που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι και με την τρέχουσα δομή οι τιμές $vGUPPI$ εξακολουθούν να υπερβαίνουν τα αποδεκτά επίπεδα. Και για τις δύο αγορές, κατά μέσο όρο τα αποτελέσματα υπερβαίνουν το τυπικό «ανεκτό» όριο του 10%, επομένως τα αποτελέσματα υποδηλώνουν μεγαλύτερη πίεση τιμολόγησης από το κανονικά αποδεκτό όριο. Για παράδειγμα, ο μέσος όρος $vGUPPI$ 17,5% για την αθλητική αγορά σημαίνει ότι, κατά μέσο όρο, υπάρχει κίνητρο για τον διανομέα να αυξήσει την τιμή κατά 9,25% για τους ανταγωνιστές.

Πίνακας 1. Μέσες τιμές $vGUPPI$ για κάθε μετοχική σύνθεση και χρονιά

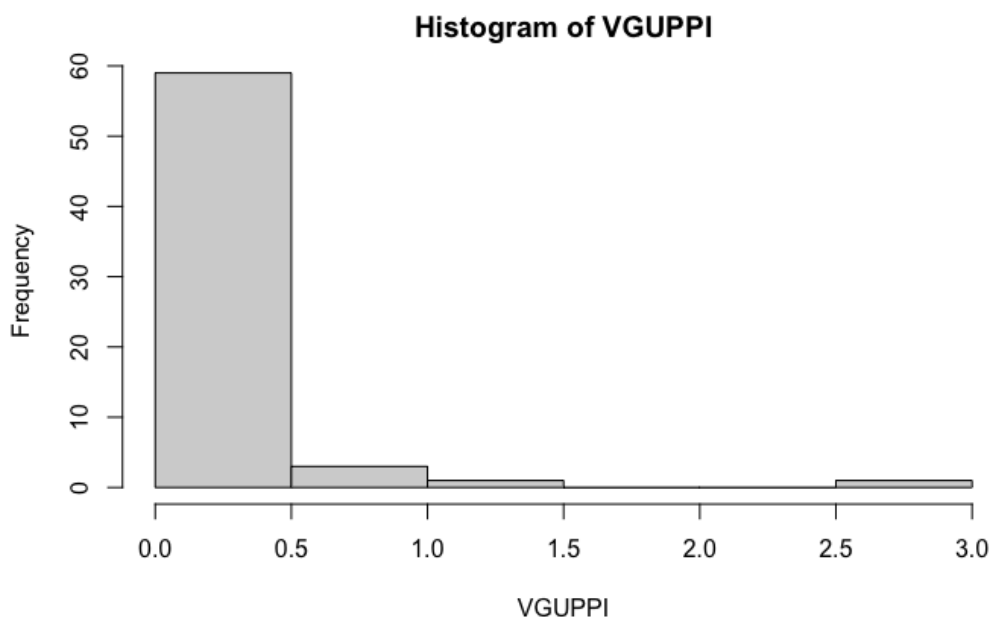
	2019		2020*		Αθλητικές
	Πολιτικές	Αθλητικές	Πολιτικές	Πολιτικές***	
Μετοχική Σύνθεση Άργος					
02.09.2019 –σήμερα	34.92%	17.49%	26.33%	32.17%	20.46%
19.02.2019 έως 31.08.2019	27.90%	7.94%	20.99%	25.65%	9.29%
28.12.2017 έως 18.02.2019	86.77%	9.41%	65.25%	79.73%	11.00%
10.08.2017 έως 27.12.2017**	71.42%	NA	53.67%	65.65%	NA

Σημ: *Πολλοί εκδότες αναφέρουν ζημίες το 2020; ** Οι μέτοχοι του 2017 δεν έχουν παρουσία στην αγορά αθλητικών εφημερίδων το 2019-20; ***Δεν λαμβάνονται υπόψιν οι εκδότες που αναφέρουν αρνητικό κόστος διανομής

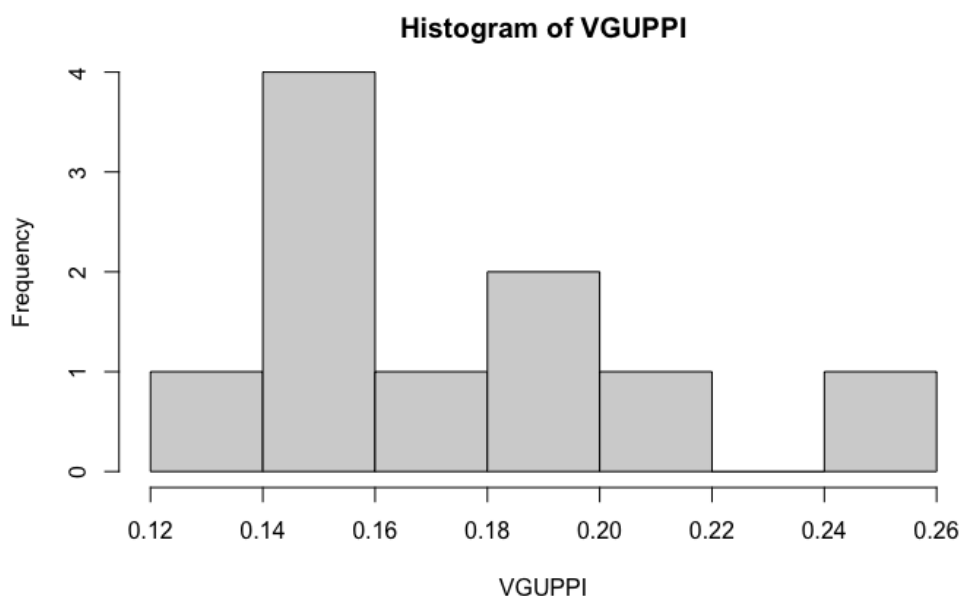
Τρίτον, συγκρίνοντας τη χρήση των δεδομένων πωλήσεων για το 2019 και το 2020, τα $vGUPPI$ που υπολογίστηκαν χρησιμοποιώντας τα δεδομένα πωλήσεων που αποκλείουν τους εκδότες που αναφέρουν αρνητικό κόστος διανομής είναι αρκετά συνεπή για το 2019 και το 2020.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι το μέγεθος των vGUPPI για μεμονωμένους εκδότες λαμβάνει ακραίες τιμές για τις πολιτικές εφημερίδες, σε αντίθεση με τις αθλητικές, όπου η κατανομή είναι πιο ομοιόμορφη. Όπως δείχνουν τα γραφήματα 1 και 2, η πλειοψηφία των εκδοτών στον πολιτικό τομέα της αγοράς έχει vGUPPI κάτω από 0,25, ενώ λίγοι εκδότες έχουν vGUPPI πάνω από 1. Στον αθλητικό τομέα, ωστόσο, τα μεγέθη vGUPPI κατανέμονται αρκετά ομοιόμορφα πάνω από 0,12 και 0,26 για όλους τους εκδότες.

Γράφημα 1. Κατανομή των vGUPPI για τα δεδομένα του 2019 για τις πολιτικές εφημερίδες, σύμφωνα με τη δομή ιδιοκτησίας της Άργος για τα έτη 2019-21

Γράφημα 2. Κατανομή των vGUPPI για τα δεδομένα του 2019 για τις αθλητικές εφημερίδες, σύμφωνα με τη δομή ιδιοκτησίας της Άργος για τα έτη 2019-21

Ωστόσο, αυτά τα αποτελέσματα προϋποθέτουν το τυπικό οικονομικό υπόδειγμα της φθίνουσας συνάρτησης ζήτησης των καταναλωτών, η οποία είναι ελαστική ως προς την τιμή («counterfactual of the downward-sloping price-elastic consumer demand»). Αυτό σημαίνει ότι, εάν η Άργος μείωνε την τιμή διανομής (ή αύξανε την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας) - οι εκδότες θα αύξαναν την ποσότητα των εφημερίδων και θα μείωναν την τιμή, με αποτέλεσμα υψηλότερα κέρδη τόσο για την Άργος όσο και για τους εκδότες. Κάτι τέτοιο όμως προϋποθέτει ότι οι καταναλωτές θα απορροφήσουν πλήρως αυτήν την αύξηση της ποσότητας των εφημερίδων.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Αν και η μεθοδολογία vGUPPI είναι η συνιστώμενη προσέγγιση για τέτοιες υποθέσεις, στηρίζεται σε σειρά υποθέσεων, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Πρώτον, στην παρούσα υπόθεση, η Άργος είναι το μοναδικό πρακτορείο διανομής. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν εναλλακτικές πηγές εισροών που θα περιόριζαν την ικανότητα της ανάντη επιχείρησης (Άργος) να επιβάλει αύξηση των τιμών στους ανταγωνιστές εκδότες κατάντη. Ωστόσο, στην πράξη, η Άργος χρεώνει μια ομοιόμορφη τιμή τόσο στους μετόχους εκδότες όσο και στους ανταγωνιστές. Αυτό διαφέρει από την τυπική υπόθεση vGUPPI ότι οι τιμές των ανάντη εταιριών είναι διαφορετικές για τους ανταγωνιστές.

Δεύτερον, το vGUPPI υποθέτει ότι οι συντελεστές εκτροπής (diversion ratios) είναι ανάλογα με τα μερίδια αγοράς και ότι δεν υπάρχει εκτροπή εκτός αγοράς. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, δεν είναι απίθανο ένας αριθμός πελατών/αναγνωστών να σταματήσει να αγοράζει εφημερίδες μετά από αύξηση των τιμών. Αυτή η μείωση της καταναλωτικής ζήτησης για όλους τους εκδότες (και όχι μόνο τους μετόχους του πρακτορείου) θα οδηγούσε, κατά μέσο όρο, σε χαμηλότερα κίνητρα αυξημένης τιμολόγησης όσον αφορά το vGUPPI. Εάν, για παράδειγμα, μια αύξηση της τιμής μιας εφημερίδας οδηγούσε το 80% των πελατών της να αναζητήσουν άλλες εφημερίδες, αλλά το 20% να σταματήσει να αγοράζει εφημερίδες, τα vGUPPI θα ήταν 20% χαμηλότερα από αυτά που υπολογίστηκαν.

Τέλος, εν τη απουσία πληροφοριών αναφορικά με την ελαστικότητα ζήτησης των καταναλωτών ως προς την τιμή των εντύπων, δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί με ασφάλεια ότι, στην αγορά εφημερίδων, σε σύγκριση με άλλες αγορές καταναλωτικών αγαθών, τυχόν μείωση του κόστους διανομής μέσω της μείωσης των κινήτρων τιμολόγησης θα είχε ως αποτέλεσμα μεγαλύτερο όγκο πωλήσεων για τους ανταγωνιστές. Ο μεγαλύτερος όγκος πωλήσεων μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν το ελληνικό κοινό είναι πράγματι πρόθυμο να αγοράσει πολύ περισσότερες εφημερίδες σε περίπτωση που μειωθεί η τιμή τους - κάτι που απαιτεί εκτίμηση της καμπύλης ζήτησης για αυτήν την αγορά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Farrell, Joseph, and Carl Shapiro. "Antitrust evaluation of horizontal mergers: An economic alternative to market definition." *Available at SSRN 1313782* (2010).

Moresi, Serge, and Steven C. Salop. "vGUPPI: Scoring unilateral pricing incentives in vertical mergers." *AntitrustLJ* 79 (2013): 185.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Πίνακας 1: vGUPPIs για εκδοτικές επιχειρήσεις πολιτικών εφημερίδων (σύνολο αγοράς), στοιχεία πωλήσεων 2019, μετοχική σύνθεση Άργος ισχύουσα 2019-2021

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	vGUPPI
ΘΟΔΩΡΑ ΘΩΜΑ	[...]%
ΤΥΡΟΣ MEDIA ΕΠΕ	[...]%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΕ	[...]%
ΜΑΚΕΛΕΙΟ ΕΠΕ	[...]%
ΚΟΝΤΡΑ ΙΚΕ	[...]%
MEDIA2DAY ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕ	[...]%
MV PRESS ΑΕ	[...]%
ΟΜΙΛΟΣ ΕΣΤΙΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΑΕ	[...]%
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΕΠΕ	[...]%
TABLOID ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	[...]%
ΕΝΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕΒΕΤ	[...]%
ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ MEDIA ΑΕ	[...]%
Π.ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ ΑΕ	[...]%
ΠΕΤΡΟΣ ΓΙΩΤΗΣ	[...]%
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕ	[...]%
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΜΕΠΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	[...]%
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΑΕΒΕ	[...]%
ΦΙΛΕΥΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ ΑΕ	[...]%
SABD ΑΕ	[...]%
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΜΜΕ ΑΕ	[...]%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΦΙΑ ΜΟΣΧΑΝΔΡΕΟΥ & ΣΙΑ ΕΕ	[...]%
ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	[...]%
ΝΕΟΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ Μ. ΕΠΕ	[...]%

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	VGUPPI
FINANCIAL MARKETS VOICE ΑΕ	[...]%
ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΜΚΕ	[...]%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ	[...]%
ΜΙΧΑΛΟΛΙΑΚΟΥ ΟΥΡΑΝΙΑ	[...]%
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΠΕ	[...]%
ΡΟΜΠΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	[...]%
THESSNEWS ΙΚΕ	[...]%
ΓΕΩΡΓΙΑΔΑΣ ΜΙΧΑΗΛ	[...]%
I.J.I COOPERATION PRESS ΕΠΕ	[...]%
ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Μ. ΙΚΕ	[...]%
ΜΑΚΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	[...]%
ΜΠΑΜ MEDIA ΙΚΕ	[...]%
ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ ΑΕ	[...]%
RHEME ΑΕ	[...]%
DOCUMENTO MEDIA ΙΚΕ	[...]%
ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ ΑΕ	[...]%
ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΑΜΚ	[...]%
ΑΥΓΗ ΑΕ	[...]%
Ε.Μ.Ε. ΠΙΡΙΝ ΙΚΕ	[...]%
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΕ	[...]%
DIMERA ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	[...]%
Η ΕΠΟΧΗ ΣΥΝ. ΠΕ.	[...]%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΑΕ	[...]%
Π. Δ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΕ	[...]%
Δ. ΜΠΟΥΡΑΣ & ΣΙΑ ΕΕ	[...]%
ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	[...]%

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	VGUPPI
N.K.MEDIA GROUP ΕΠΕ	[...]%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	[...]%
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΚΕ (ΟΑΚΚΕ)	[...]%
ΕΜΕ – ΝΕΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΑΜΚΕ	[...]%
ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΜΚΕ	[...]%
ΚΑΠΙΤΑΛ.GR ΑΕ	[...]%
ΣΑΡΙΣΑ ΕΠΕ	[...]%
INFOMARKET ΙΚΕ	[...]%
GREEN BOX ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	[...]%
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	[...]%
REAL MEDIA ΑΕ	[...]%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΕΥΜΑΤΑ ΑΕ	[...]%
ΔΙΣΤΡΑΤΟ – ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΠΥΡΟΥ ΕΠΕ	[...]%
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΑΕ	[...]%
ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΜΜΕ ΑΕ	[...]%

Πίνακας Α2: vGUPPIs για τις εκδοτικές επιχειρήσεις αθλητικών εφημερίδων (σύνολο αγοράς), στοιχεία πωλήσεων 2019, μετοχική σύνθεση Άργος ισχύουσα 2019-2021

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	VGUPPI
SPORTDAY ΑΕΠΕΥ	[...]
RISE ENTERTAINMENT ΑΕ	[...]
ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΕ	[...]
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΕΠΕ	[...]
METROMEDIA ΑΕ	[...]
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΕ	[...]
Θ. Μ. ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ ΑΕ	[...]
EDITS & MAGS ΙΚΕ	[...]

FORZA GROUP ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΕ	[...]
SAJP ΙΚΕ	[...]
ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕ	[...]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ VGRUPI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ VGUPPI (STATA)

```
// SET UP DIRECTORY STRUCTURE AND GLOBAL MACROS
clear all
set more off
set matsize 800

global inputs "Inputs"
global path_temp "temp"
global output "Output"
global code "Code"

cd "C:\Users\jazar\Dropbox (IESE)\Vertical\Analysis"

// Calculate lambdas

import excel "$inputs/Argos Shareholders.xlsx", sheet("Sheet1") firstrow clear
keep Shareholder Percentage
rename (Shareholder Percentage) (publisher2 beta)
drop if beta==.
drop if publisher2=="

replace publisher2 = "ELEFThERIA" if publisher2=="ELEFThERIA TOU TYPOU PUBLISHING SA"
replace publisher2 = "S.A.J.P." if publisher2=="S.A.J.P. PUBLISHING PC"
replace publisher2 = "KONTRA" if publisher2=="KONTRA PC"

egen denominator = sum(beta^2)
gen lambda = beta/denominator
keep publisher2 lambda

list
save "$output/lambdas", replace

// Import data on prices, costs and quantities

import excel "$inputs/Sales_Papers_2019_2020_en_dataset_tab.xlsx", sheet("dataset") firstrow clear
destring AvPricePolitical, force replace
destring AvPriceSport, force replace
destring DistributionCostSport, force replace
destring DistributionCostPolitical, force replace
rename CopiesSoldSPoliticalCopiesSoldPolitical
save "$path_temp/dataset", replace

// Sports

use "$path_temp/dataset", clear

keep if CopiesSoldSport>0

gen p = SalesValueSport/CopiesSoldSport
gen w = DistributionCostSport/CopiesSoldSport
gen m = (TotalRevenue- TotalVariableCost)/TotalRevenue
gen q = CopiesSoldSport
```

```

egentotal_q = total(q)
gen share = q/total_q

keep PublisherShort p w m share
rename PublisherShort publisher

preserve
rename * *2
save "$path_temp/temp_sport", replace
restore

rename * *1

cross using "$path_temp/temp_sport"

sort publisher1 publisher2

gen dr12 = share2/(1-share1) if publisher1!=publisher2

merge m:1 publisher2 using "$output/lambdas"
keep if _m!=2
drop _m

gen vguppi1 = dr12 * m2 * p2/w1 * lambda

collapse (sum) vguppi1, by(publisher1 share1)
drop if publisher1==" "
list

save "$output/vguppi_sport", replace

// Political

use "$path_temp/dataset", clear

keep if CopiesSoldPolitical>0

gen p = SalesValuePolitical/CopiesSoldPolitical
gen w = DistributionCostPolitical/CopiesSoldPolitical
gen m = (TotalRevenue- TotalVariableCost)/TotalRevenue
gen q = CopiesSoldPolitical

egentotal_q = total(q)
gen share = q/total_q

keep PublisherShort p w m share
rename PublisherShort publisher

preserve
rename * *2
save "$path_temp/temp_political", replace
restore

rename * *1

```

```
cross using "$path_temp/temp_political"  
  
sort publisher1 publisher2  
  
gen dr12 = share2/(1-share1) if publisher1!=publisher2  
  
merge m:1 publisher2 using "$output/lambdas"  
keep if _m!=2  
drop _m  
  
gen vguppi1 = dr12 * m2 * p2/w1 * lambda  
  
collapse (sum) vguppi1, by(publisher1 share1)  
drop if publisher1==" "  
list  
  
save "$output/vguppi_political", replace
```